

ØF-rapport 3/2015

Funksjonelle samfunnsutviklingsområder

Innspill til kommunereformarbeidet i Oppland

av

Per Kristian Alnes
Birgitta Ericsson
Katrine Gløtvold-Solbu

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984. Instituttet har siden 2011 vært organisert som et aksjeselskap med Hedmark fylkeskommune, Oppland fylkeskommune, Høgskolen i Lillehammer, Sparebanken Hedmark og Stiftelsen Østlandsforskning som eiere. Østlandsforskning er lokalisert på Lillehammer, men har også et kontor på Hamar.

Instituttet driver anvendt, tverrfaglig forskning og utvikling. Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

- Næringsliv og regional utvikling
- Velferd, organisasjon og kommunalforskning

Østlandsforskning viktigste oppdragsgivere er departementer, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

ØF-rapport 3/2015

Funksjonelle samfunnsutviklingsområder

Innspill til kommunereformarbeidet i Oppland

av

Per Kristian Alnes
Birgitta Ericsson
Katrine Gløtvold-Solbu

Tittel: Funksjonelle samfunnsområder. Innspill til kommunereformarbeidet i Oppland.

Forfatter: Per Kristian Alnes, Birgitta Ericsson, Katrine Gløtvold-Solbu

ØF-rapport nr.: 3/2015

ISBN nr.: 978-82-7356-744-4

ISSN nr.: 0809-1617

Prosjektnummer: 1243

Prosjektnavn: Kommunereform Oppland

Oppdragsgiver: Fylkesmannen I Oppland

Prosjektleder: Birgitta Ericsson

Referat: Rapporten går igjennom tilgjengelig statistikk for å belyse en del av de relevante konsekvensområdene i forbindelse med kommunereformen. Resultatene tar sikte på å ta fram et beslutningsgrunnlag for aktuelle nye kommunealternativer.

Rapporten belyser befolkningsstruktur og –utvikling, pendling og flytting, interkommunalt samarbeid, mm.. Næringsstruktur og næringsutvikling utgjør viktige forutsetninger for vekst, og analyseres særlig grundig. Fritidsboliger omhandles særskilt. I ni av de 12 kommunene som behandles er det flere fritidsboliger enn helårsboliger, og disse genererer en stor andel av deltidsinnbyggere. Også omregnet til helårsekvivalenter utgjør disse et betydelig befolkningstilskudd.

Seks alternative kommunekonstellasjoner i Valdres, Sør- og Midt-Gudbrandsdalen beskrives, én i Valdres og fem i Gudbrandsdalen.

Emneord: Kommunereform, Oppland, Gudbrandsdalen, Valdres, næringsutvikling, pendling, fritidsboliger

Dato: Mars 2015

Antall sider: 102

Pris: Kr 210,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefaks 61 25 41 65
epost: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Publikasjonen er vernet etter åndsverkloven. Eksemplarfremstilling utover til privatbruk, er bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtalt med Kopinor (www.kopinor.no). Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatnings- og straffeansvar.

FORORD

Fylkesmannen i Oppland henvendte seg til Østlandsforskning (ØF) i forbindelse med forarbeidene for den forestående kommunereformen. Formålet var å få et bedre beslutningsgrunnlag og bistand i forhold til de selvstendige vurderingene Fylkesmannen skal gjøre av aktuelle reformalternativ, spesielt ut fra kriteriet «funksjonelle samfunnsutviklingsområder». Bakgrunnen for henvendelsen er bl.a. ØFs omfattende databaser over sentrale størrelser, som er relevant for å belyse ulike aspekter ved «kommunale forhold» og funksjonalitet.

Kommunene i Oppland har selv spilt inn hvilke konstellasjoner man ser som aktuelle, og dette var utgangspunktet for prosjektet. Det var ikke rom for å belyse samtlige innspill, da de fleste kommuner hadde flere/mange alternativer. Kommunene i Valdres, og Sør- og Midt-Gudbrandsdalen, til sammen 12 kommuner, ble pekt på til utredningen.

Hos Fylkesmannen har Marit Vorkinn og Anette Musdalslien vært kontaktpersoner og prosjektledere. Forskerne Per Kristian Alnes, Katrine Gløtvold-Solbu og Birgitta Ericsson har stått for utarbeidingen av rapporten.

Vi takker oppdragsgiver for godt samarbeid, og håper rapporten er til nytte!

Lillehammer, mars 2015

Merethe Lerfald
forskningsleder

Birgitta Ericsson
prosjektleder

INNHold

1	Rapportens tema og innhold.....	9
1.1	Sysselsetting som indikator for vekst.....	10
1.2	Sammenhengen mellom befolknings- og sysselsettingsvekst nasjonalt	10
1.3	Sammenhengen mellom befolknings- og sysselsettingsvekst i våre kommuner.....	13
2	Bo- og arbeidsmarked – funksjonelle regioner.....	17
2.1	Interaksjon målt i flyttestrømmer	17
2.2	Interaksjon målt i pendling.....	20
2.3	Reiseavstander og interaksjon	25
3	Interkommunalt samarbeid	28
3.1	Interkommunale selskaper (IKS).....	28
3.2	Andre typer interkommunalt samarbeid	28
3.3	Sør- og Midt-Gudbrandsdal.....	29
3.3.1	Politisk og administrativt regionsamarbeid	29
3.3.2	Interkommunale tjenester	30
3.3.3	Interkommunalt næringsamarbeid	31
3.4	Valdres	31
3.3.1	Politisk og administrativt regionsamarbeid	31
3.3.2	Interkommunale tjenester	31
3.3.3	Interkommunalt næringsamarbeid	32
4	Aktuelle nye kommuner.....	33
4.1	Alternativ 1: Sør-Gudbrandsdal og Midt-Gudbrandsdal.....	36
4.2	Alternativ 2: Utvidet Sør-Gudbrandsdal og Fron kommune	40
4.3	Alternativ 3: Én stor kommune i søndre del av Gudbrandsdalen.....	43
4.4	Én storkommune i Valdres	47
5	Befolkningsutvikling i dagens kommuner	51
5.1	Dynamikk og strukturelle forhold	51
5.2	Befolkningsutvikling i Sør- og Midt-Gudbrandsdal og Valdres.....	51
5.3	Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder.....	54
5.3.1	Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Sør-Gudbrandsdal	55
5.3.2	Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Midt-Gudbrandsdal	56
5.3.3	Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Valdres.....	56
5.4	Flytte- og fødselsoverskudd	56
5.5	Befolkningsstruktur	58
5.6	Befolkningsutvikling framover.....	60
6	Fritidsboliger – omfang og befolkningsmessig betydning.....	62
7	Arbeidsplasser og næringsstruktur i dagens kommuner.....	69
7.1	Utviklingstrekk i arbeidsmarkedet.....	69
7.2	Næringsstruktur	72
7.2.1	Arbeidsplasser fordelt etter næringstilhørighet i kommunene	72
7.2.2	Næringenes betydning i de enkelte kommuner – lokaliseringkvotienter (LQ).....	75
7.2.3	Næringenes vekstkraft i kommunene – skift-andelsanalyse	76

8	Oppsummering og avslutning	81
9	Vedlegg.....	85
9.1	Interkommunalt samarbeid i Sør- og Midt-Gudbrandsdal	85
9.2	Interkommunalt samarbeid i Valdres.....	88
9.3	Arbeidsplasser etter næring og kommune. 2013.	90
9.4	Lokaliseringskvotienter etter næring og kommune. 2013.	92
9.5	Skift-andelsanalyse etter næring og kommune. 2008-2013	94
9.6	Befolkning etter tettsteder og delområder	96

Figurer

Figur1-1:	Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014. Alle kommuner i landet.....	12
Figur1-2:	Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014 på kommunenivå i Sør, -Midt-Gudbrandsdalen og Valdres.	14
Figur 1-3:	Sysselsetnings- og befolkningsvekst 2002-2009 og 2009-2014 for kommunene i Sør-/og Midt-Gudbrandsdal	15
Figur 1-4:	Sysselsetnings- og befolkningsvekst 2002-2009 og 2009-2014 for kommunene i Valdres.....	16
Figur 2-1:	Inn- og utflytting til Sør-Gudbrandsdal fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.	18
Figur 2-2:	Inn- og utflytting til Midt-Gudbrandsdal fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.	18
Figur 2-3:	Inn- og utflytting til Valdres fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.	20
Figur 2-4:	Pendlere fra Gausdal, Øyer og Lillehammer etter arbeidssted. 2013	21
Figur 2-5:	Pendlere fra Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebru etter arbeidssted. 2013.....	22
Figur 2-6:	Pendlere fra Vang, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal og Vang etter arbeidssted. 2013	23
Figur 2-7:	Befolkningsutvikling 1980-2007etter reisetid fra regionhovedsenteret.....	25
Figur 2-8:	Befolkningsutvikling 2001-2010 etter tilgang på arbeidsplasser innenfor 45 minutter med bil.	27
Figur 4-1:	Vekst i befolkning og sysselsetting 2009-2014. De nye kommunene.	35
Figur 4-2:	Folketall i Sør-Gudbrandsdal (SG1) og Midt-Gudbrandsdal (MG). År 2015.....	37
Figur 4-3:	Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Sør Gudbrandsdal (SG1) og Midt-Gudbrandsdal (MG).....	37
Figur 4-4:	Befolkningsframskriving til 2035 i Sør-Gudbrandsdalen (SG1) og Midt-Gudbrandsdalen (MG). Alternativ MMMM.....	38
Figur 4-5:	Andeler arbeidsplasser etter næring i Sør- og Midt-Gudbrandsdal, 2013. Prosent.	39
Figur 4-6:	Folketall i utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Fron. År 2015	41
Figur 4-7:	Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Fron.	41
Figur 4-8:	Befolkningsframskriving til 2035 i utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Midt-Gudbrandsdalen (MG). Alternativ MMMM.....	42
Figur 4-9:	Andeler arbeidsplasser etter næring i utvidet Sør-Gudbrandsdal og Fron, 2013. Prosent.....	43
Figur 4-10:	Folketall i storkommunen Søndre Gudbrandsdalen. År 2015	44
Figur 4-11:	Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Storkommunen Søndre Gudbrandsdalen.....	45
Figur 4-12:	Befolkningsframskriving til 2035 i storkommunen Søndre Gudbrandsdalen. Alternativ MMMM.....	45
Figur 4-13:	Andeler arbeidsplasser etter næring i storkommunen i Søndre Gudbrandsdalen, 2013. Prosent.....	46
Figur 4-14:	Folketall i Valdres. År 2015.....	48
Figur 4-15:	Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Valdres.	48
Figur 4-16:	Befolkningsframskriving til 2035 i Valdres. Alternativ MMMM.....	49
Figur 4-17:	Andeler arbeidsplasser etter næring i storkommunen Valdres, 2013. Prosent.....	50

Figur 5-1: Befolkningsutvikling i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen og Valdres 1990-2015. Indeks: 1990=100.....	53
Figur 5-2: Prosentvis befolkningsendring i og utenfor tettsteder i Opplandsregionene. 1.1.2000-1.1.2013.....	54
Figur 5-3: Andel av befolkningen bosatt i tettsteder etter kommune. År 2013.....	55
Figur 5-4: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd etter kommune. 2008-2015.	57
Figur 5-5: Innenlandsk nettoinnflytting etter kommune. Sum 2008-2013.	57
Figur 5-6: Befolkningsendring (fødsels- og flytteoverskudd) 1.1.2008-1.1.2015 etter landbakgrunn. Antall personer*.....	58
Figur 5-7: Aldersfordeling etter kommune per 1.1.2015	59
Figur 5-8: Befolkningsframskriving til 2035 etter kommune. Prosentvis vekst fra 2015. MMMM og MM00	61
Figur 6-1: Antall fritidsboliger etter kommune. Kommuner med 1500 eller flere fritidsboliger, sortert etter antall. 2014.....	63
Figur 6-2: Antall fritidsboliger og tilvekst etter kommune. 2000 og 2014	64
Figur 6-3: Antall helårsboliger og antall utenbygde fritidsboliger etter kommune. Sortert etter antall utenbygds eide. 2014.....	65
Figur 6-4: Antall årsinnbyggere i 2014 etter kommune. Sør-, Midt-Gudbrandsdal og Valdres.....	67
Figur 6-5: Fritidsbeboernes andel (årsinnbyggere) av fastboende befolkning etter kommune. Sør-, Midt-Gudbrandsdal og Valdres.....	67
Figur 6-6: Antall årsinnbyggere i 2014 etter kommune. Nye kommunekonstellasjoner.....	68
Figur 6-7: Fritidsbeboernes andel (årsinnbyggere) av fastboende befolkning etter kommune. Nye kommunekonstellasjoner.....	68
Figur 7-1: Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Sør-Gudbrandsdalen. Indeks: 1986=100.....	70
Figur 7-2: Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Midt-Gudbrandsdalen. Indeks: 1986=100.....	71
Figur 7-3: Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Valdres. Indeks: 1986=100.....	71

Tabeller

Tabell 2-1: Flyttestrømmer mellom kommunene i Gudbrandsdalen. 1.1.2009-1.1.2014.....	19
Tabell 2-2: Flyttestrømmer blant kommunene i Valdres i perioden 2009-2013.....	20
Tabell 2-3: Pendlingsmatrise for Sør- og Midt-Gudbrandsdalen. 2013.....	22
Tabell 2-4: Pendlingsmatrise for Valdres. 2013	23
Tabell 2-5: Nettoinnpendling fordelt på næring for kommunene i Sør- og Midt-Gudbrandsdal. 31.12.13.....	24
Tabell 2-6: Nettoinnpendling fordelt på næring for kommunene i Valdres. 31.12.13.....	24
Tabell 2-7: Reisetid med bil fra sentrum til sentrum. Sør- og Midt-Gudbrandsdalen.....	26
Tabell 2-8: Reisetid med bil fra sentrum til sentrum. Valdres.	26
Tabell 3-1: Interkommunale selskaper (IKS) registrert i Brønnøysund etter eierkommuner.	28
Tabell 4-1: Særtrekk ved de ulike kommunekonstellasjonene.....	35
Tabell 5-1: Befolkningsutvikling i Sør-, Midt-Gudbrandsdalen og Valdres 1990, 2000, 2004, 2014 og 2015. Absolutte tall og årlig endring.....	52
Tabell 5-2: Antall kvinner per 100 menn etter aldersgruppe og kommune. 1.1. 2015.....	60
Tabell 7-1: Netto innpendling til kommunene i Sør-Gudbrandsdal, Midt-Gudbrandsdal og Valdres. 31.12.2013	70
Tabell 7-2: Arbeidsplasser etter næring og region. Antall 2013 og endring 2008-2013.	72
Tabell 7-3: Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Sør-Gudbrandsdalen.....	73
Tabell 7-4: Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Midt-Gudbrandsdalen.....	73
Tabell 7-5: Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Valdres.	74
Tabell 7-6: Lokaliseringskvotienter etter næring og kommune. Selektert viktigste næringer (LQ > 2). 2013.	75
Tabell 7-7: Skift-andelsanalyse etter kommune. Sør- og Midt-Gudbrandsdalen. Periode 2008-2013.....	79
Tabell 7-8: Skift-andelsanalyse etter kommune. Valdres. Periode 2008-2013.....	79

Tekstbokser	
Tekstboks 6-1: Beregning av «årsinnbyggere» og «fritidsboliginbyggerekvivalenter»	66
Tekstboks 7-1: Lokaliseringskoeffisienter	76
Tekstboks 7-2: Skift-andelsanalyse	77

SAMMENDRAG

I rapporten gis en grundig gjennomgang av pendlings- og flyttestrømmer mellom kommunene slik dagens kommuner er avgrenset. Dette er mål som er gode og operasjonelle for å belyse hvor godt integrert næringsliv og befolkning er i ulike regioner. I tillegg behandles senterstørrelse og reiseavstander, som viktige forutsetninger for en potensiell utbredelse av funksjonelle regioner.

Omstruktureringen i befolkningen fører til at tettsteder vokser på bekostning av spredtbygde områder. Størrelsen på og tilgjengeligheten til tettstedet avgjør i stor grad hvor store deler av omlandet «motorkraften» fra et tettsted i vekst kan trekke med seg. De fleste tettstedene i regionene som omhandles er for små for å utløse særlig vekstpotensial. Selv Lillehammers innflytelse er relativt begrenset i så måte, men de største utfordringene ligger i Valdres.

Næringslivets sammensetning er ikke uten betydning for den utviklingen som kan forventes. Det skyldes at strukturene i næringslivet er i endring, og at enkelte næringer er i tilbakegang mens andre vokser. Her kan en altså få «drahjelp» i begge retninger. Vi har belyst hvordan næringsstrukturen påvirker utviklingen i regionene gjennom en skiftandelsanalyse. Hovedtrekkene er at samtlige kommuner har store utfordringer både gjennom næringsstrukturen, men også fordi de taper markedsandeler i forhold til andre regioner.

Gjennomgangen av tallenes tale viser at de aktuelle sammanslåingsalternativene i ulik grad kan betraktes som integrerte og funksjonelle. Lillehammer, Øyer og Gausdal er uten tvil de mest integrerte og fungerer allerede i dag mer eller mindre som en enhet. Bo- og arbeidsmarkedet strekker seg over dagens kommunegrenser, og arbeidsplassutviklingen i Lillehammer fører til økt bosetting i Øyer og Gausdal. De tre kommunene har også utstrakt interkommunalt samarbeid på flere områder, som næring, økonomi, skatt, ikt, revisjon, teknisk, osv.

Fronskommunene er også godt integrert på bo- og arbeidsmarkedet, men Sør-Fron har en sterkere kopling til Ringebu enn hva Nord-Fron har. Dette gjenspeiles i det interkommunale samarbeidet, der Ringebu og Sør-Fron har samarbeid på flere områder uten Nord-Fron. Det gjelder for eksempel industri, jord- og skogbruk, næringskonsulent og barnevern. Det er også samarbeid mellom alle de tre midtdalskommunene, for eksempel innenfor teknisk sektor (renovasjon, renseanlegg, brannvern) og på voksenopplæringsområdet.

Integrasjonen er dermed mer uklar i Midt-Gudbrandsdalen, der Ringebu har tilknytning til både midt- og sørdalens bo- og arbeidsmarked. Fra Ringebu er det like store andeler som pendler til Lillehammer/Øyer som til Fronskommunene. Vi har ikke tall for hvordan disse fordeler seg geografisk i Ringebu, men det kan være grunn til å anta at det er forskjeller mellom delområder nord og sør i Ringebu. Det er sterkere kopling mellom Ringebu og Sør-

Fron enn Ringebru og Nord-Fron, mens sørfrøningene er sterkere koplet til arbeidsmarkedet i Nord-Fron enn i Ringebru.

I Valdres er store avstander mellom eksisterende sentra og stor utpendling et tegn på at Valdres ikke er en integrert funksjonell region på linje med for eksempel Lillehammer, Øyer og Gausdal. Nord-Aurdal og Vang er de kommunene som i dag har en stor andel av sysselsettingen i egen kommune. I Nord-Aurdal skyldes det blant annet at Fagernes er regionsenter og tettstedene på Leira og Aurdal vokser, og at det også derfor er stor innpendling til Nord-Aurdal. I Vang skyldes den høye egenesysselelingsandelen at kommunen ikke er særlig integrert med noen andre områder, selv om man likevel har en noe større pendlingsandel til resten av Norge enn de øvrige Valdreskommunene. Stor er den likevel ikke.

Etnedal har også en todelt tilknytning. På arbeidsmarkedet er det bare ubetydelig flere som pendler til andre Valdreskommuner enn til resten av Oppland og Osloregionen. Når det gjelder pendlingen til resten av Oppland, er det særlig nærheten og koplingen til Landkommunene som slår ut.

Det interkommunale samarbeidet i Valdres omfatter i de aller fleste tilfeller samtlige seks kommuner.

1 RAPPORTENS TEMA OG INNHOLD

I desember 2014 rapporterte kommunene i Oppland til Fylkesmannen vurderinger knyttet til alternativer for kommunesammenslåinger. Det forelå, mer eller mindre, overlappende alternativer. Fylkesmannen har gitt Østlandsforskning i oppdrag å vurdere to mulige case.

Case 1 er en drøfting av følgende tre kommunekonstellasjoner i Midt- og Sør-Gudbrandsdalen:

Alternativ 1

Kommune 1: Sør-Gudbrandsdal (Lillehammer, Øyer og Gausdal)

Kommune 2: Midt-Gudbrandsdal (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron)

Alternativ 2

Kommune 1: Sør-Gudbrandsdal 2 (Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu)

Kommune 2: Fron (Sør-Fron og Nord-Fron)

Alternativ 3

En stor kommune: Søndre Gudbrandsdalen (Lillehammer, Øyer, Gausdal, Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron)

Case 2 er en drøfting av en storkommune i Valdres bestående av alle dagens valdreskommuner (Etnedal, Sør-Aurdal, Øystre Slidre, Vestre Slidre og Vang).

Vår drøfting av alternativer til kommunesammenslåinger begrenses til en regional analyse der vi belyser hvordan kommunene «passer sammen», ut fra noen funksjonelle kriterier. Aspekter knyttet til økonomi, tjenestetilbud og demokrati ved kommunesammenslåinger er utenfor prosjektmandatet. Prosjektet skal heller ikke gi noen anbefalinger om kommunesammenslåinger.

Om en region eller i dette tilfellet en ny sammenslått kommune er funksjonell avhenger av grad av samhandling. En region er funksjonell hvis kommunene innenfor regionen samhandler mer med hverandre enn de samhandler med kommuner utenfor regionen. Vår drøfting av funksjonalitet vil i stor grad baseres på dagens interkommunale samarbeid og interaksjon, målt i pendling og flytting, mellom kommunene. Pendling og flytting

avhenger igjen av arbeidsmarkedet, reiseavstander, befolkningsutvikling, bolyst og attraktivitet.

Rapporten starter med en drøfting av funksjonelle bo- og arbeidsregioner i vårt prosjektområde, basert på pendlingstall, flyttetall og interkommunalt samarbeid. I det påfølgende kapitlet ser vi på de ulike kommunesammenslåingsmodellene beskrevet i case 1 og 2. Rapporten avsluttes med en gjennomgang av de faktorer som ligger til grunn for drøftingene foran. Det vil si befolkningsstruktur og -utvikling, arbeidsmarkedet og næringsutvikling. Vi har også valgt å ha med et eget kapittel om fritidsboliger. Gudbrandsdalen og Valdres er store hytteregioner i nasjonal målestokk, og mange utenbygdsde hytter påvirker markedsgrunnlaget for øvrig næringsliv. Aller først vil vi imidlertid forklare hvorfor vi bruker sysselsetting som en vekstindikator i vår næringsanalyse.

1.1 Sysselsetting som indikator for vekst

Når man snakker om vekst knyttet til regional utvikling kan ulike ting vektlegges. I våre drøftinger vil vi som nevnt konsentrere oss om vekst i sysselsetting og vekst i befolkning. I andre sammenhenger vektlegges vekst i verdiskaping. Sysselsetting kan ofte være en bedre indikator enn verdiskaping i regionale næringsanalyser. Sysselsettingsutviklingen har en egenverdi som indikator siden mange av virkemidlene i regional- og næringspolitikken er rettet mot arbeidsplasser. Sysselsettingsstatistikken er en god statistikkilde med relativt rask produksjon og som finnes for lengre tidsperioder med både kommune- og næringsfordelte tall. Videre er sysselsettingen og lønningene ofte "mer lokale" enn andre verdiskapingskomponenter, for eksempel kapitalavkastning. Selv om ulike næringer har ulik arbeidskraftintensitet, og selv om denne kan endres over tid, kan bruk av denne indikatoren forsvares med at det er klare koblinger mellom struktur og utvikling i verdiskaping og i sysselsetting. Om lag 2/3 av verdiskapingen innenfor fastlandsnæringene fordeles til lønnskostnader.

1.2 Sammenhengen mellom befolknings- og sysselsettingsvekst nasjonalt

Under normale konjunkturer vil det være sammenfall mellom arbeidsplassutvikling og befolkningsutvikling, i hvert fall hvis vi ser på utviklingen i befolkningen i yrkesaktiv alder. Arbeidsplasser trekker til seg arbeidskraft og innbyggere. Det er også slik at innbyggere representerer både et rekrutteringsgrunnlag og en etterspørsel for bedriftene. Nedgang i antall innbyggere kan gi en negativ effekt på antall arbeidsplasser og/eller næringsutviklingen fordi det kan gi redusert etterspørsel etter varer og tjenester fra både offentlig og privat sektor. Redusert innbyggertall kan gi lavere rammetilskudd til kommunene og redusert kommunal tjenesteproduksjon. Et redusert tjenestetilbud kan i neste omgang svekke regionens attraksjonskraft i forhold til tilflytting, alternativt øke utflyttingen, og vi kan få en selvforsterkende negativ utviklingsspiral. Den positive

sammenhengen mellom arbeidsplassvekst og befolkningsvekst gjelder spesielt på nasjonalt nivå og for store regioner (bo- og arbeidsmarkedsregioner). Mellom enkeltkommuner innenfor funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregioner, kan det imidlertid være avvik mellom jobbskaping og befolkningsvekst.

Ved å krysstabulere utviklingsindikatorene kan man lage en typologi:

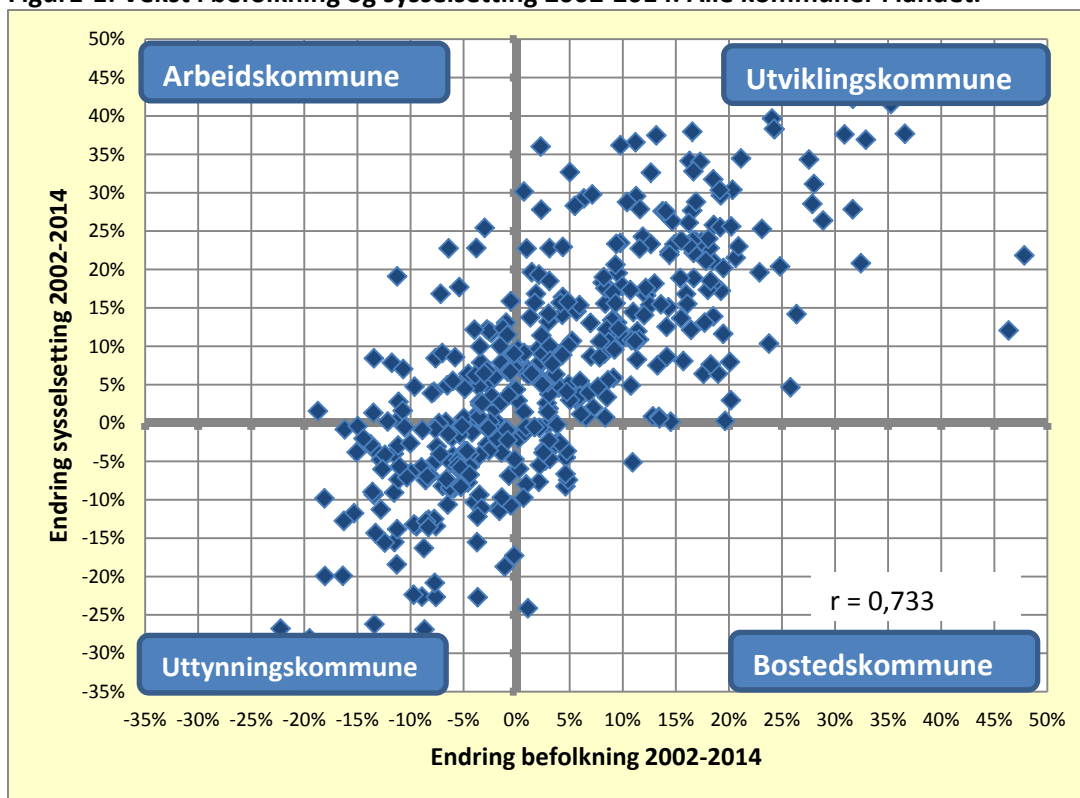
1. Utviklingskommune: positiv utvikling i både arbeidsplasser og befolkning.
2. Bostedskommune: negativ arbeidsplassutvikling, positiv befolkningsutvikling.
3. Arbeidskommune: positiv arbeidsplassutvikling, negativ befolkningsutvikling.
4. Uttynningskommune: negativ utvikling i både arbeidsplasser og befolkning.

Både en utviklingskommune og en bostedskommune vil generere næringsutvikling og dermed positive utviklingsspiraler. Dette kommer av at befolkningsvekst for det første genererer økt etterspørsel etter varer og tjenester og for det andre gir økte kommunale inntekter gjennom inntektssystemet.

Arbeidskommuner har, i hvert fall på kort sikt, mindre vekstkraft enn bostedskommunene fordi effekten på kommuneøkonomien vil være mindre. Dessuten er det høyst usikkert om etterspørselen etter varer og tjenester øker nevneverdig ved økt antall arbeidsplasser i kombinasjon med befolkningsnedgang. Dette vil avhenge av om arbeidstakere bruker lønna si i arbeids- eller bostedskommunen.

Figuren nedenfor viser et plott for befolknings- og arbeidsplassvekst med alle landets kommuner for perioden 2002-2014. Korrelasjonskoeffisienten r (Pearsons r) på 0,73 forteller oss at det er en sterk positiv korrelasjon mellom befolkningsutvikling og arbeidsplassutvikling.

Figur1-1: Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014. Alle kommuner i landet.

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning.

Det er altså nær sammenheng mellom jobbskaping og befolkningsvekst, men hva kommer egentlig først (høna eller egget). Tradisjonelt har regional- og distriktpolitikken i stor grad dreid seg om næringspolitikk og mye av næringspolitikken om å skape attraktivitet for eksisterende og nye foretak/bedrifter - Får man bedrifter og arbeidsplasser kommer det også folk! Før var det i hvert fall slik. Gjennom de siste tiåra har det imidlertid skjedd grunnleggende endringer i viktige regionaløkonomiske sammenhenger som utfordrer slike strategier:

- Vi har hatt en langvarig overgang fra primærnæringer og industri til tjenestesektoren, som i Norge i dag sysselsetter hele 85 prosent. En stor del av dette er personrettede tjenester som vi yter hverandre der vi bor. Disse arbeidsplassene flytter i stor grad etter folk. Vi snakker da ikke bare om frisøren på hjørnet men om et bredt spekter av arbeidsplasser som skole, helse, omsorg, varehandel, bygg og anlegg, kultur, fritid og restauranter.
- Samtidig som lokale ringvirkninger av tradisjonell industri- og bedriftsetablering har avtatt, både grunnet færre ansatte og mindre lokale innkjøp (varer er blitt globale og tjenestene ordnes i økende grad fra sentrale hovedkontor), har tilflytternes ringvirkninger økt ved at de drar med seg stadig flere behov og etterspørsel og kjøpekraft. Vi har også fått økte statlige overføringer til kommunene.

- Humankapitalen har i mange voksende næringer overtatt som viktigste innsatsfaktor. Det forventes knapphet på arbeidskraft fremover på grunn av eldrebølgen. Vi vet også at etterspørselen etter kompetent arbeidskraft vil øke. Rekrutteringsmuligheter vil derfor kunne bli en langt viktigere lokaliseringsfaktor for næringslivet.

Disse forholdene medfører at bosetting er blitt minst like viktig for å få til næringsutvikling som motsatt i en region. I hvert fall vil ikke tradisjonell næringspolitikk lenger kunne virke alene uten tiltak for å skape bolyst, det vi si gjøre det attraktivt å bo.

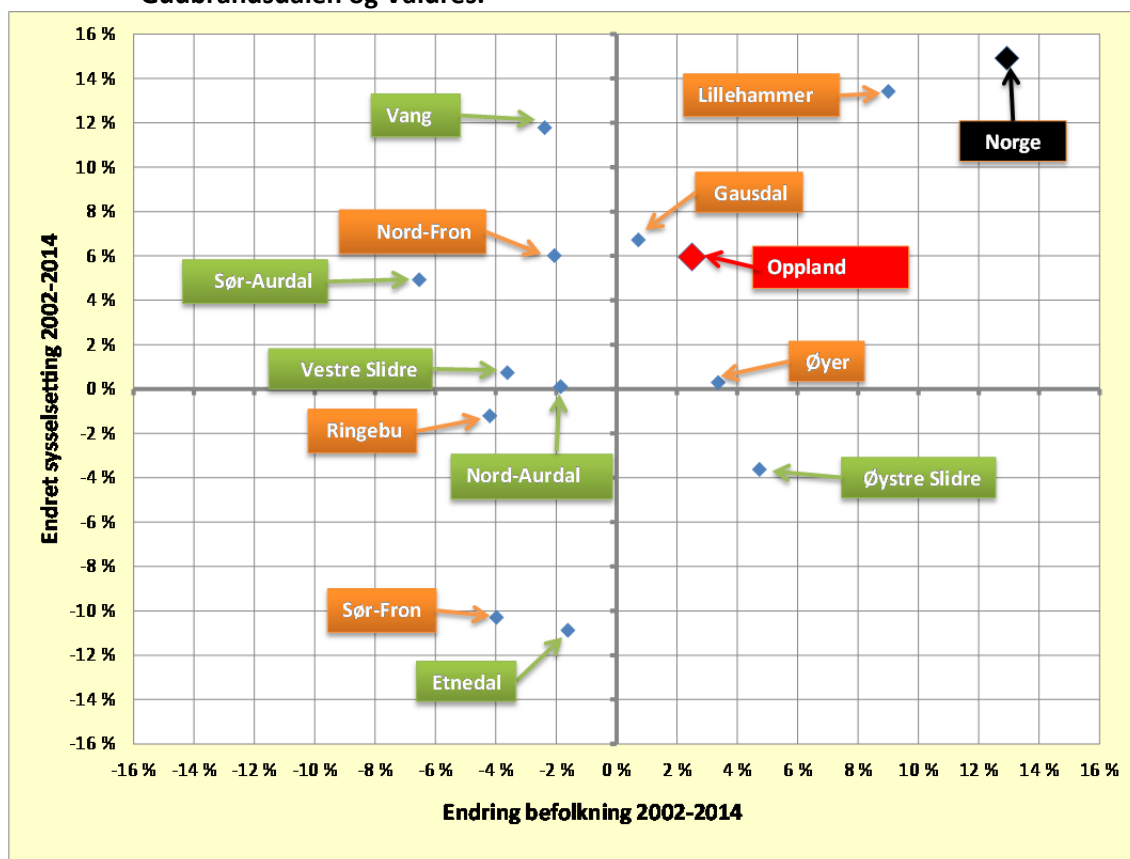
Tidligere analyser gjennomført av Østlandsforskning har vist at en enkeltperson i alderen 23-35 år kan generere opp imot 0,5 arbeidsplasser i en region. En tobarnsfamilie kan generere rundt 1,4 arbeidsplasser i Innlandet. På kommunenivå er det særlig arbeidsplasser innen personrettet tjenesteyting som står i en nær sammenheng med innbyggertall. Det er høyest korrelasjon for bygg og anlegg, varehandel, underholdning, fritid, service, barnehager og skoler. Dette kalles for befolkningsdrevet næringsutvikling.

1.3 Sammenhengen mellom befolknings- og sysselsettingsvekst i våre kommuner

I figur under har vi plottet kommunene i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen, Valdres, Oppland og Norge. På fylkesnivå har det vært både sysselsettings- og arbeidsplassvekst i perioden 2002-2014, men utviklingen for begge vekstmålene ligger godt under den nasjonale veksttaket. Blant kommunene i vårt prosjektområde skiller Lillehammer seg ut med både høy arbeidsplass- og befolkningsvekst. Gausdal faller også så vidt inn under begrepet utviklingskommune. Øyer ligger i grenseland mellom å kalles en utviklings- og befolkningskommune pga. svak arbeidsplassvekst de siste 6 årene. Nord-Fron er den eneste av de 6 kommunene i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen som vi kan kalle arbeidskommune. Både Ringebu og Sør-Fron har hatt befolknings- og arbeidsplassnedgang i perioden. Nedgangen i arbeidsplasser er prosentuellt klart sterkest i Sør-Fron, mens den prosentvise befolkningsnedgangen er om lag den samme i de to kommunene.

Ingen av kommunene i Valdres har hatt vekst i både arbeidsplasser og befolkning i perioden 2002-2014. Øystre Slidre skiller seg ut som den eneste kommunen med vekst i folketall, mens Etnedal er den eneste kommunen med nedgang i antall arbeidsplasser. De øvrige kommuner faller dermed inn under kategorien arbeidskommuner.

Figur1-2: Vekst i befolkning og sysselsetting 2002-2014 på kommunenivå i Sør-, -Midt-Gudbrandsdalen og Valdres.

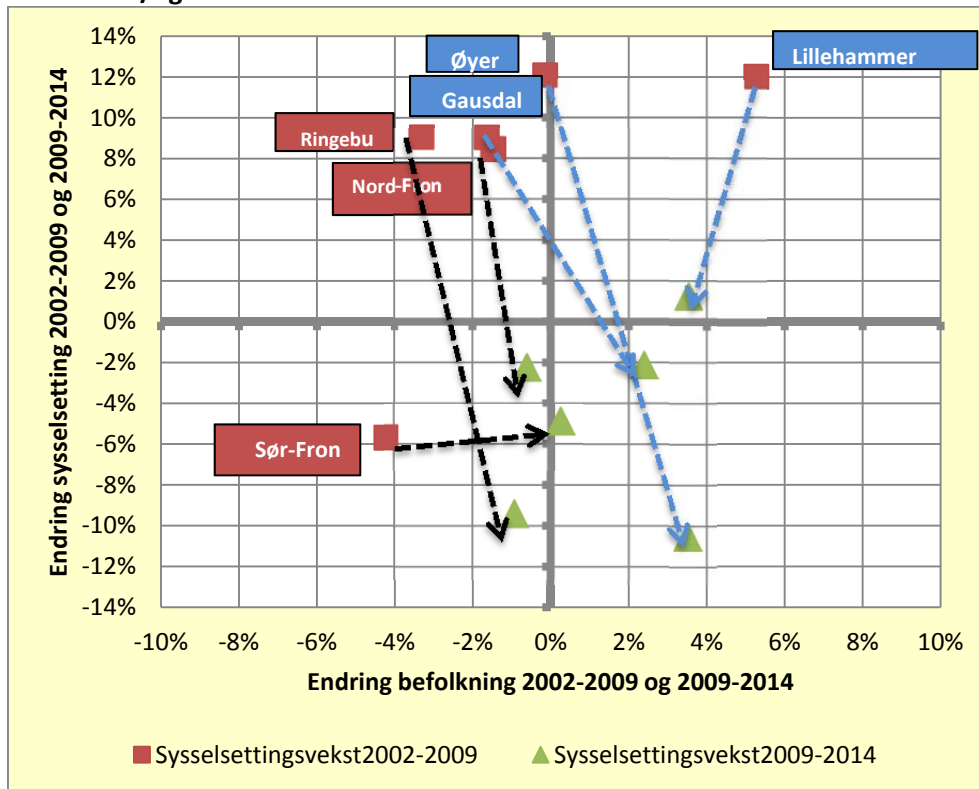
Kilde: SSB og bearbeidet av Østlandsforskning.

Utviklingen som plottene viser vil selvfølgelig avhenge av når man velger å sette målepunktene. I figur 1.3. og 1.4. viser vi utviklingen for kommunene i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen og Valdres fra perioden 2002-2009 til perioden 2009-2014. Figurene gir et interessant bilde av dynamikken for kommunene i vårt prosjektområde.

I Sør-Gudbrandsdalen peker pilene nedover for alle kommunene. Det er ikke ensbetydende med svekket utvikling i absolutte tall, siden vi her ser på relative størrelser. Lillehammer har befolknings- og arbeidsplassvekst i begge perioder, men befolkningsveksten har avtatt litt og arbeidsplassveksten forholdsvis mye i siste periode. Vi må her være oppmerksomme på at periodeintervallene er forskjellige. Omregnet til årlig befolkningsvekst har bildet endret seg i liten grad i Lillehammer, mens veksttakten målt i arbeidsplasser er tydelig svekket. I både Øyer og Gausdal har sysselsettingsvekst i første periode blitt snudd til sysselsettingsfall i siste periode. Samtidig har kommunene beveget seg fra befolkningsnedgang/-stabilitet til vekst. Kommunenes bevegelse fra å være arbeidskommuner til å bli befolkningskommuner kan forklares med at Lillehammer, Øyer og Gausdal utgjør en funksjonell bo- og arbeidsregion med høy grad av interaksjon mellom kommunene. Det gjør at arbeidsplassvekst i Lillehammer gir grobunn for befolkningsvekst i nabokommunene, og i dette tilfellet har den mer enn kompensert for den negative effekten på befolkning redusert antall arbeidsplasser i egen kommune gir.

I Midt-Gudbrandsdalen har alle tre kommunene befolkningsnedgang i perioden 2002-2009, men situasjonen er noe forverret i Ringebu og Nord-Fron ved at det også har blitt færre arbeidsplasser de siste årene. I Sør Fron er bilde mer positivt. Kommunen har riktig nok fortsatt sysselsetningsnedgang, men folketallet har holdt seg forholdsvis stabilt de siste 5 årene mot en ganske markert nedgang i årene forut.

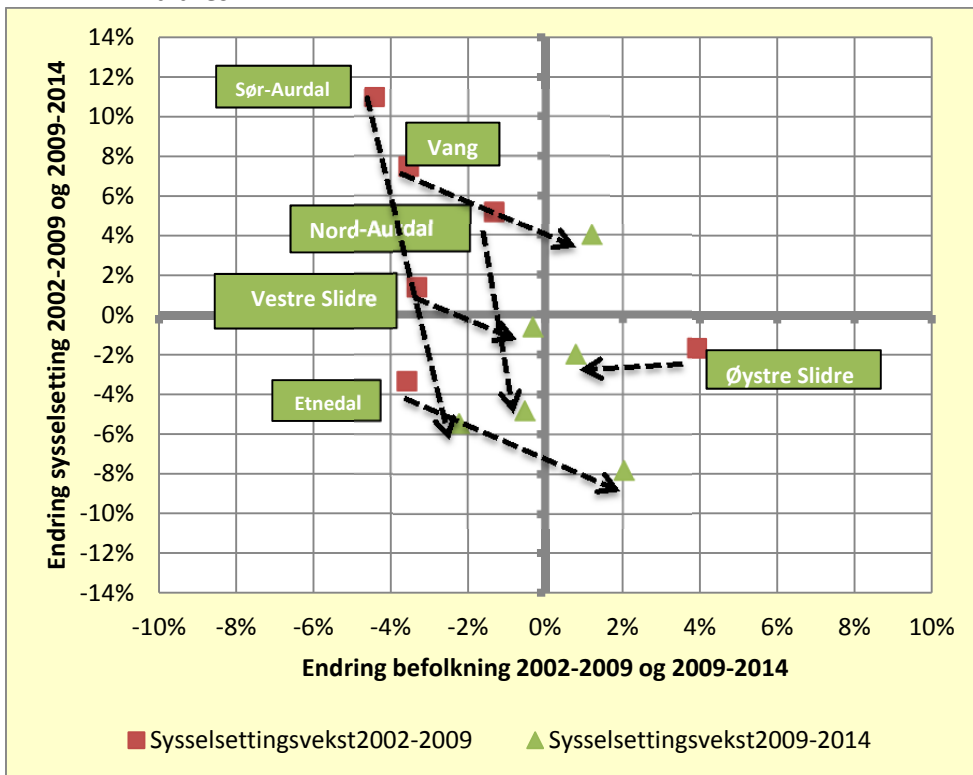
Figur 1-3: Sysselsetnings- og befolkningsvekst 2002-2009 og 2009-2014 for kommunene i Sør- /og Midt-Gudbrandsdal

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning.

I Valdres er det kun Vang som har hatt sysselsetningsvekst i perioden 2009-2014. Sammen med Etnedal og Øystre Slidre er de også de eneste kommunene med befolkningsvekst i nevnte periode. Det kan se ut til at utviklingen i Sør-Aurdal er mest bekymringsfull blant valdreskommunene. Fra å ha sterk vekst i antall arbeidsplasser i perioden 2002-2009 har kommunen markert nedgang i perioden 2009-2014. Samtidig vedvarer befolkningsnedgangen i kommunen. Figuren under tegner også et bekymringsfullt utviklingsbilde av Nord-Aurdal, men der har befolkningspilen de siste to årene har pekt oppover og antall arbeidsplasser har økt det siste året.

Figur 1-4: Sysselsettings- og befolkningsvekst 2002-2009 og 2009-2014 for kommunene i Valdres

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning.

2 BO- OG ARBEIDSMARKED – FUNKSJONELLE REGIONER

Kort oppsummert viser vår gjennomgang av funksjonelle regioner at Sør-Gudbrandsdalen (Lillehammer, Øyer, og Gausdal) er en integrert bo- og arbeidsregion. Kommunene i Midt-Gudbrandsdalen (Ringeby, Sør-Fron og Nord-Fron) og Valdres (Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Øystre Slidre, Vestre Slidre og Vang) er ikke like godt integrert innenfor sine respektive regioner. I Ringeby er det flere som pendler til Lillehammer enn til nabokommunene Sør-Fron og Nord-Fron. I Valdres er pendlingsstrømmen fra alle kommuner størst til regionsenterkommunen Nord-Aurdal, men utover det pendles det stort sett mer ut av regionen enn internt. Målt i samarbeid ser regionene ut til å være funksjonelle. Det er et utbredt samarbeid i alle regionene innenfor områdene politisk og administrativt regionsamarbeid, interkommunale tjenester og interkommunalt næringssamarbeid.

Reiseavstander er selvfølgelig av betydning for en regions funksjonalitet. Avstandene mellom kommunesentrene er korte i både Sør-Gudbrandsdalen og Midt-Gudbrandsdalen. Like fullt er altså Sør-Gudbrandsdalen i større grad funksjonell, noe som skyldes at det er en byregion, med et relativt stort regionsenter med arbeidsplassvekst, som gir positive smitteeffekter til omlandskommunene.

2.1 Interaksjon målt i flyttestrømmer

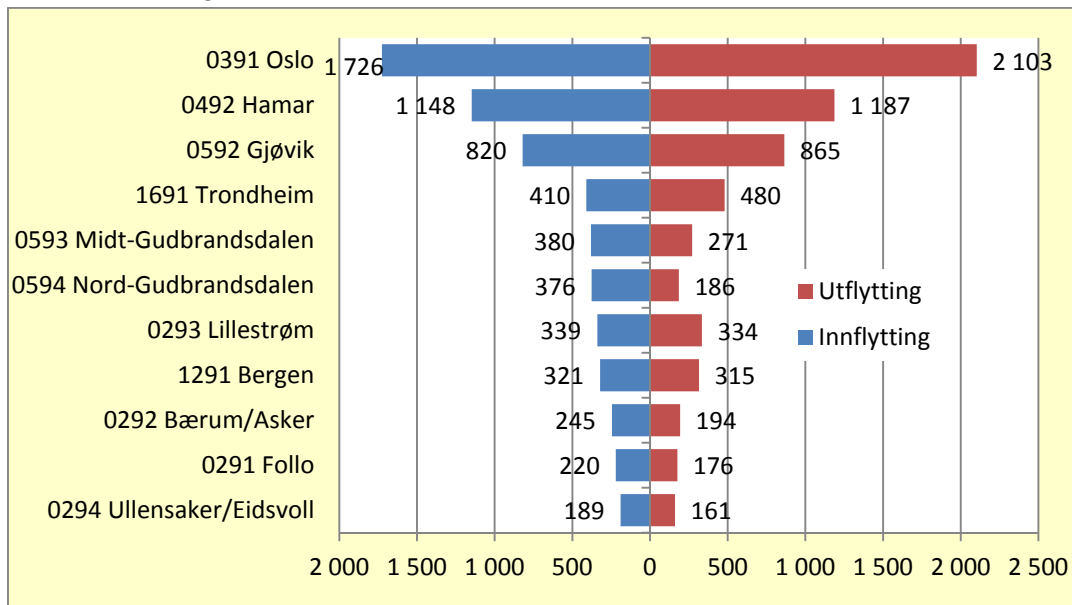
Sør- og Midt-Gudbrandsdalen

På regionnivå viser flyttestatistikken for perioden 1.1.2008-1.1.2014¹ at Sør-Gudbrandsdalen (Lillehammer, Øyer og Gausdal) har størst interaksjon, målt i flyttestrømmer, med Oslo, mens Midt-Gudbrandsdalen (Ringeby, Sør-Fron og Nord-Fron) har størst interaksjon med Sør-Gudbrandsdalen. I nevnte periode flyttet det i overkant av 1 700 personer fra Oslo til Sør-Gudbrandsdalen, mens det motsatt veg flyttet ca. 2 100 personer. Antall innflyttere til Sør-Gudbrandsdalen fra Hamarregionen var i samme periode på 1 148, mens det fra Gjøvikregionen flyttet inn 820 personer. Flyttestrømmene motsatt veg er litt høyere. 1 187 personer flyttet fra Sør-Gudbrandsdalen til Hamarregionen i perioden 1.1.2008-1.1.2014, mens antallet til Gjøvikregionen var på 865. Fra Midt- og Nord-Gudbrandsdalen flyttet det 756 personer til Sør-Gudbrandsdalen, og antallet fordelte seg forholdsvis likt på de to regionene. Fra Sør-Gudbrandsdalen til resten av Gudbrandsdalen flyttet 357 personer, hvor av flest til Midt-Gudbrandsdalen.

---

¹ Flyttestatistikk mellom kommuner for året 2014 publiseres 23. april 2015, dvs. etter at denne rapporten gikk i trykken

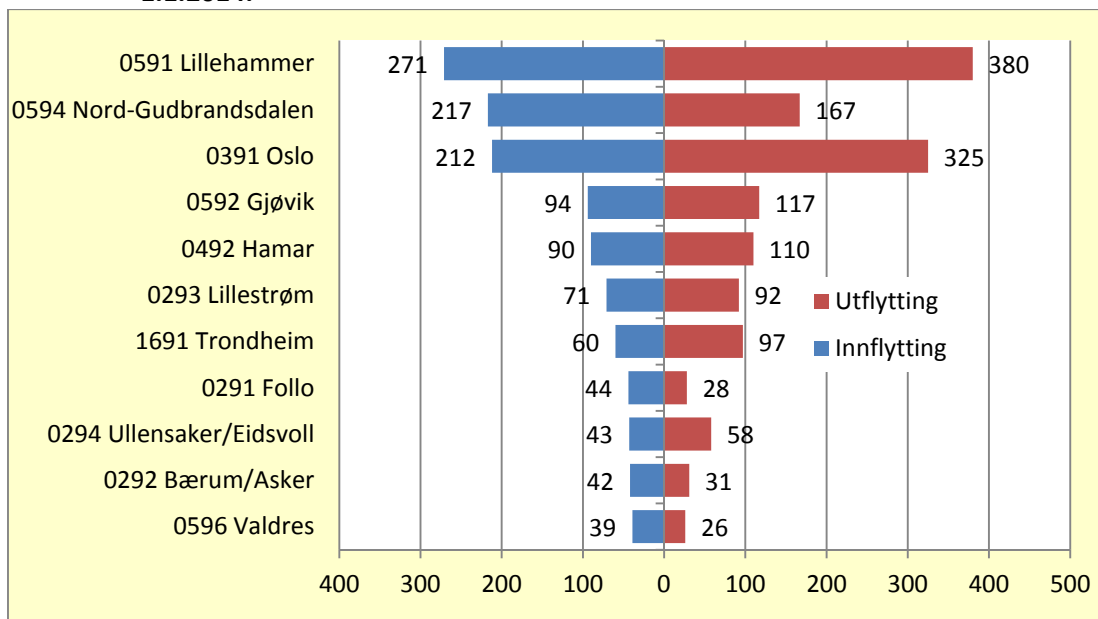
Figur 2-1 Inn- og utflytting til Sør-Gudbrandsdal fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.

Kilde: Panda og bearbejdet av Østlandsforskning

Fra Midt-Gudbrandsdalen er flyttestrømmen sterkest til Sør-Gudbrandsdalen². 380 flyttet fra Midt-Gudbrandsdalen til Lillehammer-regionen i perioden 2008-2013, mens 271 flyttet motsatt veg. Fra Midt-Gudbrandsdalen til Oslo flyttet 325 personer, mens 167 flyttet til Nord-Gudbrandsdalen. Antallet innflyttere fra Oslo og Nord-Gudbrandsdalen er omtrent lik, dvs. i overkant av 200 personer fra begge regioner i perioden 2008-2013.

Figur 2-2: Inn- og utflytting til Midt-Gudbrandsdal fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.

Kilde: Panda og bearbejdet av Østlandsforskning

² Omfatter samme kommuner som den økonomiske regionen 0591 Lillehammer i figur 2.2.

Tabellen under viser flyttestrømmene mellom kommunene i Gudbrandsdalen i perioden 2009-2013. Innad i Sør-Gudbrandsdalen er det flere flyttere fra Lillehammer til Gausdal enn motsatt veg. Fra Lillehammer til Øyer er det færre flyttere enn andre vegen. Innad i Midt-Gudbrandsdalen er helt klart flyttestrømmene størst mellom Nord- og Sør Fron og flyttestrømmene de to kommunene i mellom er større enn deres flyttestrømmer mot noen andre Gudbrandsdalskommuner. Det er videre flere fra Nord-Fron som flytter til Lillehammer og til Sel enn til Ringebru. Fra Ringebru er det nær samme antallet som flytter til Lillehammer og Sør-Fron.

Tabell 2-1: Flyttestrømmer mellom kommunene i Gudbrandsdalen. 1.1.2009-1.1.2014.

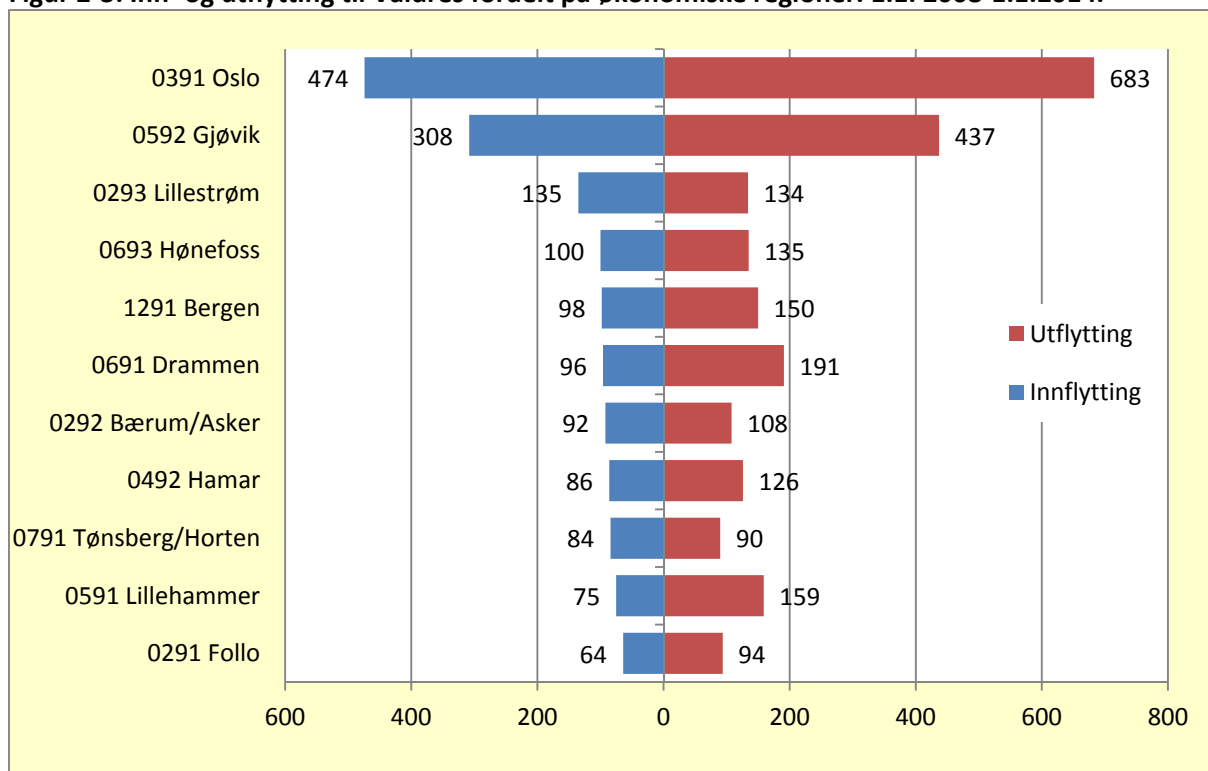
Fraflyttingskommune	Tilflyttingskommune												SUM
	Lillehammer	Øyer	Gausdal	Nord-Fron	Sør-Fron	Ringebru	Dovre	Lesja	Skjåk	Løm	Vågå	Sel	
Lillehammer		317	452	39	31	45	22	8	7	15	24	40	1000
Øyer	335		101	15	10	51	4	0	2	5	5	10	538
Gausdal	378	73		13	7	9	1	1	1	0	4	6	493
Nord-Fron	82	14	13		161	48	11	1	2	4	13	70	419
Sør-Fron	41	12	13	138		95	2	1	4	1	3	11	321
Ringebru	89	58	11	43	96		3	2	1	1	5	13	322
Dovre	42	2	11	12	9	3		41	7	7	8	51	193
Lesja	15	5	0	5	1	3	84		3	0	1	8	125
Skjåk	29	3	7	4	2	1	1	1		44	8	15	115
Løm	31	2	5	1	1	2	1	1	48		32	19	143
Vågå	45	5	1	18	2	9	10	2	5	27		113	237
Sel	100	8	12	74	17	16	57	6	23	13	86		412
Sum	1187	499	626	362	337	282	196	64	103	117	189	356	4318

Kilde: Panda og bearbeidet av Østlandsforskning.

Valdres

I Valdres skiller Oslo og Gjøvik seg ut med de høyeste verdier både i inn- og utflytting. Valdres har slik sett altså størst samhandling med Oslo og Gjøvik, men ellers lite med eget fylke. Eneste flyttebevegelser av noe omfang innenfor eget fylke er til Lillehammer - det er om lag dobbelt så mange som flytter til Lillehammer fra Valdres enn motsatt veg.

Figur 2-3: Inn- og utflytting til Valdres fordelt på økonomiske regioner. 1.1. 2008-1.1.2014.

Kilde: Panda og bearbeidet av Østlandsforskning

Internt i Valdres er flyttestrømmene begge veger helt klart størst mellom Nord-Aurdal og Vestre / Øystre Slidre. For øvrig har alle kommunene i regionen størst innflytting til Nord-Aurdal.

Tabell 2-2: Flyttestrømmer blant kommunene i Valdres i perioden 2009-2013.

Fraflyttingskommune	Tilflyttingskommune					
	0540 Sør-Aurdal	0541 Etnedal	0542 Nord-Aurdal	0543 Vestre Slidre	0544 Øystre Slidre	0545 Vang
0540 Sør-Aurdal	0	17	88	18	12	4
0541 Etnedal	27	0	61	6	8	1
0542 Nord-Aurdal	75	54	0	157	170	27
0543 Vestre Slidre	12	6	174	0	44	35
0544 Øystre Slidre	4	9	212	39	0	16
0545 Vang	5	2	49	29	19	0

Kilde: Panda og bearbeidet av Østlandsforskning.

2.2 Interaksjon målt i pendling

Lillehammer i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen og Nord-Aurdal i Valdres er de eneste kommunene med flere arbeidsplasser enn sysselsatte innbyggere. Dvs. at de har nettoinnpendling. På den annen side er Øyer og Gausdal de kommunene i nevnte regioner med lavest egedekningsandel, dvs. færrest arbeidsplasser i forhold til sysselsatte innbyggere.

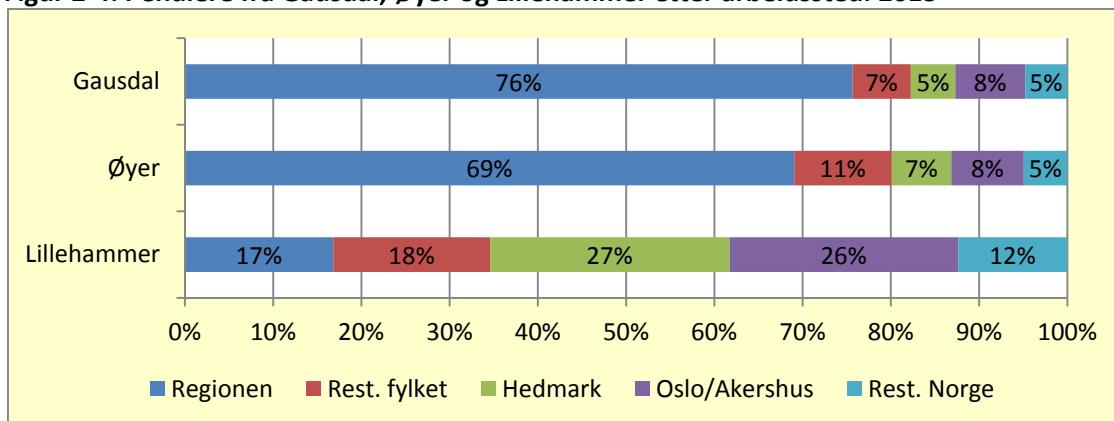
Pendlingsstrømmer – Sør- og Midt-Gudbrandsdalen

Ved inngangen til 2014 var det registrert 5 565 pendlere til Lillehammer, dvs. er en innpendlingsvekst på 26 prosent siden år 2000. Tilsvarende økte sysselsettingen i Lillehammer kommune med 1 833 arbeidsplasser eller 13 prosent i samme periode. To tredjedeler av de nye arbeidsplassene ble altså besatt av pendlere og en stor andel av dem igjen er bosatt i Øyer eller Gausdal. Nærmere bestemt var det ved inngangen til 2014 i overkant av 1 000 personer som pendlet fra Gausdal og 850 fra Øyer til Lillehammer dvs. ca. en tredjedel av de yrkesaktive bosatt i kommunene. Fra Lillehammer til Øyer og Gausdal var det registrert til sammen 557 pendlere, fordelt forholdsvis likt mellom de to kommunene.

Figuren nedenfor viser hvor pendlerne i kommunene i Sør-Gudbrandsdalen arbeider. Om lag tre fjerdedeler av pendlerne i Gausdal har sitt arbeidssted i regionen (dvs. Lillehammer eller Øyer). Tilsvarende andel i Øyer er litt lavere. I Lillehammer er det atskillig større andel av pendlerne som har sitt arbeid i Hedmark og Oslo/Akershus enn i Øyer/Gausdal. I Hedmark utgjør Ringsaker størst andel, og det er om lag like mange som pendler fra Lillehammer til Ringsaker som til Øyer og Gausdal til sammen. Antall som pendler fra Lillehammer til Hamar er litt lavere enn andelen til Ringsaker. For øvrig pendler flere til Hamar fra Lillehammer enn det pendles fra Hamar til Lillehammer, noe som kan forklares med at Hamar har et større arbeidsmarked. Den enkeltkommunen som har størst pendling til Lillehammer i 2013 er Ringsaker, tett etterfulgt av Gausdal.

Figur 2-4: Pendlere fra Gausdal, Øyer og Lillehammer etter arbeidssted. 2013

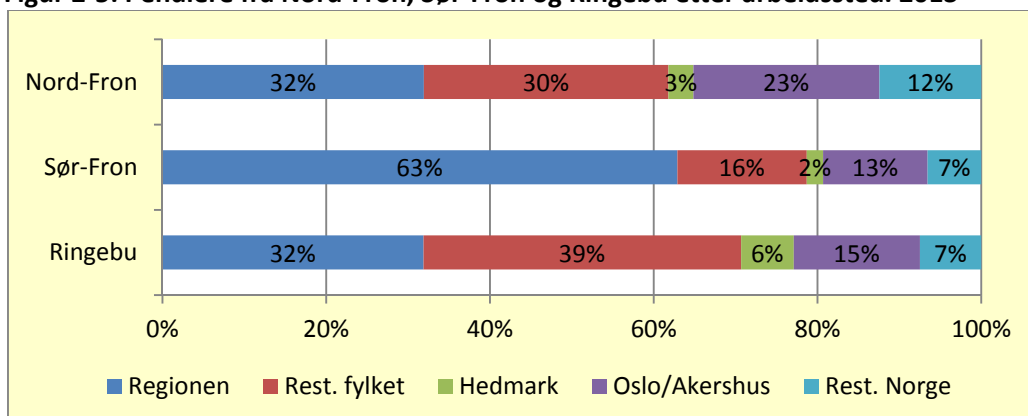

Midt-Gudbrandsdalen

Sør-Fron har en særlig høy utpendlingsandel i Midt-Gudbrandsdalen. Over halvparten av de yrkesaktive i Sør-Fron er pendlere og flertallet av dem pendler til Nord-Fron. I Nord-Fron er det flest som pendler til Oslo og Sør-Fron, mens det i Ringebru er like mange som pendler nordover til Fronskommunene som sørover til Lillehammer og Øyer. Nord-Fron har også en del pendling til nabokommunen Sel. Pendlingen i Midt-Gudbrandsdalen har økt siden 2000 og det er spesielt pendlingen ut fra Sør-Fron og Ringebru til Nord-Fron som øker.

Av figuren under kan vi se at to tredjedeler av pendlerne bosatt i Sør-Fron pendler til enten Nord-Fron eller Ringebu, mens en tredjedel av pendlerne i Nord-Fron og Ringebu har sin arbeidsplass i en av de andre kommunene i regionen.

Figur 2-5: Pendlere fra Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu etter arbeidssted. 2013

Pendlingsmatrisen under oppsummer fordeling av arbeidssted for de yrkesaktive i de enkelte kommuner. For eksempel viser den at ca. tre fjerdedeler av de yrkesaktive i Lillehammer har arbeidsplass i egen kommune, mens tilsvarende andeler i Øyer og Gausdal er på rundt 50 prosent.

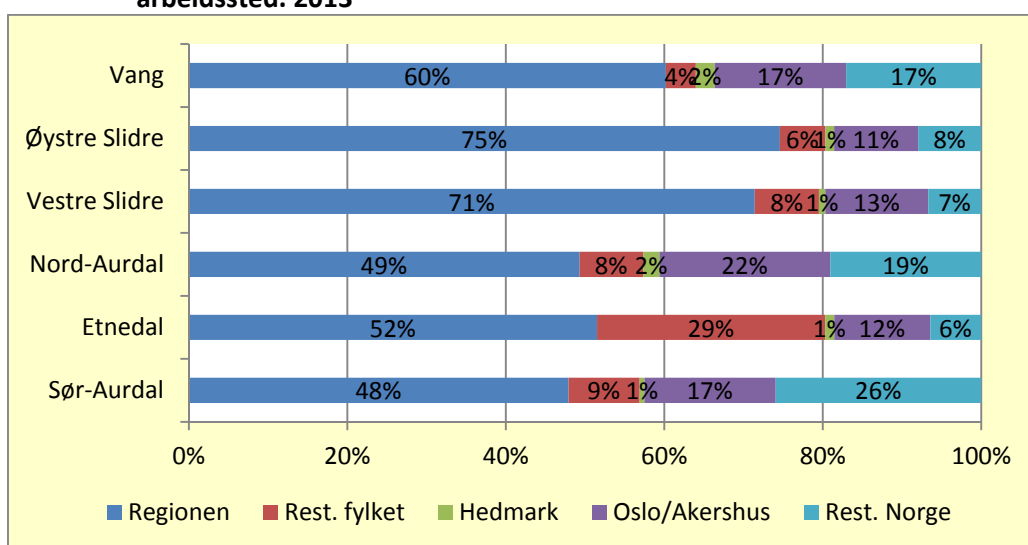
Tabell 2-3: Pendlingsmatrise for Sør- og Midt-Gudbrandsdalen. 2013

		Arbeidssted									
		Lillehammer	Øyer	Gausdal	Ringebu	Nord-Fron	Sør-Fron	Rest Oppl.	Oslo/Akershus	Hedm.	Rest Norge
Bosted	Lillehammer	76 %	2 %	2 %	0 %	0 %	0 %	4 %	6 %	6 %	3 %
	Øyer	32 %	47 %	5 %	3 %	0 %	0 %	2 %	4 %	4 %	3 %
	Gausdal	32 %	3 %	55 %	0 %	0 %	0 %	2 %	4 %	2 %	2 %
	Ringebu	6 %	3 %	0 %	71 %	5 %	4 %	2 %	4 %	2 %	2 %
	Nord-Fron	3 %	0 %	0 %	4 %	65 %	7 %	7 %	8 %	1 %	4 %
	Sør-Fron	4 %	0 %	0 %	12 %	22 %	46 %	4 %	7 %	1 %	4 %

Valdres

I Valdres varierer andelene av pendlere med arbeid i egen region fra 49 prosent i Nord-Aurdal til 75 prosent i Øystre Slidre. Etnedal skiller seg fra de øvrige kommunene med en forholdsvis høy pendlingsandel til kommuner i Oppland utenfor Valdres, mens Sør-Aurdal skiller seg ut med en forholdsvis høy andel til Buskerud.

Figur 2-6: Pendlere fra Vang, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal og Vang etter arbeidssted. 2013

I Valdres er regionsenterkommunen Nord-Aurdal en viktig sysselsetter for hele regionen. 80 prosent av de yrkesaktive i Nord-Aurdal arbeider i egen kommune, og i samtlige av de øvrige valdreskommunene er pendlingsstrømmen sterkest til Nord-Aurdal. Et litt spesielt særtrekk ved Valdres er at 4-5 prosent av de yrkesaktive i samtlige kommuner pendler til Oslo eller Akershus. I Etnedal er det en forholdsvis høy andel av de yrkesaktive med arbeidsplass i Nordre Land.

Tabell 2-4: Pendlingsmatrise for Valdres. 2013

		Arbeidssted									
		Sør-Aurdal	Etnedal	Nord-Aurdal	Vestre Slidre	Øystre Slidre	Vang	Rest Oppland	Oslo/Akersh	Buskerud	Rest Norge
Bosted	Sør-Aurdal	68 %	2 %	13 %	0 %	0 %	0 %	3 %	5 %	6 %	3 %
	Etnedal	4 %	60 %	15 %	1 %	1 %	0 %	12 %	5 %	1 %	2 %
	Nord-Aurdal	2 %	1 %	79 %	4 %	3 %	0 %	2 %	5 %	2 %	2 %
	Vestre Slidre	1 %	0 %	22 %	58 %	3 %	5 %	3 %	5 %	1 %	2 %
	Øystre Slidre	0 %	0 %	22 %	3 %	65 %	1 %	2 %	4 %	1 %	3 %
	Vang	0 %	0 %	8 %	5 %	1 %	76 %	1 %	4 %	1 %	4 %

Pendling fordelt på næringsvirksomhet

Det finnes ikke offentlig statistikk på pendlingsstrømmer innenfor de enkelte næringer, men det er mulig å beregne nettoinnpendling, eller arbeidsplassdekning, på næringsnivå ved å se på differansen mellom sysselsatte etter arbeidssted og bosted. Lillehammer har nettoinnpendling i de fleste næringer med unntak av bergverk og utvinning, industri og finansiering og forsikring. I de andre kommunene er det nettoinnpendling i enkelt-næringer, hvor sysselsettingen er relativt sett stor. F.eks. er det nettoinnpendling innen overnattings- og serveringsvirksomhet i Øyer, Ringebu og Sør-Fron. I Nord-Fron er det

høyest nettoinnpendling innen varehandel og undervisning, hvor pendlere fra Sør-Fron utgjør en høy andel.

Tabell 2-5: Nettoinnpendling fordelt på næring for kommunene i Sør- og Midt-Gudbrandsdal. 31.12.13

	Lillehammer	Øyer	Gausdal	Ringebu	Sør-Fron	Nord-Fron
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	11	-29	29	0	-13	18
05-09 Bergverksdrift og utvinning	-18	-12	-13	5	-14	-12
10-33 Industri	-68	-85	-44	139	-91	-102
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	89	-17	-19	-12	-18	8
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	48	-126	-43	-62	-78	-90
45-47 Varehandel, rep av motorv.	595	-139	-288	-35	-100	46
49-53 Transport og lagring	107	-73	-51	-29	-27	9
55-56 Overnattings- og serv.virks.	84	43	-31	16	28	-35
58-63 Informasjon og kommunikasjon	133	-40	-37	-16	-7	18
64-66 Finansiering og forsikring	-36	-15	-21	-1	-2	-2
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	80	-43	-56	-12	-18	-3
77-82 Forretningsmessig tjen.yting	68	-30	-47	-26	-27	-38
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	456	-90	-77	-38	-21	-21
85 Undervisning	114	-23	-1	-10	-20	29
86-88 Helse- og sosialtjenester	539	-180	-171	-6	-57	-33
90-99 Personlig tjenesteyting	49	-29	-51	-4	-14	-11

I Nord-Aurdal er det kun nettoutpendling innen industri og finansiell tjenesteyting. Kommunen har klart høyest innpendling innen varehandel. Bildet er motsatt i Øystre Slidre. Her er utpendlingen størst i varehandel og det er nettoutpendling i alle næringer ut fra vår grove næringsinndeling.

Tabell 2-6: Nettoinnpendling fordelt på næring for kommunene i Valdres. 31.12.13

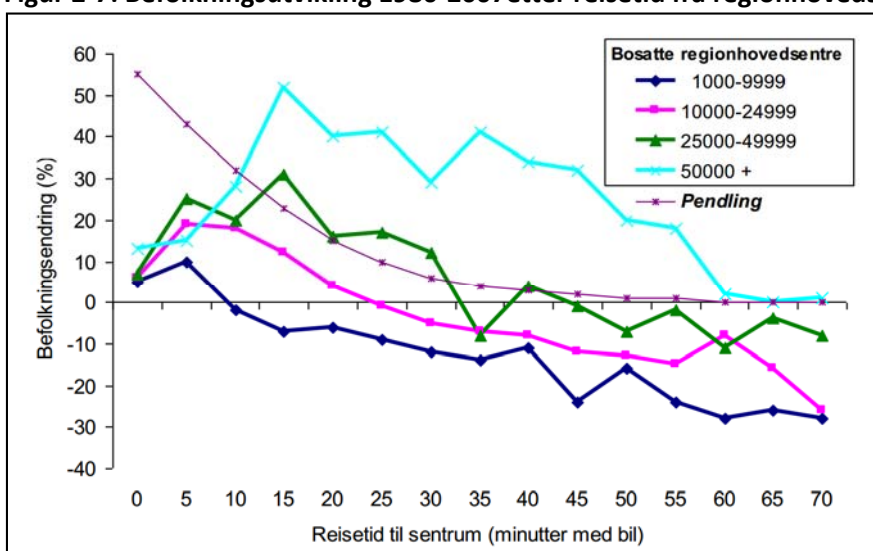
	Sør-Aurdal	Etnedal	Nord-Aurdal	Vestre Slidre	Øystre Slidre	Vang
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	-9	2	44	2	-31	0
05-09 Bergverksdrift og utvinning	-13	0	1	-2	-6	0
10-33 Industri	9	-8	-60	7	-26	-10
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	-12	-12	10	30	-27	-1
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	-42	-34	31	-64	-19	-2
45-47 Varehandel, rep av motorv.	-52	-42	185	-78	-106	-19
49-53 Transport og lagring	-22	-11	98	-35	-31	-23
55-56 Overnattings- og serv.virks.	-11	-9	29	-11	-1	2
58-63 Informasjon og kommunikasjon	-11	-5	7	-3	-12	-5
64-66 Finansiering og forsikring	-10	3	-2	1	-8	-1
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	-21	-8	35	-16	-32	-9
77-82 Forretningsmessig tjen.yting	-21	-12	61	-17	-24	-6
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	-13	-15	10	13	-17	-13
85 Undervisning	-19	-3	35	-18	-38	-1
86-88 Helse- og sosialtjenester	-28	7	52	-26	-40	-12
90-99 Personlig tjenesteyting	-9	-1	3	2	-21	-5

2.3 Reiseavstander og interaksjon

I det foregående delkapitlet har vi beskrevet interaksjon i form av pendling. Vi skal nå se nærmere på betydningen av reiseavstander og kollektivtilbud for pendlingsaktivitet og befolkningsutvikling.

Det finnes ingen systematisk kunnskap om pendlernes valg av transportform og/eller hvordan konkrete tiltak innenfor infrastruktur og kollektivtilbud påvirker pendlingsstrømmene. Engebretsen og Gjerdåker (2012) viser at befolkningsveksten er høyest jo kortere reisetida til et regionsenter er og at befolkningsveksten er høyere og spres mer jo større senteret er. Pendlingen til senteret avtar med økende reiseavstand og viser samme forløp som befolkningsveksten når vi fjerner oss fra senteret. Altså: Jo mer vi greier å redusere reisetida til senteret jo større blir innpendlingen fra, og befolkningsveksten i, omlandet.

Figur 2-7: Befolkningsutvikling 1980-2007 etter reisetid fra regionhovedsenteret.

Kilde: Engebretsen & Gjerdåker (2012)

I figuren over følger Lillehammer tettsted den rosa linjen. Det vil si at de positive ringvirkningene av Lillehammer i form av befolkningsvekst opphører når reisetiden med bil fra Lillehammer blir lengre enn 25 minutter. Ser vi nærmere på Sør-Gudbrandsdalen i tabellen nedenfor blir disse funnene i stor grad bekreftet siden Øyer og Gausdal har en slik geografisk nærhet til Lillehammer at de kan nyte godt av tilgangen til et stort arbeidsmarked som dermed gir grunnlag for befolkningsvekst. Midt-Gudbrandsdalen har også relativt korte avstander i regionen, men har et lite regionsenter og svak utvikling i regionsenteret som ikke gir ringvirkninger i regionen.

Tabell 2-7: Reisetid med bil fra sentrum til sentrum. Sør- og Midt-Gudbrandsdalen.

	Lillehammer	Øyer	Gausdal	Ringebu	Sør-Fron	Nord-Fron
Lillehammer		00:19	00:21	00:45	00:54	01:06
Øyer	00:19		00:24	00:29	00:38	00:50
Gausdal	00:21	00:24		00:39	00:49	01:00
Ringebu	00:45	00:29	00:39		00:09	00:21
Sør-Fron	00:54	00:38	00:49	00:09		00:11
Nord-Fron	01:06	00:50	01:00	00:21	00:11	

Kilde: kart.finn.no og bearbeidet av Østlandsforskning.

I Valdres varierer reiseavstandene fra de ulike kommunesentrene til regionsenteret i Nord-Aurdal fra ca. 20 minutter i Øystre Slidre til ca. 45 minutter i Vang. Ut fra tankegangen over er det dermed for lange reiseavstander fra regionsenteret i Valdres, gitt folketallet, til at senteret har noen positive ringvirkninger for omlandskommunene. Nå har vi sett at innpendlingen fra de omliggende kommuner til Nord-Aurdal er forholdsvis høy, så det er vel dermed heller tvilsomt at regionsenterkommunen ikke har ringvirkninger for de øvrige kommunene.

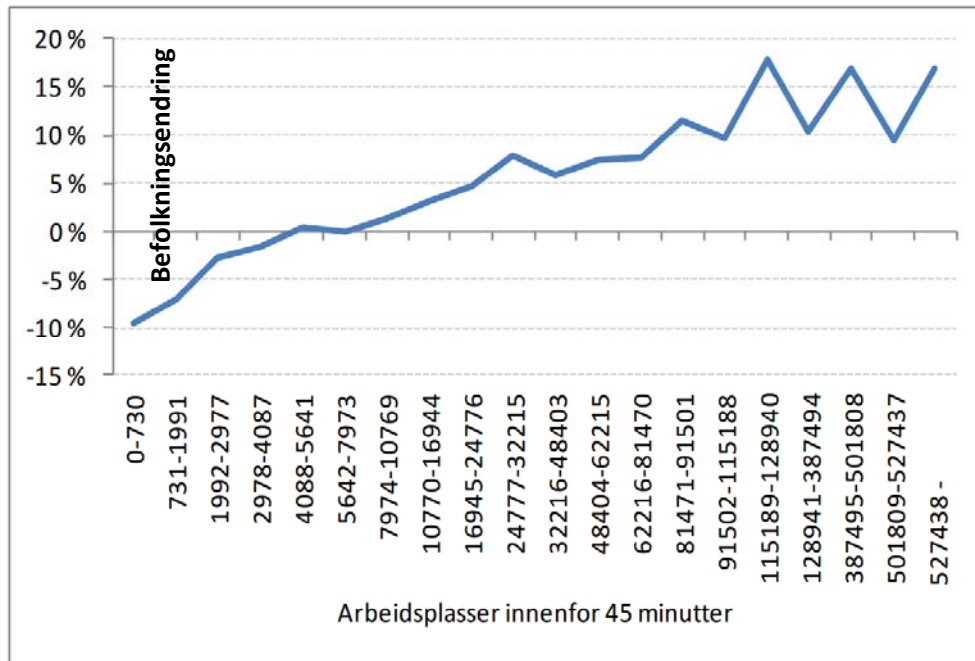
Tabell 2-8: Reisetid med bil fra sentrum til sentrum. Valdres.

	Sør-Aurdal	Nord-Aurdal	Etnedal	Øystre Slidre	Vestre Slidre	Vang
Sør-Aurdal		00:23	00:14	00:42	00:44	01:07
Nord-Aurdal	00:23		00:28	00:18	00:20	00:44
Etnedal	00:14	00:28		00:46	00:48	01:12
Øystre Slidre	00:42	00:18	00:46		00:22	00:38
Vestre Slidre	00:44	00:20	00:48	00:22		00:26
Vang	01:07	00:44	01:12	00:38	00:26	

Kilde: kart.finn.no og bearbeidet av Østlandsforskning.

Engebretsen og Gjerdåker (2012) viser at det er en klart sammenheng mellom regioners størrelse (målt i arbeidsplasser) og befolkningsutvikling. Figuren under viser at jo flere arbeidsplasser man kan nå innenfor 45 minutters reisetid jo sterkere er befolkningsveksten. I følge deres resultater må et tettsted være av en befolkningsstørrelse på 8 000-10 000 innbyggere før man kan forvente seg at det skal ha innvirkning på befolkningsveksten, men selv da relativt liten. Det er først ved en tettstedsstørrelse på 16 000- 25 000 innbyggere at befolkningsveksten kan forventes å nå rundt 5%. (Jfr. fig. 2.10)

Figur 2-8: Befolkningsutvikling 2001-2010 etter tilgang på arbeidsplasser innenfor 45 minutter med bil.

Kilde: Engebretsen & Gjerdåker (2012)

3 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

3.1 Interkommunale selskaper (IKS)

Det er registrert sju interkommunale selskaper i kommunene i Sør-Gudbrandsdal, Midt-Gudbrandsdal og Valdres, tre i Gudbrandsdalskommunene og fire i Valdres³. Renovasjon, revisjon, ikt-drift og helse er de områdene som dekkes av interkommunale selskap.

I Valdres omfattes alle kommunene av alle fire selskapene, mens selskapene i Gudbrandsdalen først og fremst dekker kommunene Lillehammer, Gausdal og Øyer. (Jfr. tab 3.1.)

Tabell 3-1. Interkommunale selskaper (IKS) registrert i Brønnøysund etter eierkommuner.

	Lille- hammer	Øyer	Gausdal	Ringebu	Sør-Fron	Nord- Fron
GUDBRANDSDAL KRISESENTER INTERKOMMUNALT SELSKAP	X	X	X	X	X	X
INNLANDET REVISJON IKS	X	X	X			X
RENOVASJONSSELSKAPET GLØR IKS	X	X	X			
IKOMM AS	X	X	X			
	Sør-Aurdal	Etnedal	Nord- Aurdal	Vestre Slidre	Øystre Slidre	Vang
IKT VALDRES IKS	X	X	X	X	X	X
KOMMUNEREVISJON IKS	X	X	X	X	X	X
VALDRES KOMMUNALE RENOVASJON IKS	X	X	X	X	X	X
VALDRES LOKALMEDISINSKE SENTER - EIENDOM IKS	X	X	X	X	X	X

Kilde: Brønnøysundregistrene/RavnInfo

3.2 Andre typer interkommunalt samarbeid

I dette kapitlet er det satt opp hva som finnes av andre typer interkommunalt samarbeid mellom kommunene i Sør-Gudbrandsdal, Midt-Gudbrandsdal og Valdres⁴. Det meste av det interkommunale samarbeidet foregår naturlig nok innenfor de etablerte

³ I tillegg kjenner vi til at Ikomm AS er et selskap eid av Lillehammer (69,1%), Gausdal (17,2%) og Øyer (13,7%) kommuner. Andre kommunale selskaper enn IKS kan ikke systematisk fanges opp.

⁴ I vedlegg ligger en detaljert oversikt over de ulike samarbeidskonstellasjonene. Det er foretatt en bred kartlegging av regionvise samarbeid i Gudbrandsdalen (Andersen m.fl. 2014).

regionsamarbeidene Sør-Gudbrandsdal (Lillehammer, Øyer, Gausdal), Midt-Gudbrandsdal (Ringebu, Sør- Fron, Nord- Fron) og Valdres (Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre og Vang).

Det finnes ulike former for samarbeid på tvers av kommunegrensene som faller inn under kategorien interkommunalt samarbeid. Vi vil her se nærmere samarbeid der *én kommune har en eller annen form for strukturert samarbeid med én eller flere andre kommuner*. Disse kan deles inn i fire undergrupper (Telemarksforskning 1998):

1. *Uformelle nettverk* for erfaringsutveksling på administrativ og/eller politisk nivå.
2. *Interkommunalt samarbeid om enkeltsaker* på avgrensede områder.
3. *Helhetlig, interkommunalt samarbeid* – om planer, organisatoriske tiltak eller annet, som binder kommunene sammen. Dette er m.a.o. en mer forpliktende og "krevende" form for samarbeid enn de to førstnevnte som er langt mer avgrenset.
4. *Regionalt samarbeid* – som i hovedsak dreier seg om forholdet mellom den aktuelle "region" av kommuner og "omverdenen" (stat, fylke, næringsliv).

Kategori 4 er en utadrettet aktivitet, mens de tre foregående er mer innadrettet. De to siste punktene innebærer betydelig større grad av forpliktelse enn de to førstnevnte. Vi vil dermed først og fremst se nærmere på de mer forpliktende samarbeidsformene mellom kommunene.

3.3 Sør- og Midt-Gudbrandsdal

3.3.1 Politisk og administrativt regionsamarbeid

Regionrådet i Lillehammerregionen⁵ har som oppgave å være en pådriver i utviklingen av Lillehammerregionen. Dette gjøres både gjennom tildeling av utviklingsmidler og politisk og administrativt påtrykk i saker av stor betydning for regionen. Regionrådet består av ordfører og én opposisjonspolitiker fra henholdsvis Lillehammer, Øyer og Gausdal, samt to fylkespolitikere. I tillegg møter rådmennene i de tre kommunene, en administrativ representant fra fylkeskommunen og regionkoordinator. Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal er organisert på en tilsvarende måte.

Begge regionene har et veletablert samarbeid om næringsutvikling. Sør-Gudbrandsdal har nylig vedtatt en felles regional næringsplan der ett av tiltakene er en felles regional næringsenhet. Dette er nå vedtatt i alle tre kommunene. I Midt-Gudbrandsdal møtes det administrative næringsnettverket på tvers av kommunene jevnlig og det drøftes hvordan man kan samarbeide enda bedre. Her er det også utarbeidet en regional næringsplan.

---

⁵ Lillehammerregionen og Sør-Gudbrandsdal omfatter kommunene Lillehammer, Øyer og Gausdal.

Innenfor hver av regionene er det internt samarbeid om innkjøp av IKT-tjenester. I Lillehammerregionen har man siden 2003 hatt et tett IKT-samarbeid. Det at man har felles IKT-systemer i bunnen forenkler samarbeidet, særlig innenfor helse.

Organisering av samarbeid om skatteinnfordring og revisjon følger noen andre linjer enn regioninndelingen, her samarbeider Sør-Fron og Nord-Fron om Midt-Gudbrandsdal regnskaps- og skatteoppkreverkontor, mens Ringebru samarbeider med Lillehammer-regionen i Innlandet revisjon og i fellesenhet for skatt, innfordring og arbeidsgiverkontroll.

Midt-Gudbrandsdal og Lillehammer-regionen samarbeider om innkjøp av offentlige tjenester, gjennom INNOFF.

3.3.2 Interkommunale tjenester

Helse og omsorg

Nord-Fron og Sør-Fron har samarbeid med Norddalen om felles legevaktvarsling. Men kommunene i midtdalen er ikke involvert i det lokalmedisinske senteret i Nord-Gudbrandsdal. Nord-Fron og Sør-Fron har samarbeid med Sør-Gudbrandsdal om legevakt, mens Ringebru i tillegg har et samarbeid med Sør-Gudbrandsdal om samfunnsmedisin og offentlig legearbeid.

Sør-Gudbrandsdal samarbeider i tillegg til Ringebru også med Ringsaker innenfor helse.

Det har fram til nå vært etablert en samhandlingsenhet knyttet til samhandlingsreformen, men denne har i senere tid blitt noe omstrukturert av økonomiske grunner.

Utdanning og Nav

Innen utdanning er det foreløpig lite interkommunalt samarbeid. Kommunene i Sør-Gudbrandsdalen har felles voksenopplæring. I begge regionene finnes det ulike karriereveiledning tjenester, hvor det foregår forskjellige samarbeid over kommunegrensene, men dette samarbeidet er av liten formell karakter.

Kommunene i Lillehammerregionen er nå i dialog med Nav Oppland om mulighetene for å samle virksomhetene i de tre kommunene.

Tekniske tjenester

De fleste interkommunale samarbeidene innen tekniske tjenester følger de "faste" regiongrensene. Det er felles brann- og feiertjeneste i begge regionene. Renovasjonstjenestene er også interkommunale. I Sør-Gudbrandsdalen er det opprettet et interkommunalt selskap (Glør), mens i Midt-Gudbrandsdalen har valgt vertskommunemodellen.

3.3.3 Interkommunalt nærings samarbeid

Over regiongrensene samarbeides det blant annet i bedriftsutviklingsprogrammet "Bedriftene i Fokus". Næringshagen i Midt-Gudbrandsdal, Nord-Gudbrandsdal og Lillehammer Kunnskapspark er nylig slått sammen i ett AS.

Innenfor reiselivet samler destinasjonsselskapet Visit Lillehammer reiselivet i kommunene Lillehammer, Gausdal, Øyer, Ringebu, Sør-Fron, Nord-Fron samt Sjusjøen-området i Ringsaker kommune. Kommunene har aksjer og betaler medlemsats, næringsaktører betaler medlemskap. Visit Lillehammer jobber med å markedsføre Lillehammer og Gudbrandsdalen nasjonalt og internasjonalt. Reiselivet i Midt-Gudbrandsdal var fram til 2009 organisert i Gudbrandsdal reiseliv, men er nå organisert i det større fellesskapet Visit Lillehammer. I tillegg har Visit Lillehammer samarbeid med Nasjonalparkriket, som organiserer kommunene i Nord-Gudbrandsdal.

3.4 Valdres

3.3.1 Politisk og administrativt regionsamarbeid

Istedenfor å organisere det politiske og administrative samarbeidet mellom kommunene i Valdres i et regionråd er Valdres Natur- og Kulturpark blitt etablert. Formålet er å øke verdiskapingen og livskraften i regionen. Dette samarbeidet inkluderer også næringslivet. Det øverste styringsorganet i Valdres Natur- og Kulturpark er Valdresrådet som består av 24 representanter (12 representanter fra kommunene, 10 representanter fra næringslivet og 2 fra fylkeskommunen).

Det er opprettet ulike interkommunale samarbeid i Valdres som håndterer administrative oppgaver, og enkelte samarbeid går ut over region og fylkesgrensene. Det interkommunale selskapet IKT Valdres ivaretar drift og forvaltning av IKT-systemene i samtlige kommuner. Selskapet er lokalisert i Fagernes. Også skatteinnkrevningen i Valdres er et interkommunalt samarbeid mellom alle kommunene hvor Nord-Aurdal er vertskommune.

Kommunene i Valdres har sammen med Hallingdalskommunene etablert det interkommunale selskapet Kommunerevisjon IKS.

3.3.2 Interkommunale tjenester

Helse og omsorg

Valdres lokalmedisinske senter er en videreføring av et allerede eksisterende tilbud i regionen i tillegg til at det håndterer flere oppgaver som har kommet med samhandlingsreformen. Bygget eies av Valdreskommunene, der Nord-Aurdal har den

største eierandelen, og brukes av kommunen, regionen, Sykehuset Innlandet og Oppland Fylkeskommune. Tjenester som finnes på senteret er legevakt, legevaktsentral, jordmor-tjeneste og intermediæravdeling med døgnkontinuerlig øyeblikkelig hjelp tilbud. Legevakt og legevaktsentralen er blant annet et interkommunalt samarbeid mellom alle kommunene.

Nord-Aurdal kommune er vertskommune for PP-tjenesten i Valdres. Tjenesten dekker alle seks valdreskommunene og er lokalisert på Fagernes. Barneverntjeneste i Valdres dekker ikke alle kommunene i Valdres men er et samarbeid mellom de fire kommunene Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal og Øystre Slidre. Valdres har siden 2012 hatt et interkommunalt samarbeid og avtale med Krisesenteret i Hønefoss for å håndtere slike oppgaver.

Støttesenter for Incest og seksuelle overgrep (Smiso) er lokalisert på Gjøvik, men kommunene i Valdres, Oppland fylkeskommune og flere andre regioner i Oppland samarbeider om dette støttesenteret og har gjort det siden 2008. Driften er organisert som et interkommunalt selskap. Senteret er opprettet med bidragene fra kommunene, sammen med støtte fra Oppland fylkeskommune og Helse Sør-Øst.

Utdanning og Nav

Nav er lokalisert i de respektive kommunene i Valdres, men noen tjenestene er samlet i NAV Valdres. Disse tjenestene er kvalifiseringsprogrammet og rådgivings- og veiledningstjenester av økonomiske karakter, gjeldsrådgivning og husbankordninger. Tjenesten er lokalisert i Nord-Aurdal.

Samtlige kommuner i Valdres samarbeider om Valdres opplæringscenter for fremmedspråklige, men det er kun Sør-Aurdal og Etnedal som har felles innvandrings-tjeneste.

Tekniske tjenester

Renovasjonstjenestene i Valdres håndteres av det interkommunale selskapet Valdres kommunale renovasjon (VKR) som eies av samtlige Valdreskommuner. Det brannforebyggende arbeidet foregår på tvers av de seks Valdreskommunene, mens Nord-Aurdal brannvesen, som er lokalisert på Fagernes, dekker Øystre Slidre, Vestre Slidre og Etnedal og har i alt 74 deltidsmannskaper fordelt på fem brannstasjoner.

3.3.3 Interkommunalt nærings-samarbeid

Mye av det interkommunale nærings-samarbeidet foregår i Valdres natur og Kulturpark, sammen med private næringslivsaktører som Valdres Næringsforening og Valdres Næringshage.

Destinasjon Valdres er reiselivets samarbeidsorgan på regionnivå og er stifta av de lokale destinasjonsselskapene. Deres samarbeid kommer tilsyne gjennom felles internettside med alt som foregår i Valdres-regionen reiselivsmessig.

4 AKTUELLE NYE KOMMUNER

I dette kapittelet gjennomgås og drøftes de nye kommunene, basert på særtrekk ved dem og funksjonalitet. En mer detaljert gjennomgang av særtrekk ved de enkelte kommuner slik de framkommer i dag, så som befolkningsutvikling, -struktur, sysselsettingsvekst, næringsstruktur og omfang av fritidsboliger har vi lagt til kapittel 5, 6 og 7.

Vi starter med å repetere de aktuelle nye kommunekonstellasjonene:

Alternativ 1

Kommune 1: Sør-Gudbrandsdal (**SG1**) (Lillehammer, Øyer og Gausdal)

Kommune 2: Midt-Gudbrandsdal (**MG**) (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron)

Alternativ 2

Kommune 1: Sør-Gudbrandsdal 2 (**SG2**) (Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu)

Kommune 2: Fron (Sør-Fron og Nord-Fron)

Alternativ 3

En stor kommune: Søndre Gudbrandsdalen (Lillehammer, Øyer, Gausdal, Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron)

Alternativ 4

En stor kommune i Valdres (Etnedal, Sør-Aurdal, Øystre Slidre, Vestre Slidre og Vang)

Befolknings- og sysselsettingsmessige konsekvenser av kommunesammenslåingene er oppsummert i tabellen under⁶. F.eks. viser den at en storkommune som inkluderer alle seks kommuner i Sør- og Midt-Gudbrandsdalen vil ha et folketall på ca. 52 000 innbyggere. Befolkningsutviklingen i tabellen er dekomponert i fødselsoverskudd (fødte minus døde) og flytteoverskudd (innflyttere minus utflyttere). De siste syv årene har det vært flytteoverskudd i alle våre nye kommuner. Med unntak av Lillehammer kommune har utviklingen i innenlandsk nettoinnflytting vært negativ, så flytteoverskuddene skyldes fortrinnsvis økt innvandring. Ingen av de nye kommunene har registrert fødselsoverskudd i nevnte periode.

---

⁶ Befolkning 2015 vil si 1.1.2015. Arbeidsplasser måles pr 4. kvartal, så arbeidsplasser 2014 vil si november 2013. Siste tilgjengelige sysselsettingsregistrering er november 2013. Pga. statistikkomlegging kan vi ikke strekke næringsstatistikken lenger tilbake enn til inngangen av 2009 (november 2008).

Alle de nye kommunekonstellasjonene, med unntak av SG1 (Lillehammer, Øyer og Gausdal), har hatt nedgang i antall arbeidsplasser de siste årene. I samtlige nye kommuner er det flest sysselsatt i helsesektoren. Holder vi offentlig sektor utenom sysselsetter varehandelen flest i SG1 (Lillehammer, Øyer og Gausdal), SG2 (Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu) og Valdres, mens det er flest sysselsatt i bygg og anlegg i MG (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron) og Fron.

Næringsstruktur og spesialisering kan beskrives med lokaliseringkvotienter (LQ). Den uttrykker over- eller underrepresentasjon i forhold til landsgjennomsnittet⁷. Generelt kan overrepresentasjon indikere at man har særlig sterke bedrifter eller næringsmiljøer der. Det kan være noe å bygge videre på for å oppnå vekst og økt sysselsetting. Når offentlige næringer er overrepresentert har det helst sammenheng med lokaliseringen av administrasjonssentra, men kan også tilbakeføres til at man har etablerte strukturer og kompetansemiljøer som det kan bygges videre på, men det kan også være at regionen har spesielle behov knyttet til pleie og omsorg på grunn av aldersstruktur eller lignende.

I vår oppsummeringstabell (tab. 4.1.) under nevnes kun den næring som er sterkest overrepresentert. I SG1 er det størst overrepresentasjon i offentlig administrasjon. Det kommer av relativt mange offentlige arbeidsplasser i Lillehammer kommune. Sentraladministrative funksjoner som fylkesmann, fylkeskommune og ulike interkommunale samarbeid er plassert i Lillehammer. I alle de øvrige nye kommunene er overrepresentasjonen sterkest i landbruket.

Sysselsettingsutviklingen i en kommune kan forklares med næringsstrukturelle forhold og/eller med konkurranseevne. Drar kommunen nytte av å ha en «gunstig» næringsstruktur målt i forhold til næringer i vekst og fall nasjonalt, har næringsstrukturen positiv effekt på sysselsettingen, dvs. antall arbeidsplasser i kommunen. Hvis kommunen ikke henger med i den nasjonale utviklingen innen de enkelte næringer sier vi at kommunen har svak konkurranseevne. Blant våre nye kommuner har kun SG1 og SG2 en gunstig næringsstruktur som burde tilsi sysselsettingsvekst i perioden 2009-2014. Alle kommunene taper imidlertid på konkurranseevne, slik at andre regioner vinner markedsandeler.

---

⁷ Tall større enn 1 angir overrepresentasjon, og tall under 1 angir underrepresentasjon. Vi viser til nærmere forklaring av LQ i kapittel 6.

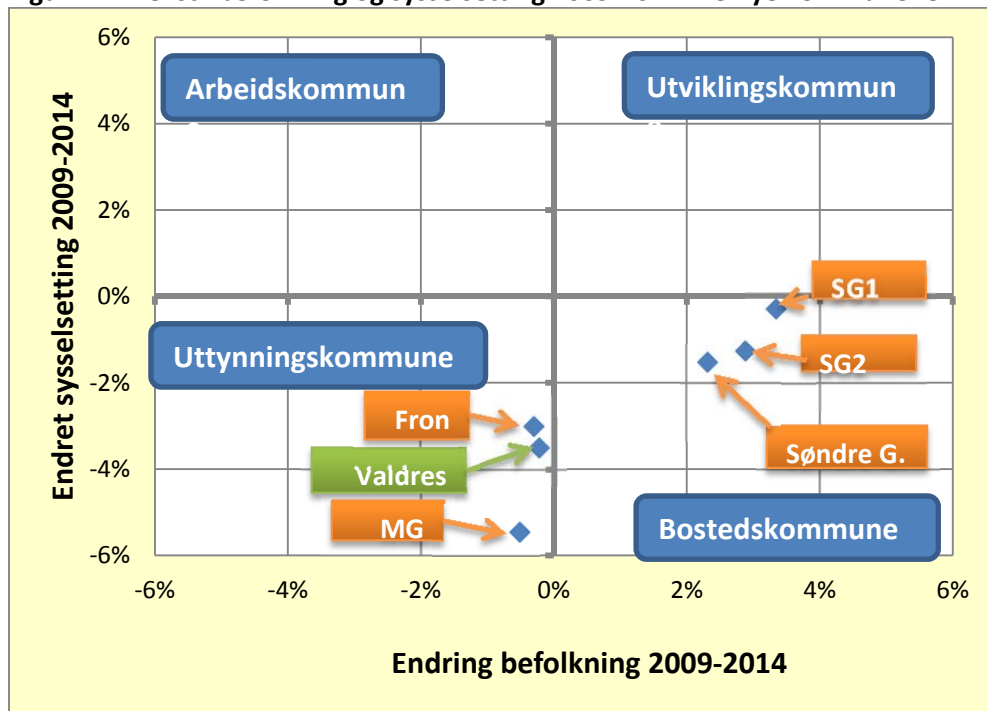
Tabell 4-1: Særtrekk ved de ulike kommunekonstellasjonene

	Kommunevariant					
	SG1	MG	SG2	Fron	Søndre G.	Valdres
Befolkning 2015	38 575	13 417	43 034	8 958	51 992	17 960
Fødselsoverskudd 2008-2015	0 %	-2 %	0 %	-1 %	0 %	-2 %
Flytteoverskudd 2008-2015	5 %	1 %	4 %	1 %	4 %	2 %
Befolkningsvekst 2008-2015	5 %	-1 %	4 %	0 %	3 %	0 %
Arbeidsplasser 2014	20 361	5 999	22 558	3 802	26 360	8 851
arbeidsplassvekst 2009-2014	0 %	-5 %	-1 %	-3 %	-2 %	-3 %
Største enkeltnæring*	Varehandel	Bygg/anlegg	Varehandel	Bygg/anlegg	Varehandel	Varehandel
Høyest LQ	Offentlig adm.	Landbruk	Landbruk	Landbruk	Landbruk	Landbruk
Næringsstruktur (oppgangs/nedgangs)	+	-	+	-	-	-
Konkurransesevne	-	-	-	-	-	-

*Eksklusiv offentlig sektor, detaljert fordeling i vedlegg 10.3.

Vi avslutter vår oppsummering her med å hente opp igjen et plott for alle våre nye kommuner, liknende plottene vi viste i kapittel 2. Målt i utvikling i perioden 2009-2014 er MG, Fron og Valdres uttynningskommuner og SG2, Søndre Gudbrandsdalen og SG1 bostedskommuner. Sistnevnte kommune grenser riktig nok til å bli en utviklingskommune, og MG, Fron og Valdres ligger i grenseland til å bli bostedskommuner. Det forutsetter imidlertid at det er steder med arbeidsplasser innenfor tilgjengelig avstand.

Figur 4-1: Vekst i befolkning og sysselsetting 2009-2014. De nye kommunene.

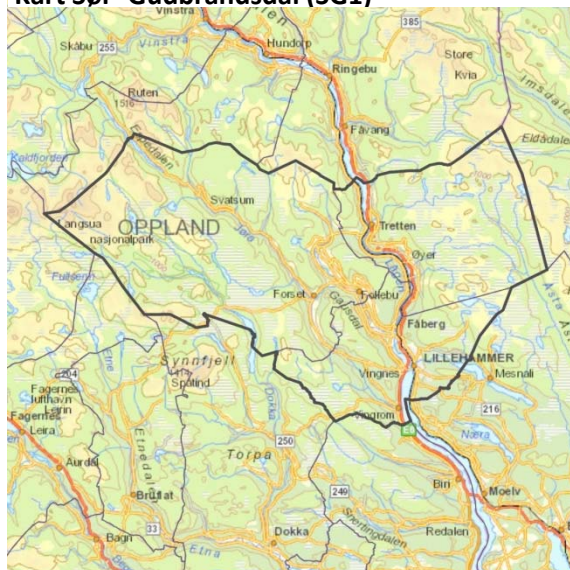
4.1 Alternativ 1: Sør-Gudbrandsdal og Midt-Gudbrandsdal

Resultatene av vår kartlegging i kapitlene forut indikerer med tydelighet at Sør-Gudbrandsdal er en funksjonell bo- og arbeidsregion. Det er korte reiseavstander og relativt store flytte- og pendlingsstrømmer mellom kommunene. Funksjonaliteten blir bekreftet av befolknings- og arbeidsplassutviklingen de senere årene. Selv om både Gausdal og Øyer har hatt nedgang i antall arbeidsplasser over de siste 6 årene, så har befolkningstallet økt. Veksten i arbeidsplasser i Lillehammer kommer dermed Øyer og Gausdal til gode gjennom økt bosetting. Vår gjennomgang har vist at Midt-Gudbrandsdal ikke i like stor grad er en funksjonell region selv om reiseavstandene mellom kommunesentrene her er vel så korte som i Sør-Gudbrandsdal.

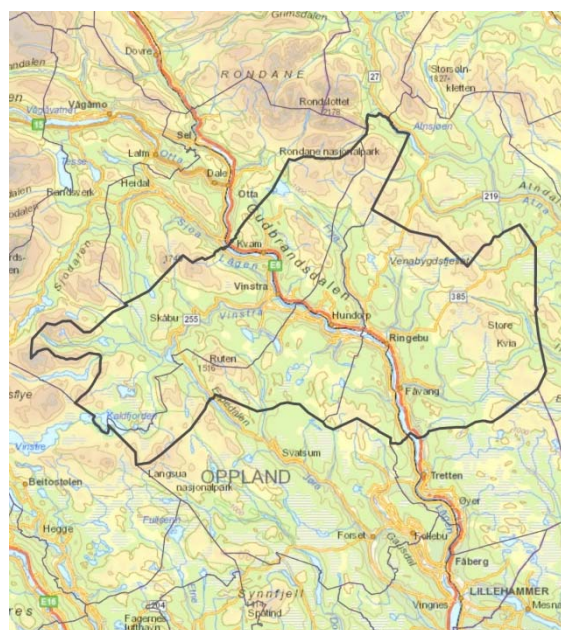
Befolkning

Ved en kommunesammenslåing av Lillehammer, Øyer og Gausdal blir innbyggertallet i den nye kommunen (SG1) om lag 39 000. Antall innbyggere i den nye kommunen i Midt-Gudbrandsdal (MG) blir rundt 13 500.

Kart Sør- Gudbrandsdal (SG1)

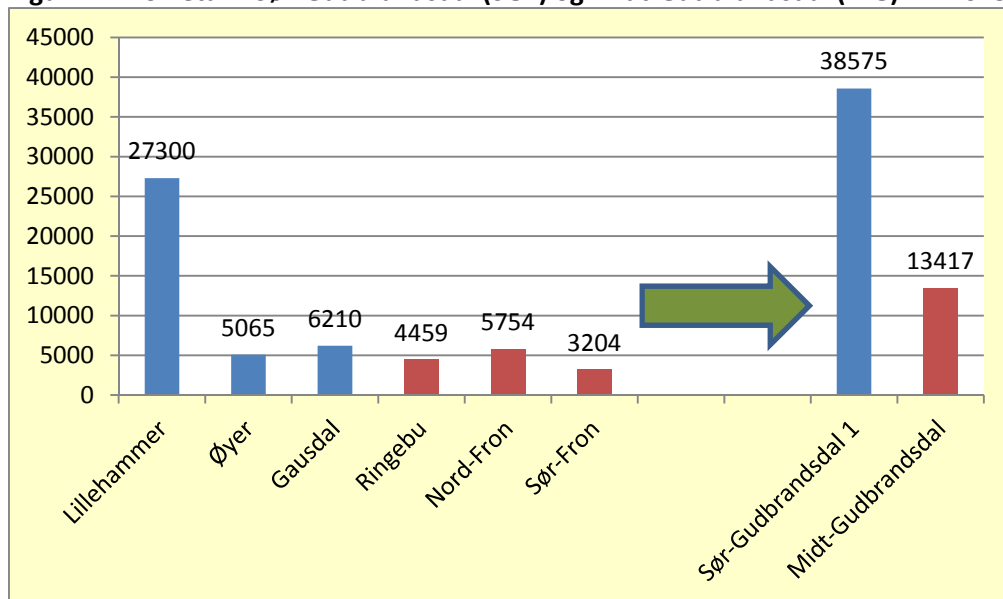

Kart Midt-Gudbrandsdal (MG)

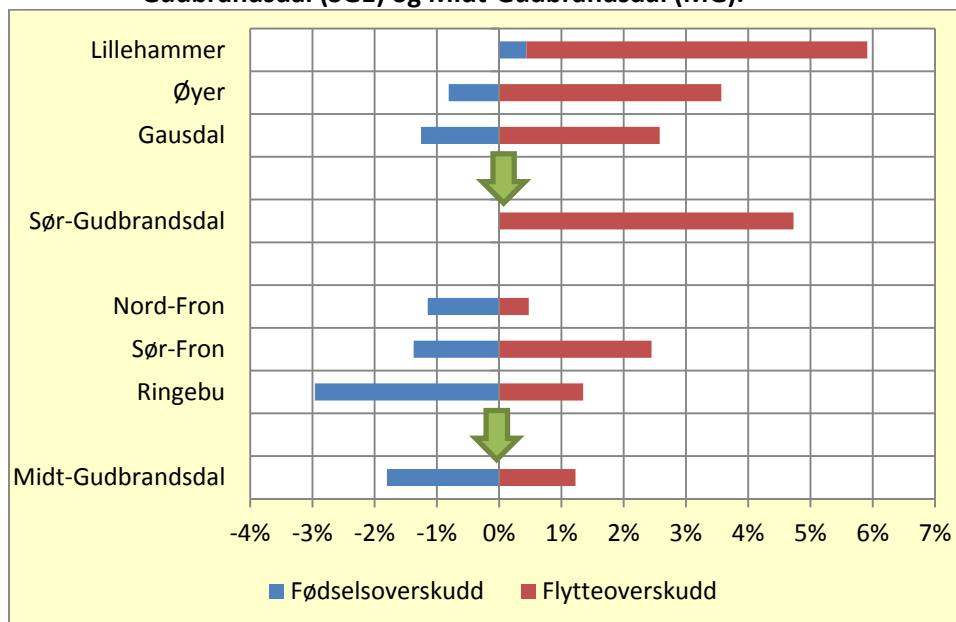

Figur 4-2: Folketall i Sør-Gudbrandsdal (SG1) og Midt-Gudbrandsdal (MG). År 2015

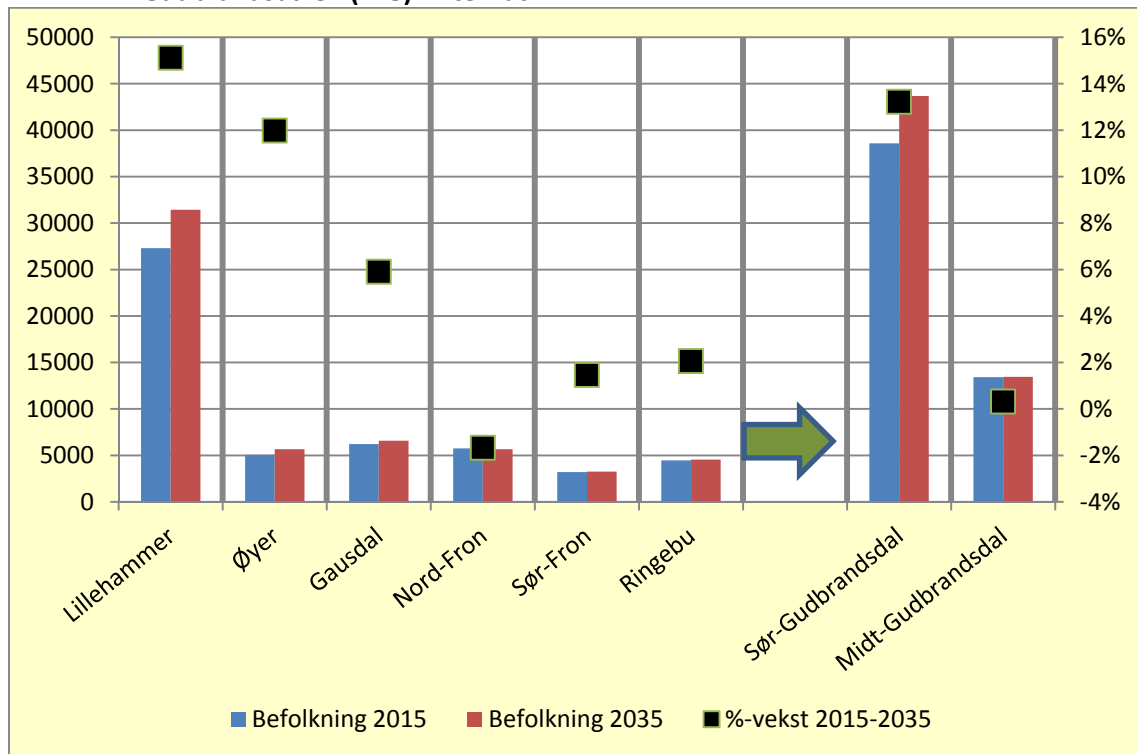
Den nye kommunen SG1 ville hatt en befolkningsvekst på 5 prosent i perioden 2008-2015 ut fra de kommuner den er sammensatt av. Hele veksten kan tilskrives flytteoverskudd (innflyttere minus utflyttere). Fødselsoverskuddet (fødte minus døde) er tilnærmet lik null for de tre kommunene til sammen. I den nye kommunen i Midt-Gudbrandsdalen (MG) er det en befolkningsnedgang på 1 prosent i perioden 2008-2015. Fallet skyldes fødselsunderskudd. Flytteoverskuddet er positivt, drevet av økt innvandring.

Figur 4-3: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Sør Gudbrandsdal (SG1) og Midt-Gudbrandsdal (MG).

Statistisk sentralbyrå lager befolkningsframskrivninger for alle kommuner i Norge. Disse er laget i flere alternativer, hvorav middelalternativet MMMM⁸ gjerne brukes som et referansealternativ. I Sør-Gudbrandsdal (SG1) kan en vente en befolkningsøkning de kommende 20 årene på ca. 5 100 ved alternativet MMMM. Dvs. 13 prosent vekst. I Midt-Gudbrandsdalen ventes tilnærmet uendret befolkningmengde.

Figur 4-4: Befolkningsframskriving til 2035 i Sør-Gudbrandsdalen (SG1) og Midt-Gudbrandsdalen (MG). Alternativ MMMM

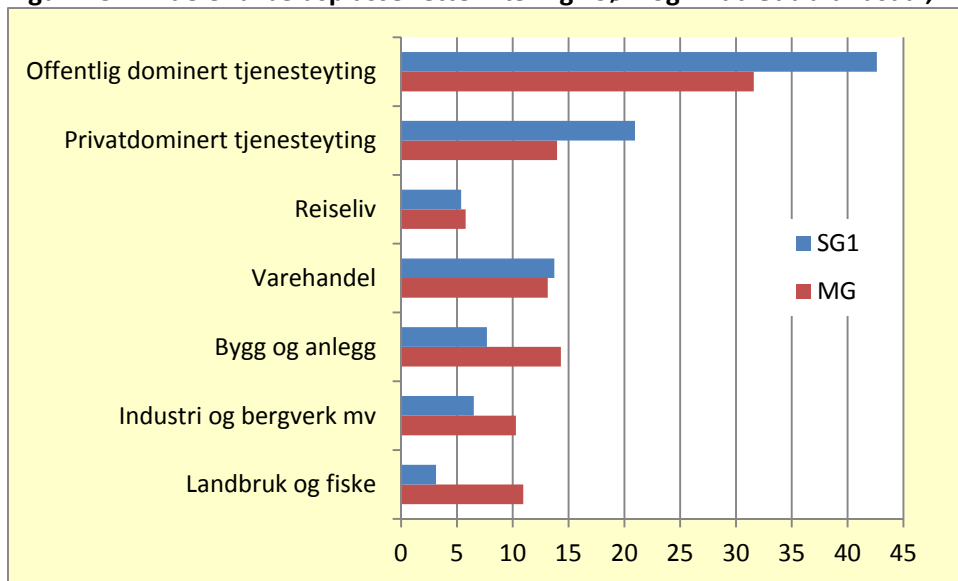
Arbeidsplasser

Med utgangspunkt i sysselsettingstallene for 2013 blir det ca. 20 000 arbeidsplasser i den nye kommunen Sør-Gudbrandsdal (SG1). Offentlig sektor vil være den klart største arbeidsgiveren med om lag 40 prosent av arbeidsplassene. Deretter følger privat tjenesteyting⁹ og varehandel med henholdsvis 21 og 14 prosent av arbeidsplassene. I den nye midtdalskommunen (Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron) dominerer også offentlig tjenesteyting, men her følger bygg og andel opp som den største private sysselsettingsnæringen. Totalt blir det 6 000 arbeidsplasser i Midt-Gudbrandsdalskommunen.

⁸ MMMM står for middelverdier på fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting og innvandring

⁹ Sammensatt av mange næringer. Største enkelt næring er varehandel, jfr. tabell 4.1. foran.

Figur 4-5: Andeler arbeidsplasser etter næring i Sør- og Midt-Gudbrandsdal, 2013. Prosent.

4.2 Alternativ 2: Utvidet Sør-Gudbrandsdal og Fron kommune

I en utvidet Sør-Gudbrandsdalskommune trekkes Ringebu inn i samme kommune som Lillehammer, Øyer og Gausdal. Den nye kommunen har vi valgt å kalle SG2. De resterende kommunene i dagens planregion Midt-Gudbrandsdal, Sør-Fron og Nord-Fron, faller det naturlig å omtale som Fron. Vår gjennomgang av funksjonelle regioner har vist, målt i pendlingstall, at Ringebu har om lag like stor tilknytning til Lillehammer/Øyer som til de to Fronskommunene. Fra Lillehammer, Øyer og Gausdal, er det kun registrert et fåtall pendlere fra Øyer. Det er imidlertid like mange som pendler fra Ringebu til Øyer som fra Øyer til Ringebu. Mellom Fronskommunene er pendlingsaktiviteten høy, og de to kommunene samlet er å betrakte som et funksjonelt samfunnsutviklingsområde.

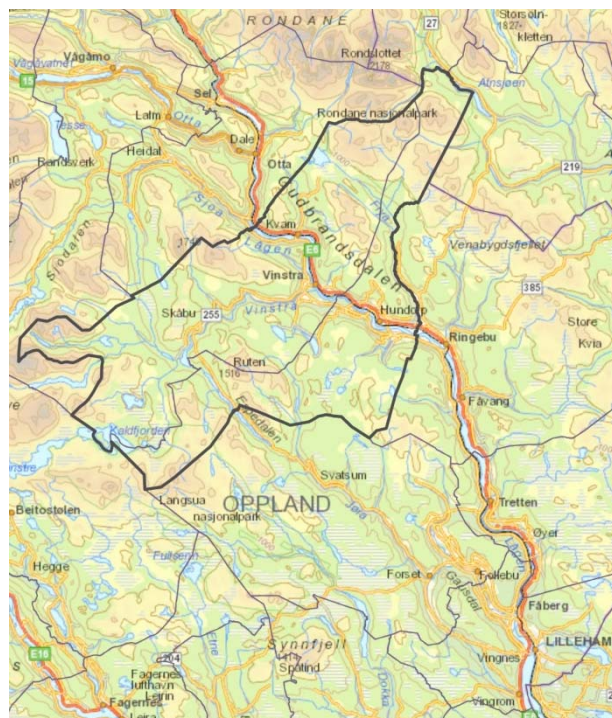
Befolkning

I en Sør-Gudbrandsdalkommune inklusive Ringebu blir dagens befolkningstall på 43 000. Den nye Fron kommune blir på knappe 9 000.

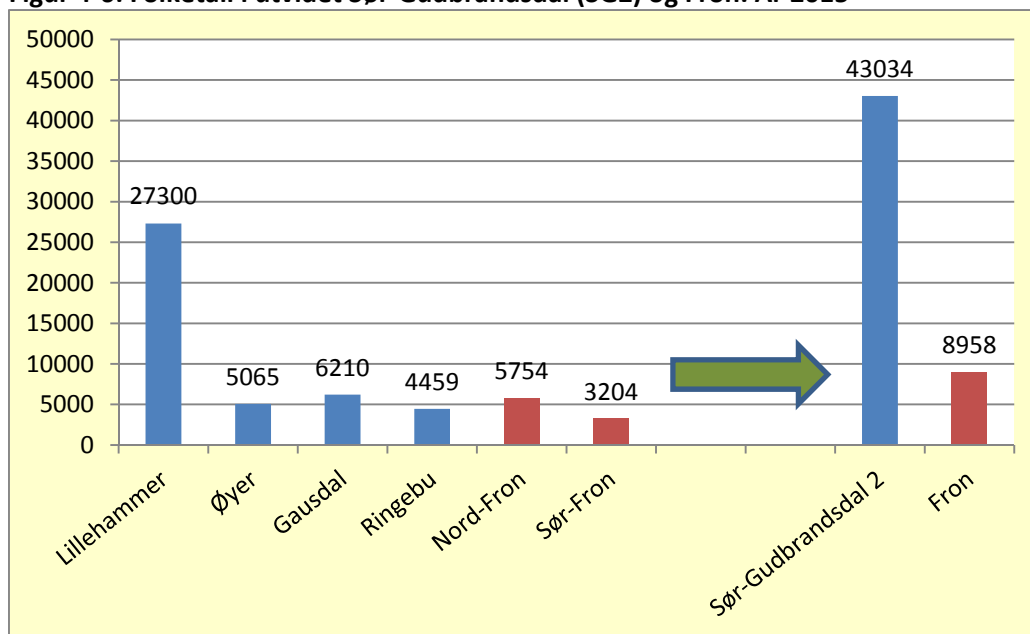
Kart: Utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2)

Kart. Fron kommune

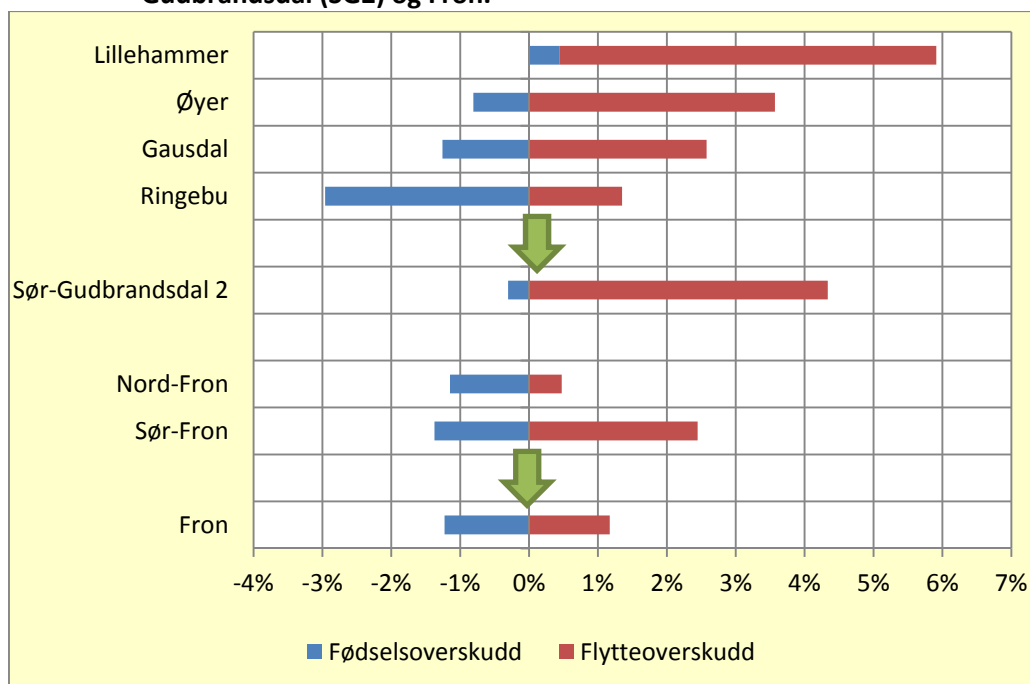

Figur 4-6: Folketall i utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Fron. År 2015

Ved å utvide Sør-Gudbrandsdalen med Ringebru blir befolkningsveksten i perioden 2008-2015 litt dempet i forhold til Sør-Gudbrandsdal i alternativ 1. Fremdeles er det nettoinnflytting, som driver veksten i Sør-Gudbrandsdal. Den nye Fronskommunen har i samme periode stabilt innbyggertall og negative fødselsrater (utvikling i fødte minus døde) motsvares av vekst i flytteoverskuddet.

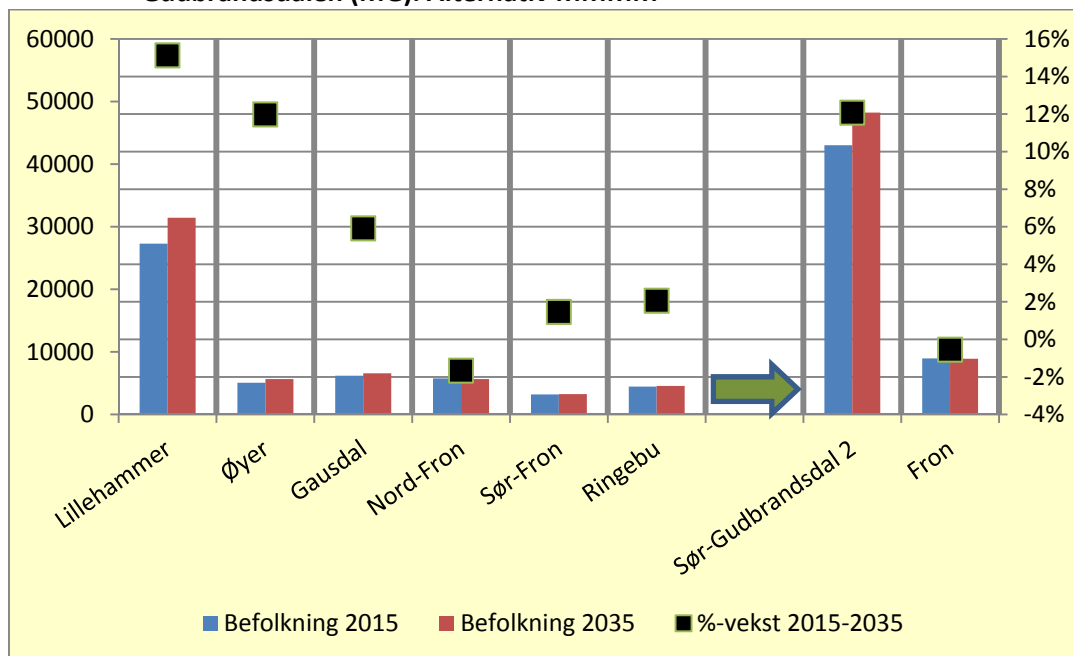
Figur 4-7: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Fron.

I følge SSBs framskrivninger kan en vente en befolkningsøkning i den utvidede Sør-Gudbrandsdalskommunen (SG2) de kommende 20 årene på ca. 5 200 ved alternativet

MMMM. Dvs. 15 prosent vekst. I Midt-Gudbrandsdalen ventes litt befolkningsnedgang (-1%).

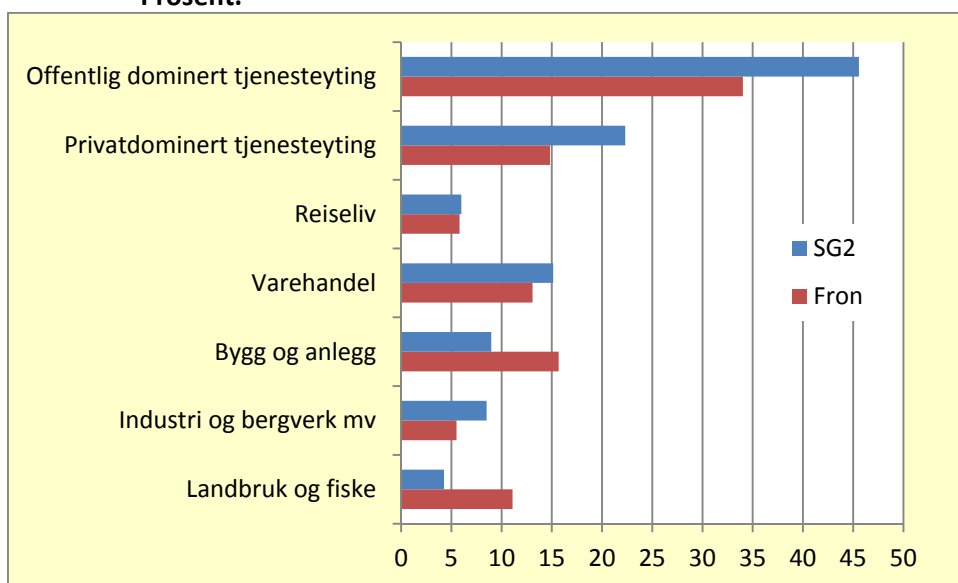
Figur 4-8: Befolkningsframskriving til 2035 i utvidet Sør-Gudbrandsdal (SG2) og Midt-Gudbrandsdalen (MG). Alternativ MMMM

Arbeidsplasser

I den utvidete Sør-Gudbrandsdalskommunen (Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu) og den nye Fron kommune blir antall arbeidsplasser henholdsvis 22 500 og 3 800. Næringsstrukturen avviker i stor grad fra alternativ 1. Største forskjellen finner vi i Industri hvor Fron kommune har en klart lavere andel enn Midt-Gudbrandsdal i alternativ 1.

Figur 4-9: Andeler arbeidsplasser etter næring i utvidet Sør-Gudbrandsdal og Fron, 2013. Prosent.

4.3 Alternativ 3: Én stor kommune i søndre del av Gudbrandsdalen

Den tredje gudbrandsdalsvarianten er en storkommune bestående av Lillehammer, Øyer, Gausdal, Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron. Vi har valgt å kalle den Søndre Gudbrandsdalen. På grunn av forholdsvis lange reiseavstander mellom ytterkantkommunene og svake pendlingsstrømmer mellom flere av kommunene er dette ikke å betrakte som en integrert eller funksjonell bo- og arbeidsregion. Det er marginalt med pendlere fra alle tre kommunene i Sør-Gudbrandsdal (Lillehammer, Øyer og Gausdal) til Sør-Fron og Nord-Fron og kun et fåtall fra Øyer til Ringebu. Den andre vegen pendles det noe fra Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron til Lillehammer, men antall pendlere fra de to sistnevnte kommuner er større til Oslo/Akershus.

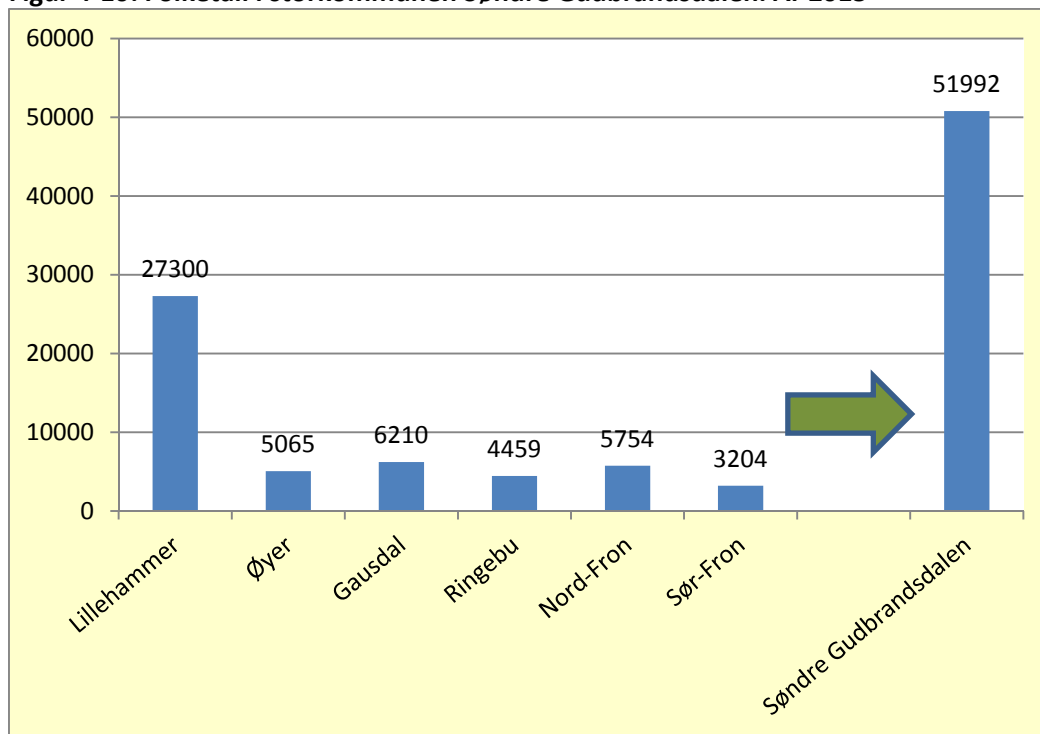
Kart: Søndre Gudbrandsdalen

Befolkning

Storkommunen Søndre Gudbrandsdalen vil i dag ha ca. 51 000 innbyggere. Av dem er 54 prosent bosatt i Lillehammer (27 300). Blant de øvrige kommunene varierer dagens innbyggertall fra 6 200 i Gausdal til 3 200 i Sør-Fron. Den nye kommunen vil altså ha et markert befolkningstygdepunkt helt sør i kommunen.

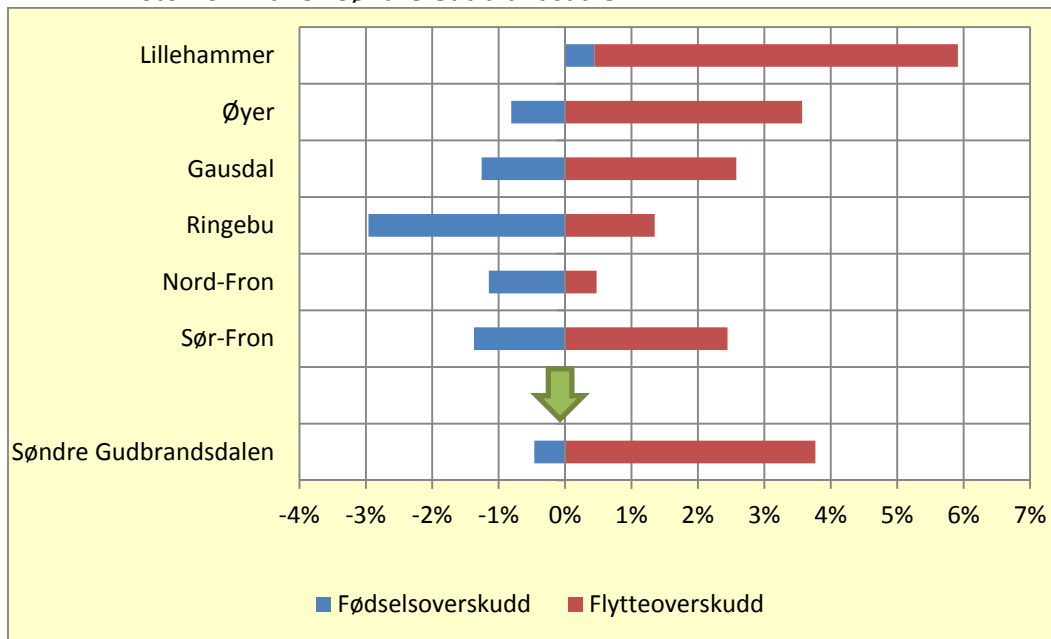
Figur 4-10: Folketall i storkommunen Søndre Gudbrandsdalen. År 2015

I Søndre Gudbrandsdalen har befolkningsveksten i perioden 2008-2015 vært på 3 prosent. Dekomponering av utviklingen i fødsels- og flytteeverskudd viser et negativt tall for førstnevnte på -0,5% og vekst for sistnevnte på 3,5 prosent.

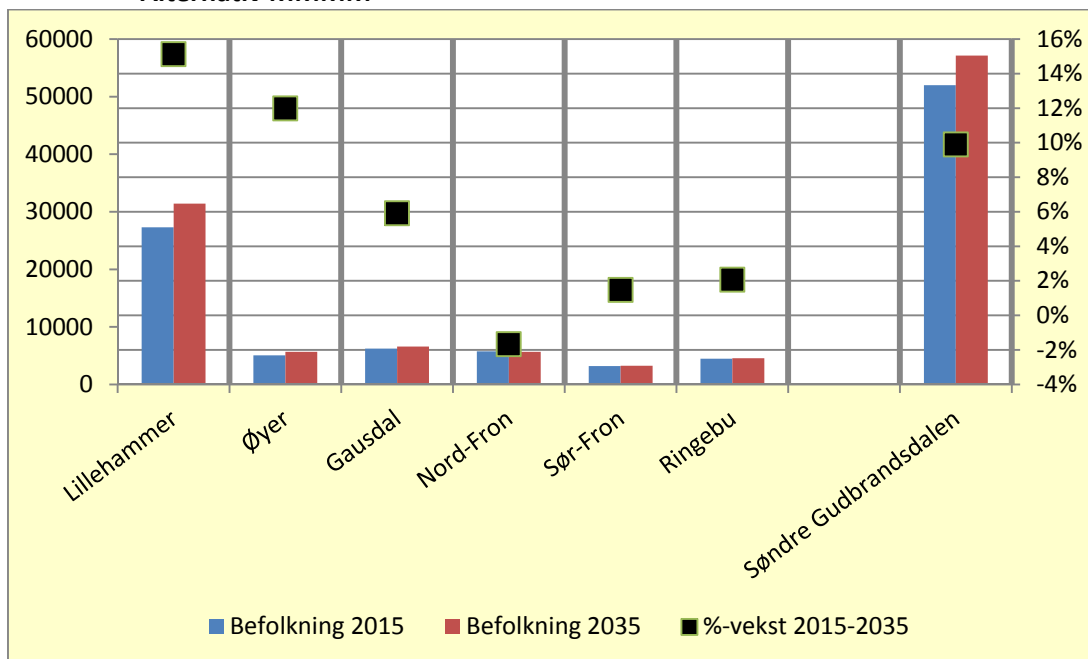

Figur 4-11: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Storkommunen Søndre Gudbrandsdalen.

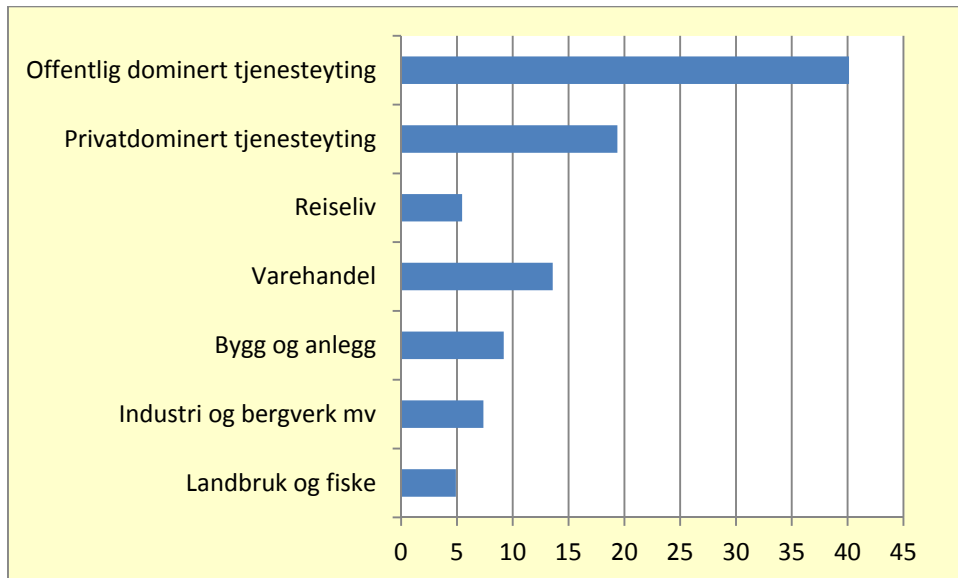
Befolkningsveksten i Søndre Gudbrandsdalen de kommende 20 år kan ventes å bli på rundt 10 prosent i følge SSBs framskrivninger med middelalternativet. Deler vi veksten opp i dagens kommuner, varierer den fra -2 prosent i Nord-Fron til 16 prosent i Lillehammer.

Figur 4-12: Befolkningsframskrivning til 2035 i storkommunen Søndre Gudbrandsdalen. Alternativ MMMM

I storkommunen Søndre Gudbrandsdalen blir det ca. 26 000 arbeidsplasser. Pga. Lillehammers dominans i antall arbeidsplasser vil næringsstrukturen avvike i liten grad fra det vi har sett for kommunen Sør-Gudbrandsdal.

Figur 4-13: Andeler arbeidsplasser etter næring i storkommunen i Søndre Gudbrandsdalen, 2013. Prosent.

4.4 Én storkommune i Valdres

Oppsummert kan vi si at relativt store reiseavstander mellom kommunesentrene og dels større integrasjon, målt i pendling, ut av Valdres enn mellom Valdreskommunene, tilsier at Valdres samlet sett ikke er å betrakte som en funksjonell bo- og arbeidsregion.

I forrige kapittel så vi at 80 prosent av de yrkesaktive i regionsenterkommunen Nord-Aurdal arbeider i egen kommune, og i samtlige av de øvrige valdreskommunene er pendlingsstrømmen sterkest til Nord-Aurdal. Blant pendlerne bosatt i Nord-Aurdal pendler flest til Oslo/Akershus. Fra Sør-Aurdal, Vestre Slidre og Østre Slidre er det også flest som pendler til Oslo/Akershus etter Nord-Aurdal.

Vang har, som Nord-Aurdal, en stor andel sysselsatt i egen kommune. Pendlingen både ut og inn av kommunen er liten, og den er slik sett i liten grad integrert med resten av Valdres. Størst pendlerandel er det likevel til Nord-Aurdal, men den er under halvparten av det som er registrert i de øvrige Valdreskommunene. Ellers er det i Vang om lag like mange som pendler til Vestre Slidre som til Oslo/Akershus, mens Nordre Land er det viktigste arbeidsmarkedet for Etnedal etter Nord-Aurdal.

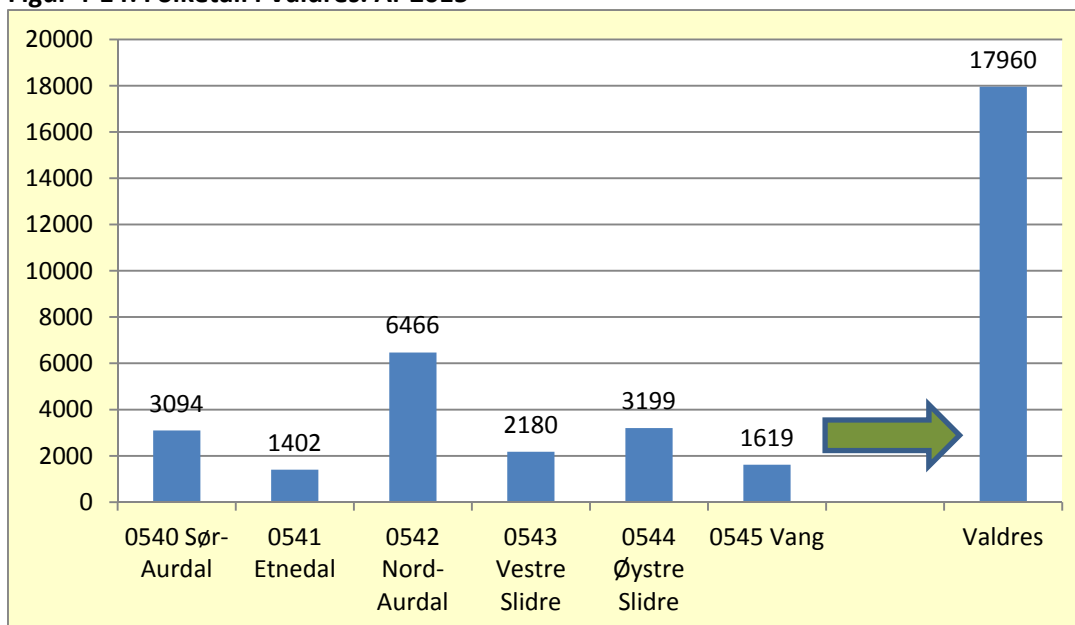
Befolkning

I folketall varierer Valdreskommunene fra 1 600 i Vang til 6 500 i Nord-Aurdal. Ved å slå alle kommunene sammen vil den nye storkommunen få 18 000 innbyggere.

Kart: Valdres

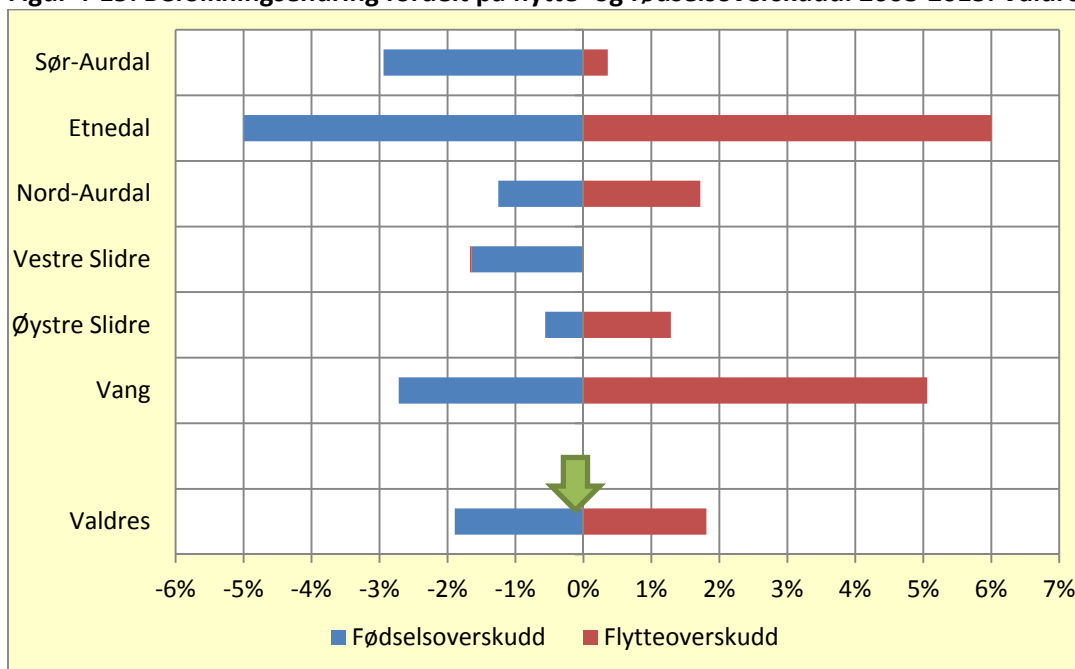

Figur 4-14: Folketall i Valdres. År 2015

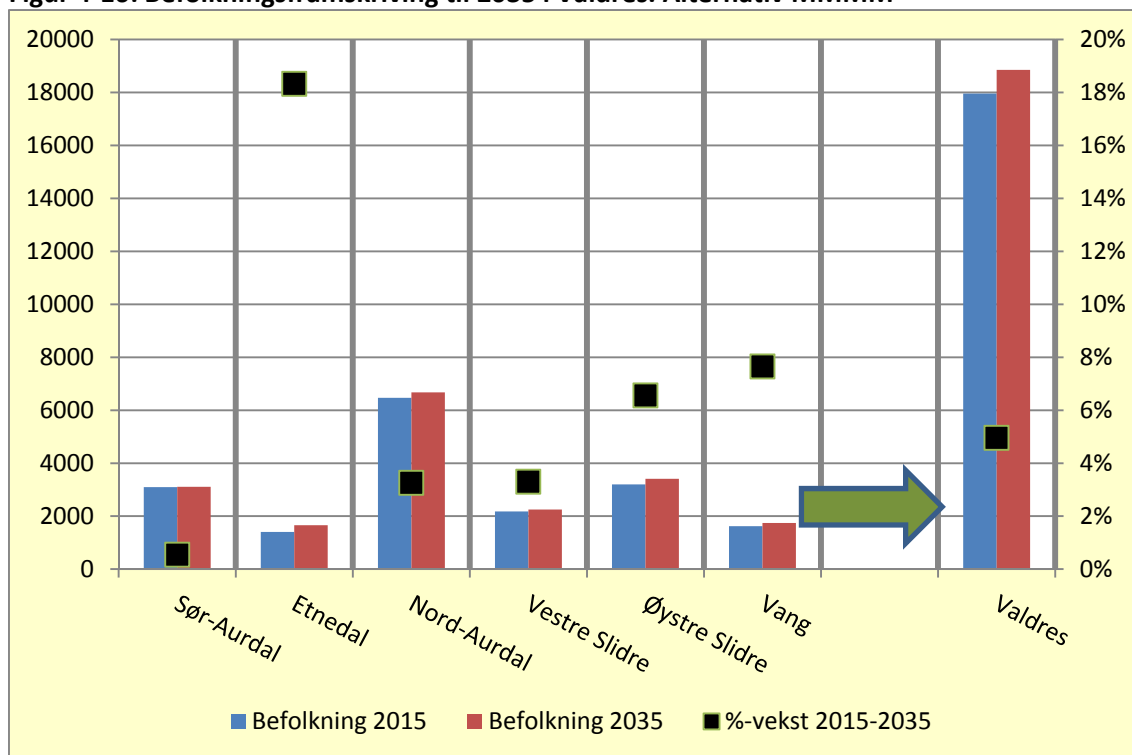
For den nye valdreskommunen vil folketallet ha holdt seg tilnærmet uendret fra 2008 til 2015. Et flytteoverskudd i perioden på nær 2 prosent blir motsvart av et tilsvarende fødselsunderskudd.

Figur 4-15: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd. 2008-2015. Valdres.

I følge SSBs middelverdiframskrivninger kan en vente en befolkningsøkning de kommende 20 årene på ca. 900 i Valdres. Dvs. en befolkningsvekst på 5 prosent. Den sterkeste relative veksten blant kommunene er i Etnedal, men her er høyst sannsynlig en kraftig overestimering pga. store innvandringstall de siste årene pga. asylmottaket i kommunen.

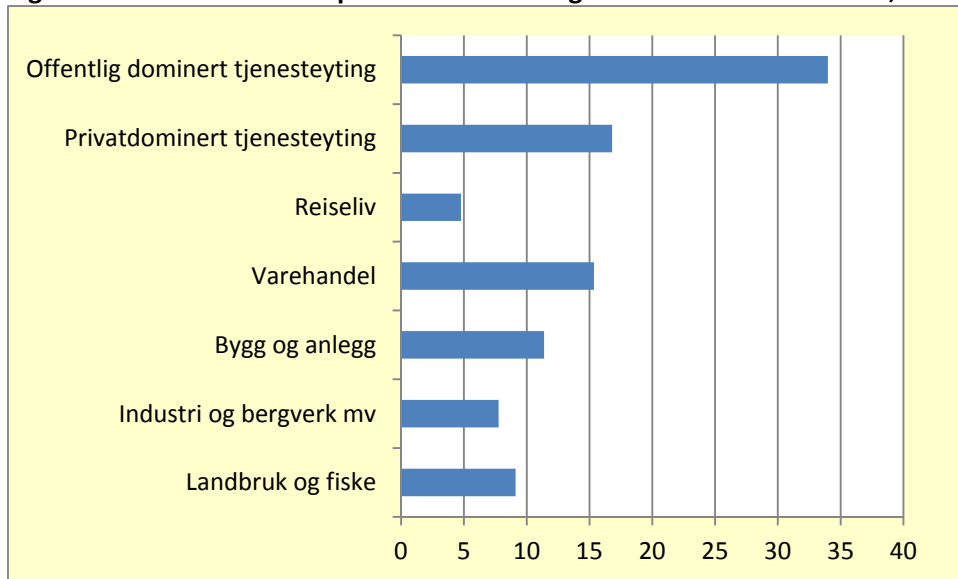
Figur 4-16: Befolningsframskriving til 2035 i Valdres. Alternativ MMMM

Arbeidsplasser

Ved en sammenslåing av alle kommunene i Valdres blir det i alt i underkant av 9000 arbeidsplasser i den nye kommunen. Næringsstrukturen er ikke stort forskjellig enn den vi registrerer i Gudbrandsdalen. Offentlig dominert tjenesteyting dominerer arbeidslivet i alle regioner, og varehandel er største enkeltstående næring. Dette har også sammenheng med annen næringsaktivitet slik som reiseliv og fritidsbeboere.

Figur 4-17: Andeler arbeidsplasser etter næring i storkommunen Valdres, 2013. Prosent.

5 BEFOLKNINGSUTVIKLING I DAGENS KOMMUNER

5.1 Dynamikk og strukturelle forhold

Demografiske forhold knyttet til regional utvikling handler om dynamikk og strukturelle forhold¹⁰. Tidligere handlet den demografiske betydningen av regional utvikling i stor grad om at veksten ikke måtte bli for stor eller for liten. I sentrale strøk fryktet regionale myndigheter at veksten skulle bli for sterk. I mer perifere strøk fryktet man nedgang. I dag er vel så mye demografien et spørsmål om befolkningens sammensetning, altså strukturforholdene. Noen aldersgrupper er i arbeidslivet og bidrar til produksjonen av varer og tjenester, mens andre grupper trenger utdanning, omsorg eller pleie.

Innvandring er en faktor som teller positivt både for befolkningsutviklingen og strukturen. Innvandrere er til en viss grad som andre flyttere, nemlig unge voksne, ofte med barn. Innvandringsbefolkningen bidrar altså til å forynge aldersstrukturen. Som prosess betyr innvandringen at Norge vokser mer i folketall enn landet ville gjort uten. Nasjonalt har den nye arbeidsinnvandringen vært motoren for befolkningsvekst de siste 6-7 årene.

5.2 Befolkningsutvikling i Sør- og Midt-Gudbrandsdal og Valdres

Følgende hovedtrekk karakteriserer befolkningsutviklingen våre aktuelle kommuner i perioden 1990 til 2015:

- Sør- og Midt-Gudbrandsdalen har rundt 52 000 innbyggere i 2015, og ca halvparten er bosatt i Lillehammer kommune.
- Lillehammer og Øyer har hatt befolkningsvekst på henholdsvis 10 og 4 prosent, resten av kommunene i Sør- og Midt-Gudbrandsdalen har hatt nedgang. Veksten i Lillehammer bidrar til å løfte utviklingen for regionen som helhet.
- Nedgangen i Gausdal flatet ut etter årtusenskiftet, mens de tre kommunene i Midt-Gudbrandsdalen har hatt befolkningsnedgang på 10 prosent siden 1990.
- Lillehammer har hatt en relativt stabil veksttakt de siste 25 årene. Øyer har også hatt en positiv trend i perioden, men et tydelig fall i 2004 dempet utviklingen noe.
- I Gausdal var det en negativ trend på 1990-tallet, men antall innbyggere i år 2015 er om lag som i år 2000. Utviklingen har vært litt bedre enn i midtgudbrandsdalskommunene til tross for ca. 5 prosents fall siden 1990.

---

¹⁰ Med dynamikk menes befolkningsvekst, mens strukturelle forhold er kjønns- og alderssammensetning.

- I Midt-Gudbrandsdalen har Ringebru hatt den svakeste befolkningsutviklingen siden 1990. Begge de to Frønskommunene har hatt nedgang de siste 25 årene, men Sør-Fron avviker fra de to andre midtdalskommunene med vekst det siste året.
- I Valdres har det vært en negativ trend i hele perioden 1990-2015, med unntak av Øystre Slidre og Nord-Aurdal. Befolkningsantallet samlet falt med 5 prosent de siste 25 årene, eller -0,3 prosent omregnet i årlig endring.
- Sør-Aurdal har hatt størst befolkningsnedgang i Valdres og har nær 500 færre innbyggere i dag enn i 1990.
- Nord-Aurdal og Vang er de eneste kommunene i Valdres med befolkningsvekst i 2015, men nedgangen i hele perioden har likevel vært på henholdsvis omlag 100 og 200 innbyggere.
- Fra 2013 har det vært årlig vekst i Nord-Aurdal etter fem år med nær uendret befolkningsantall.
- Perioden sett under ett skiller Øystre Slidre seg ut som den eneste vekst-kommunen, og tross i en nedgang mot slutten av 1900-tallet vokste folketallet med 5 prosent fra 1999 til 2010.

Tabell 5.1 nedenfor viser befolkningstall og endringer i perioden omregnet til årlige endringer, mens figur 5.1 viser befolkningsutviklingen med utgangspunkt i 1990.

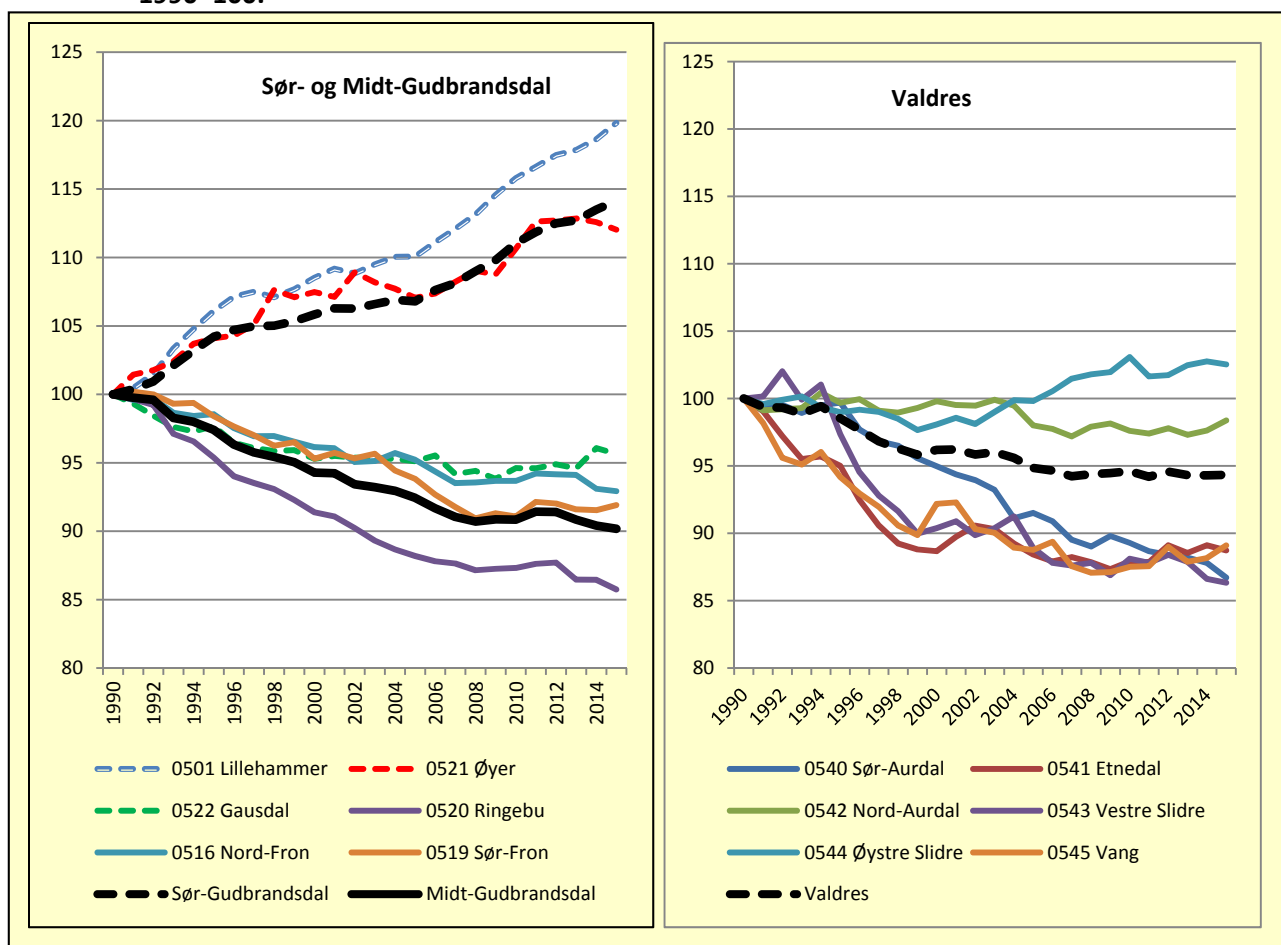
Tabell 5-1: Befolkningsutvikling i Sør-, Midt-Gudbrandsdalen og Valdres 1990, 2000, 2004, 2014 og 2015. Absolutte tall og årlig endring.

	1990	2000	2014	2015	Årlig endring		
					1990-2015	2000-2015	2014-2015
0501 Lillehammer	22782	24724	27028	27300	0,7 %	0,7 %	1,0 %
0521 Øyer	4521	4859	5090	5065	0,5 %	0,3 %	-0,5 %
0522 Gausdal	6492	6186	6237	6210	-0,2 %	0,0 %	-0,4 %
0520 Ringebru	5200	4752	4495	4459	-0,6 %	-0,4 %	-0,8 %
0516 Nord-Fron	6192	5953	5765	5754	-0,3 %	-0,2 %	-0,2 %
0519 Sør-Fron	3486	3322	3191	3204	-0,3 %	-0,2 %	0,4 %
Sør-Gudbrandsdal	33795	35769	38355	38575	0,5 %	0,5 %	0,6 %
Midt-Gudbrandsdal	14878	14027	13451	13417	-0,4 %	-0,3 %	-0,3 %
0540 Sør-Aurdal	3568	3389	3133	3094	-0,6 %	-0,6 %	-1,2 %
0541 Etnedal	1580	1401	1408	1402	-0,5 %	0,0 %	-0,4 %
0542 Nord-Aurdal	6573	6560	6417	6466	-0,1 %	-0,1 %	0,8 %
0543 Vestre Slidre	2525	2282	2187	2180	-0,6 %	-0,3 %	-0,3 %
0544 Øystre Slidre	3120	3060	3206	3199	0,1 %	0,3 %	-0,2 %
0545 Vang	1817	1675	1602	1619	-0,5 %	-0,2 %	1,1 %
Valdres	19183	18367	17953	17960	-0,3 %	-0,1 %	0,0 %

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning.

Figur 5-1: Befolningsutvikling i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen og Valdres 1990-2015. Indeks: 1990=100.

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning.

Hva er så årsaken til at folketallet har økt både de siste årene og i et lengre tidsperspektiv i Sør-Gudbrandsdalen og hatt motsatt utvikling i de øvrige regioner? Svaret er selvfølgelig sammensatt. Det generelle bildet i Oppland er, som i store deler av resten av landet, at tettstedene¹¹ vokser og spredtbygde strøk faller i folketall. Tettstedene vokser i folketall gjennom naturlig tilvekst og/eller nettoinnflytting. Men i denne demografiske vekstprosessen vokser også tettstedene i geografisk omfang. Dermed vokser også tettstedet ved å innlemme deler av den tidligere spredte bosettingen, eventuelt nabo tettsteder. Vi vil i påfølgende delkapittel se nærmere på tettstedsstrukturen og befolkningsutviklingen i delområder i prosjektområdet. Deretter vil vi se nærmere på dynamikken i de enkelte kommuner.

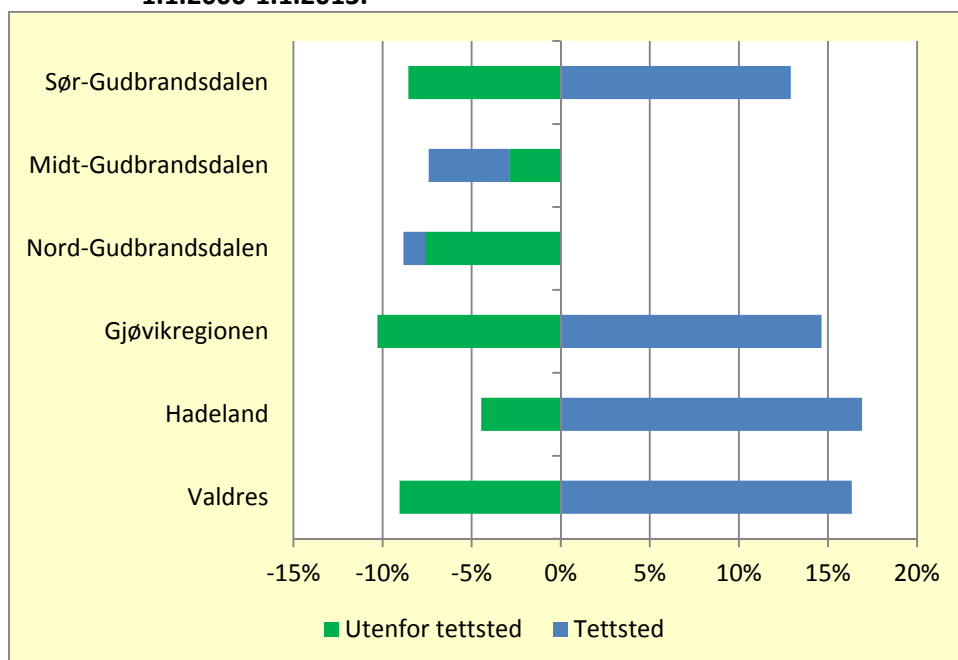
¹¹ SSB registrerer en hussamling som et tettsted dersom det bor minst 200 personer, og avstanden mellom husene normalt ikke overstiger 50 meter. Det er tillatt med et skjønnsmessig avvik utover 50 meter mellom husene i områder som ikke skal eller kan bebygges. Dette kan f.eks. være parker, idrettsanlegg, industriområder eller naturlige hindringer som elver eller dyrkbare områder. Husklynger som naturlig hører med til tettstedet tas med inntil en avstand på 400 meter fra tettstedskjernen. De inngår i tettstedet som en satellitt til selve tettstedskjernen. Tettsteder er geografiske områder som har en dynamisk avgrensning, og antall tettsteder og deres yttergrenser vil endre seg over tid avhengig av byggeaktivitet og befolkningsutvikling.

5.3 Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder¹²

De pågående urbaniseringsprosesser fører til at tettsteder vokser mens befolkningen andre steder går tilbake. Store deler av dynamikken i befolkningsutviklingen kan dermed også tilbakeføres til eksisterende tettstedsstruktur.

Alle regionene i Oppland har hatt en befolkningsvekst i tettstedene på rundt 15 prosent siden årtusenskiftet, unntatt i Midt- og Nord-Gudbrandsdalen. Samtlige regioner har hatt nedgang i folketallet utenfor tettstedene i nevnte periode. Figuren 5.2 viser med tydelighet denne pågående reallokeringen i Oppland.

Figur 5-2: Prosentvis befolkningsendring i og utenfor tettsteder i Opplandsregionene. 1.1.2000-1.1.2013.

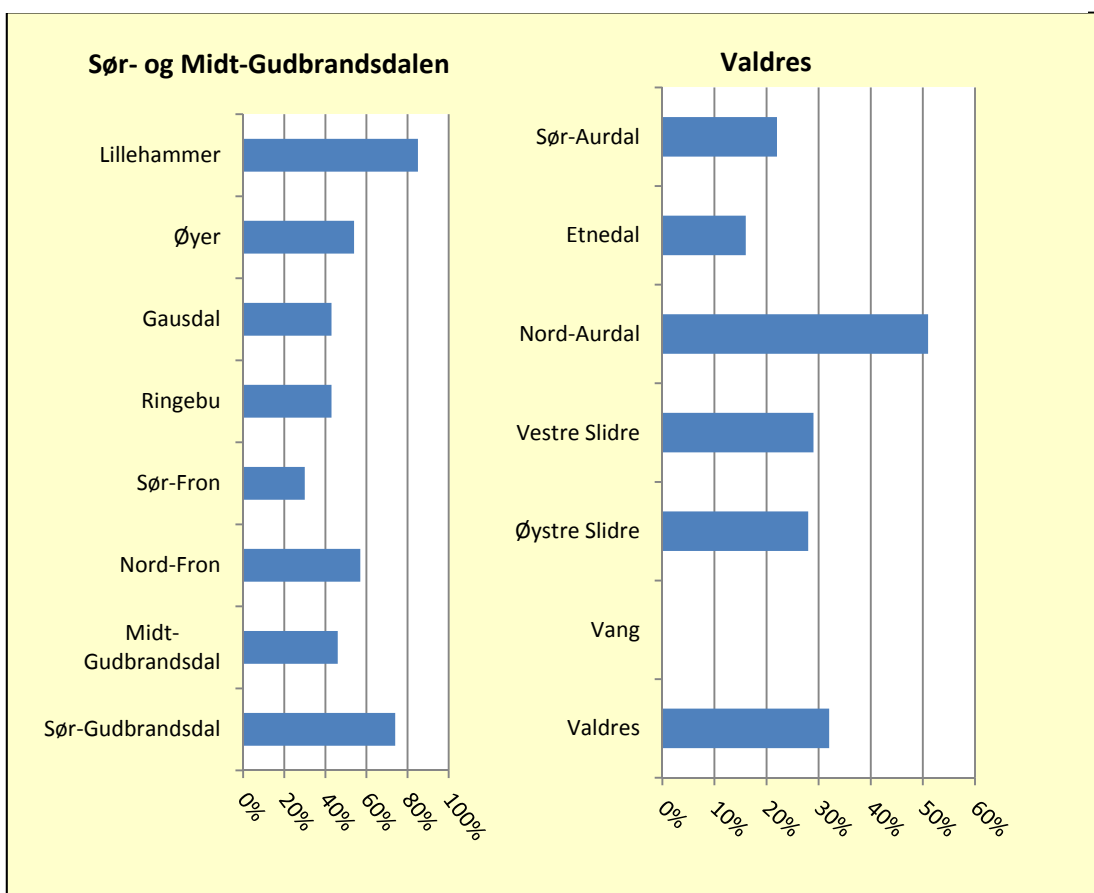

Kilde: SSB og bearbeidet av Østlandsforskning

Siden det er tettstedene som vokser, er dermed utviklingen og fremtidig vekstpotensial i kommuner og regioner avhengig av tettstedsstrukturen. Tre fjerdedeler av den samlede befolkningen i Sør-Gudbrandsdalen bor i dag i tettsteder. I Midt- Gudbrandsdalen og Valdres er andelen henholdsvis 46 og 32 prosent (jfr. fig. 5.3.).

¹² I tillegg til å skille befolkningsstatistikken mellom tett- og spredtbygd, fins tilsvarende statistikk på grunnkrets nivå. Grunnkretsene er imidlertid mange og små og kan samles i det SSB betegner som delområder. Landet er delt inn i ca. 13 700 grunnkretser som igjen er gruppert sammen til ca. 1 500 delområder. I gjennomgangen nedenfor vil vi gi en beskrivelse av befolkningsutviklingen både i tettsteder og delområder. Tabeller over befolkningsutvikling i tettsteder og delområder er i tabellvedlegg.

Figur 5-3: Andel av befolkningen bosatt i tettsteder etter kommune. År 2013.

Kilde: SSB og bearbejdet av Østlandsforskning

5.3.1 Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Sør-Gudbrandsdal

Det tre tettsteder i henholdsvis Lillehammer og Gausdal kommuner og to tettsteder i Øyer kommune. Det er befolkningsvekst i alle åtte tettstedene siden årtusenskiftet. Det er spesielt sterk vekst i tettstedene i Lillehammer, på Granerudmoen i Øyer og i Follebu i Gausdal. I de to sistnevnte tettstedene er en stor del av veksten drevet av økt innflytting av pendlere til Lillehammer. *Arbeidsplassutviklingen i Lillehammer driver dermed tettstedsveksten i Øyer og Gausdal.* I alle tre kommunene har folketallet gått ned de siste årene utenfor tettstedene.

Lillehammer kommune har hatt vekst i alle delområder unntatt Vingrom. Sterkest relativ vekst var det i Sentrum Vest. I absolutte tall er veksten helt klart sterkest i Nordre Ål. I Øyer kommune har det vært god vekst i Øyer sogn og nedgang i Tretten sogn. I Gausdal kommune økte folketallet i Østre Gausdal og gikk ned Vestre Gausdal Sør og Vestre Gausdal Nord.

5.3.2 Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Midt-Gudbrandsdal

Befolkningsutviklingen i Midt-Gudbrandsdalen i perioden 2000-2013 skiller seg fra de øvrige regionene i Oppland ved at det er befolkningsnedgang *både* i tettbygde og spredtbygde strøk. Blant tettstedene i regionen er det befolkningsvekst på Vinstra (Sødorp), stabilt på Hundorp og Ringebu og nedgang i de øvrige tettstedene.

5.3.3 Befolkningsutvikling i tettsteder og delområder i Valdres

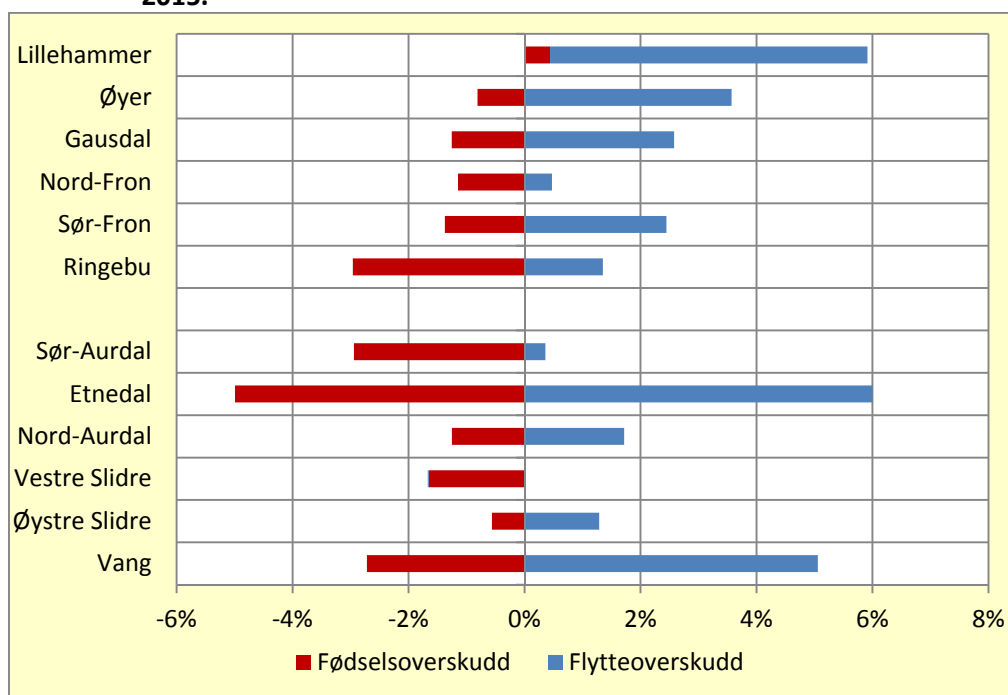
Om lag to tredjedeler av befolkningen i Valdres bor utenfor tettsteder. Så selv om folketallet øker i tettstedene her som i de øvrige regionene, er dette ikke nok for å oppveie befolkningsnedgangen i de spredtbygde strøkene. Tettstedsstatistikken viser at i perioden 2000-2013 var det befolkningsvekst i alle regionens tettsteder med unntak av Fagernes i Nord-Aurdal og Moane i Øystre Slidre. For sistnevnte var fallet kraftig, mens det for Fagernes del var marginalt. Veksten i Nord-Aurdal er derfor framfor alt knyttet til Leira og Aurdal.

Veksten i Øystre Slidre har vært sterk i tettstedene Beitostølen og i Heggenes, mens folketallet har gått motsatt veg i den sørlige delen av kommunen. Blant de øvrige delområdene i Valdres er det kun Etnedal som har hatt positiv befolkningsutvikling de siste seks årene.

5.4 Flytte- og fødselsoverskudd

Befolkningsutviklingen kan som nevnt dekomponeres i fødselsoverskudd (fødte-døde) og flytteoverskudd (innflyttere-utflyttere). Lillehammer er den eneste av kommunene i Gudbrandsdalen og Valdres som har hatt flere år med fødselsoverskudd enn underskudd siden årtusenskiftet, og som kan forklare de siste års befolkningsvekst med både økt innflytting og fødselsoverskudd. Alle kommuner unntatt Vestre Slidre har positivt flytteoverskudd i perioden. For Gudbrandsdalskommunene Nord-Fron og Ringebu og Valdreskommunene Sør-Aurdal og Vestre Slidre er det befolkningsnedgang fordi flytteoverskuddet ikke klarer å oppveie for fødselsunderskuddet (jfr.fig. 5.4.).

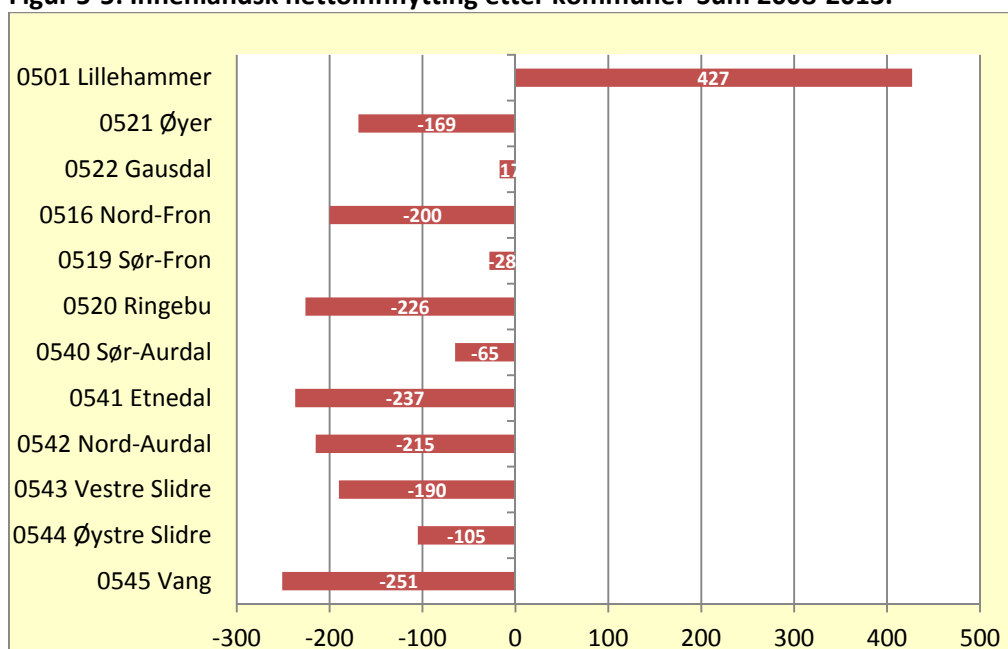
Figur 5-4: Befolkningsendring fordelt på flytte- og fødselsoverskudd etter kommune. 2008-2015.

Kilde: SSB og bearbeidet av Østlandsforskning

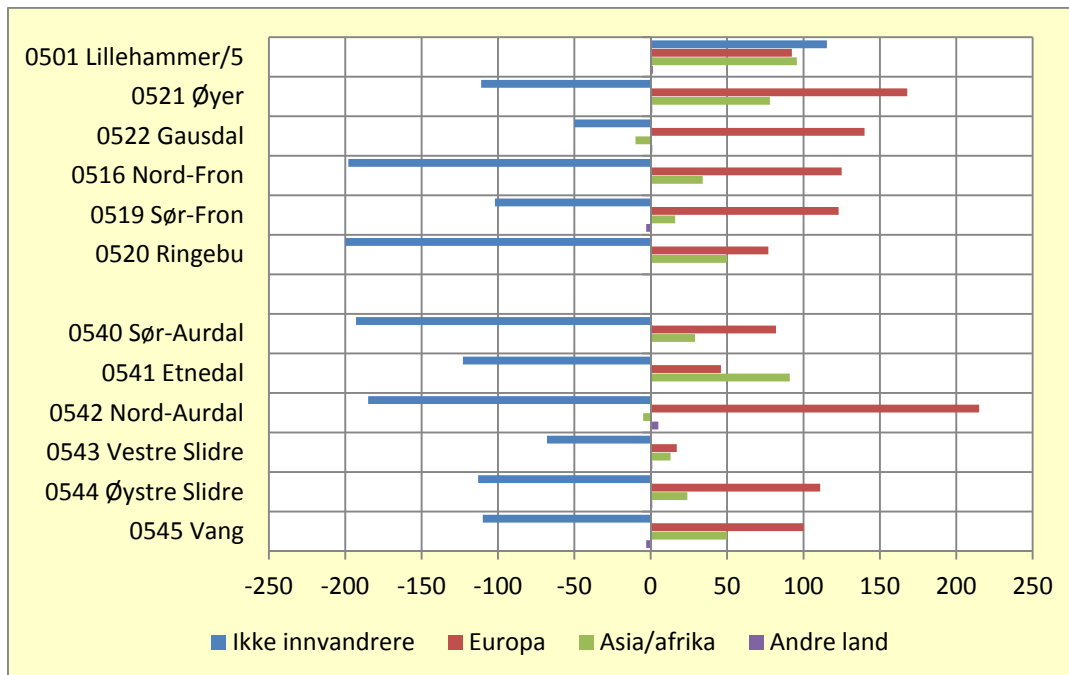
Ser vi på innenlandske flyttestrømmer de senere årene, er det kun Lillehammer som har flere innflyttere enn utflyttere. De positive flytteoverskuddstallene i kommunene, med unntak av Lillehammer, skyldes økt innvandring. Utviklingen stemmer godt overens med den nasjonale trenden de senere årene, hvor arbeidsinnvandring, særlig fra Øst-Europa, har vært motoren for befolkningsvekst.

Figur 5-5: Innenlandsk nettoinnflytting etter kommune. Sum 2008-2013.

Det nasjonale bildet avspeiles med tydelighet også i våre regioner. Figuren nedenfor viser befolkningsutviklingen fra 2008 til 2015 (inkludert både fødsels- og flyttebevegelser) etter nasjonalitetsbakgrunn. I alle disse kommunene utgjør innvandrerbefolkningen en positiv tilvekst, og det er særlig den europeiske innvandringsbefolkningen som vokser. I Lillehammer, Nord-Aurdal og Øyer oppveier tilveksten i innvandrerbefolkningen reduksjonen i den norske befolkningen.

Figur 5-6: Befolkningsendring (fødsels- og flytteoverskudd) 1.1.2008-1.1.2015 etter landbakgrunn. Antall personer*.

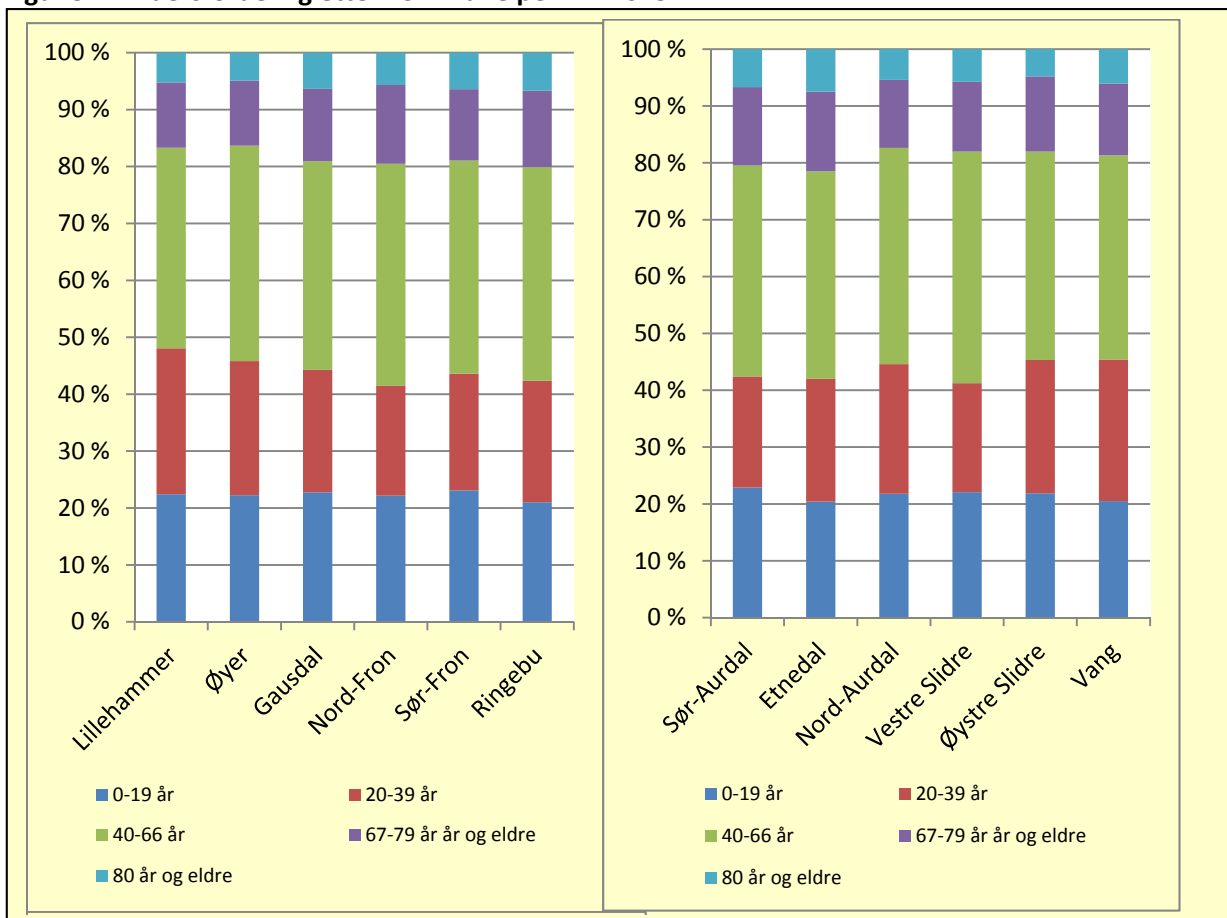

* Lillehammers befolkningsendring delt på 5 av skalamessige hensyn.

5.5 Befolkningsstruktur

Alderssammensetning og balanse mellom kjønn er viktige parametere for framtidig befolkningsutvikling. Vi har nedenfor delt opp befolkningen i fem aldersklasser, basert på et livssyklusperspektiv. Den første gruppen er 0-19 år, altså barn og ungdom primært knyttet til utdanningstid, og som ved flytting stort sett følger sine foreldre. Praktisk talt alle får videregående utdanning i dag. Den andre gruppen er yngre voksne, dvs. 20-39 år. I denne aldersgruppen er det en del som studerer, men utover i 20-årene finner vi stadig flere av dem i arbeid. Utdanningstiden kan her også forstås som kompetansetilegnelse for arbeid, og altså en forutsetning for arbeid. Det er i denne aldersgruppen det er vanligst å etablere seg å få barn. Yngre voksne er også typiske flyttere som har med seg barn og ungdom. Innflytting forynger som regel altså befolkningen noe.

Figur 5-7: Aldersfordeling etter kommune per 1.1.2015

- Det er liten forskjell i andelen 0-19-åringene blant kommunene i Sør-/Midt-Gudbrandsdalen og Valdres. Alle ligger rundt 20 prosent.
- Blant Gudbrandsdalskommunene er det en klart lavere andel i de to eldste aldersgruppene i Lillehammer og Øyer enn i de øvrige kommunene.
- I Valdres skiller Sør-Aurdal og Etnedal seg ut med høyere andel av befolkningen over 66 år enn i de øvrige kommunene.
- Det har fra årtusenskiftet vært en økning i antall eldre i fylket generelt og i våre regioner spesielt, og med unntak av Lillehammer har det samtidig vært en nedgang i de yngste aldersgruppene.
- Alderstyngdepunktet forskyves oppover og indikerer en forverring av det strukturelle forholdet mellom yngre og eldre framover.
- Kjønnbalansen på regionnivå er samlet sett god. Det er 102 kvinner per 100 menn i Sør-Gudbrandsdalen, 98 kvinner per 100 menn i Midt-Gudbrandsdalen og 97 kvinner per 100 menn i Valdres.
- Det er likevel stor ubalanse innad i de enkelte aldersgruppene, særlig er det stor overvekt kvinner i de aller eldste aldersgruppene, da kvinner ofte blir eldre enn menn.
- Etnedal og Vang i Valdres, samt Øyer og Ringebu i Gudbrandsdalen har til dels stort kvinneunderskudd i fertile aldersgrupper (20-39 år)

- I aldersgruppen 40-66 år er det kun Gudbrandsdalkommunen Lillehammer og Valdreskommunen Øystre Slidre som har overvekt av kvinner.
- Ingen av kommunene har overvekt av kvinner i aldersgruppen 20-39 år.

Tabell 5-2: Antall kvinner per 100 menn etter aldersgruppe og kommune. 1.1. 2015

	0-19 år	20-39 år	40-66 år	67 år og eldre	Sum
0501 Lillehammer	94	97	107	132	105
0521 Øyer	98	86	94	120	97
0522 Gausdal	87	89	95	115	95
Sør-Gudbrandsdal	96	94	103	128	102
0516 Nord-Fron	89	94	97	116	98
0519 Sør-Fron	88	91	96	114	96
0520 Ringebu	107	88	93	120	100
Midt-Gudbrandsdal	94	91	95	117	98
0540 Sør-Aurdal	85	90	87	120	93
0541 Etnedal	91	69	83	109	86
0542 Nord-Aurdal	93	98	99	121	101
0543 Vestre Slidre	101	98	92	109	98
0544 Øystre Slidre	95	92	102	119	101
0545 Vang	100	76	90	107	91
Valdres	93	91	94	117	97

5.6 Befolkningsutvikling framover

Dagens befolkning er en viktig forutsetning for hvordan den framtidige befolkningen blir, særlig for den egne reproduksjonsevnen. Slik situasjonen i de siste åra i Norge har vært, har dessuten flyttebevegelser, framfor alt knyttet til arbeidsinnvandring, bidratt til at det i flere kommuner er registrert befolkningsvekst som den egne befolkningen ikke gir grunnlag for.

I praksis vet vi at folketallet altså i stor grad blir påvirket av flytting. I resten av kapitlet ser vi på Statistisk sentralbyrås framskrivinger, dels med middels fertilitet, dødelighet, mobilitet og innvandring (MMMM-alternativet) og dels med null flytting og innvandring (MM00)¹³. Det siste alternativet kan være et litt forenklet uttrykk for egen reproduksjonsevne.

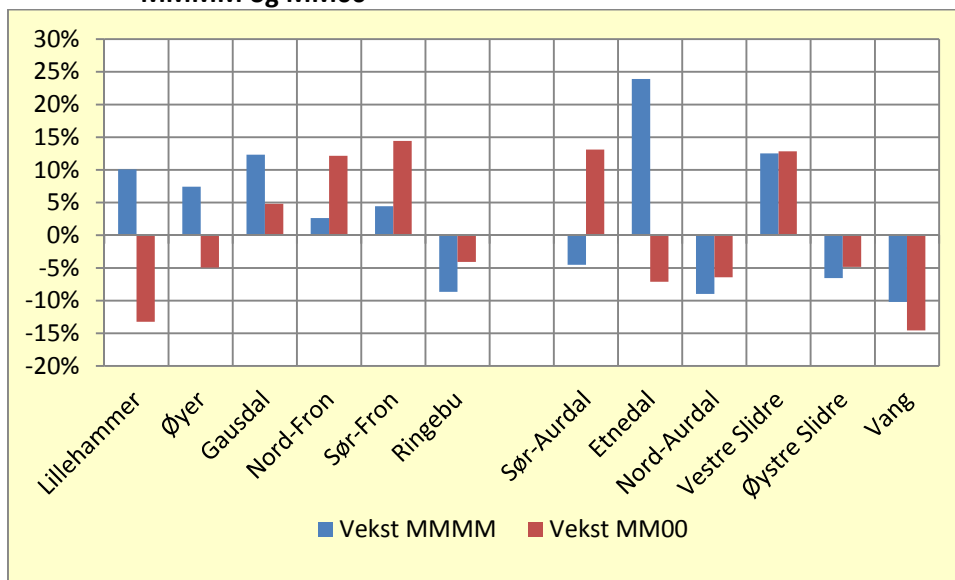
De viktigste trekkene ved befolkningsframskrivingene fra SSB kan oppsummeres slik (jfr. også fig. 5.8. nedenfor):

¹³ Tallene i SSBs modeller baserer seg på den registrerte utviklingen de siste åra, og er kun trendframskrivinger. Det tas ikke hensyn til om det i referanseperioden har vært spesielle forhold som bør tas ut i modellene.

- Skal Lillehammer og Øyer opprettholde sin befolkningsvekst, må innflyttingene opprettholdes, uten tilflytting vil begge kommuner ha befolkningsnedgang.
- Gausdal vil vokse selv uten tilflytting, men tilflytting øker veksten.
- Fronskommunene vil i begge framskrivingsalternativene ha vekst, men utflytting vil redusere denne.
- Ringeby, Nord-Aurdal, Øystre Slidre og Vang, vil i begge alternativene få en befolkningsreduksjon. Særlig i Ringeby, men også Nord-Aurdal, fremst på grunn av utflytting.
- Sør-Aurdal ville helt uten flyttebevegelser kunne ha en betydelig befolknings-tilvekst, men stor utflytting fører likevel til reduksjon i folketallet.
- Tallene for Etnedal preges av asylmottaket¹⁴ når mobiliteten tas inn i modellen, men en befolkningsutvikling utelukkende basert på den egne tilveksten vil gi befolkningsnedgang.

Figur 5-8: Befolkningsframskriving til 2035 etter kommune. Prosentvis vekst fra 2015. MMMM og MM00

¹⁴ Det er mottak også i Ringeby og Vang, uten at det der får så store utslag i framskrivingene som i Etnedal.

6 FRITIDSBOLIGER – OMFANG OG BEFOLKNINGSMESSIG BETYDNING

Befolkningstall er ofte en sentral variabel også i forbindelse med endringer i kommuneinndeling. Mange kommuner har imidlertid en større eller mindre statistisk usynlig befolkning i form av fritidsbeboere. Fritidsbeboerne skiller seg fra «vanlige» turister i form av fast tilknytning til kommunen gjennom sin fritidsbolig. Mens vanlige turister kan være mange og synlige nok, har disse et flyktig forhold til feriestedet og har et annet forbruksmønster enn fritidsbeboerne.

Vi har i andre sammenhenger omtalt fritidsboligeiere som *deltidsinnbyggere*, noe som etter vår mening er et mer dekkende begrep enn turister. De har ofte et nært forhold til sin fritidsboligkommune, og tilbringer mye tid der. De utgjør slik sett et stabilt supplement til heltidsinnbyggerne. Når antallet og omfanget blir stort nok, er effektene også synlige både på næringsstatistikk og kommunal tjenesteproduksjon. Det kan derfor være god grunn til å skjele til fritidsboligbestanden og dens brukere.

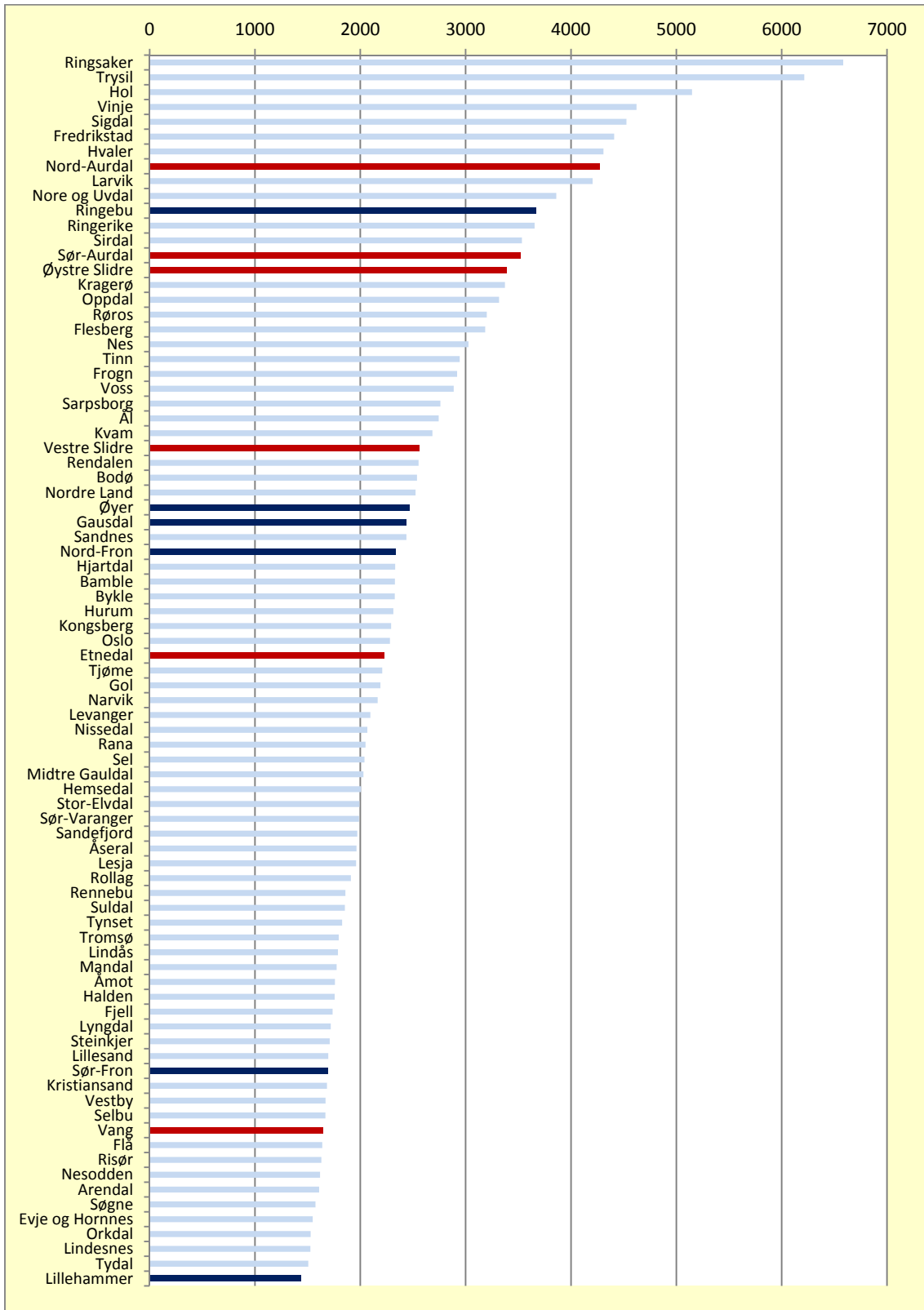
I alle de kommunene som inngår i denne utredningen, bortsett fra Lillehammer, utgjør fritidsboligene en svært stor andel av den samlede boligmassen¹⁵. For eksempel er det flere fritidsboliger enn helårsboliger i alle kommunene i Valdres, samt Sør-Fron, Ringebru og Øyer.

I alt er det 82 kommuner i Norge med mer enn 1500 fritidsboliger i 2014. Alle kommunene i våre tre regioner er blant dem, med unntak av Lillehammer som ligger like under på lista med sine 1438 fritidsboliger. Den største fritidsboligkommunen i vårt prosjektområde er Nord-Aurdal med 4 275 hytter. I en nasjonal rangering etter antall fritidsboliger kommer kommunen på 7. plass. Ringebru følger på 11. plass, Sør-Aurdal på 14. plass og Øystre Slidre på 15. plass. Figuren under viser alle landets kommuner med mer enn 1500 hytter pluss Lillehammer (1438 hytter). Gudbrandsdalskommunene er markert med mørkeblå stolper og Valdreskommunene med røde stolper.

---

¹⁵ Som inkluderer både helårsboliger og fritidsboliger.

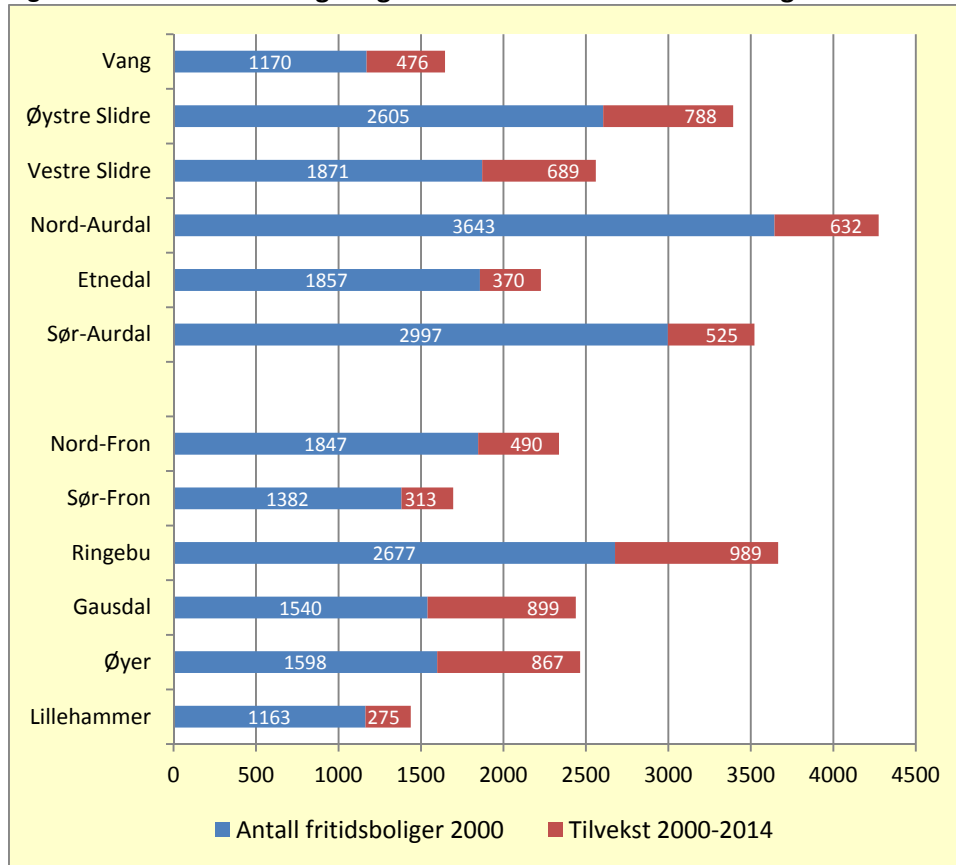
Figur 6-1: Antall fritidsboliger etter kommune. Kommuner med 1500 eller flere fritidsboliger, sortert etter antall. 2014.

Kilde: SSB, bearbejdet av Østlandsforskning

Siden årtusenskiftet har det vært vekst i antall fritidsboliger i alle våre kommuner. Blant Gudbrandsdalskommunene varierer den relative veksten fra 23 prosent i Sør-Fron til 58 prosent i Gausdal. Målt i antall fritidsboliger er veksten sterkest i Ringebu. I Valdres varierer veksten i nevnte periode fra 41 prosent i Vang til 17 prosent i Nord-Aurdal. Øystre Slidre har hatt størst vekst i antall i regionen med 788 flere hytter i dag enn i år 2000.

Figur 6-2: Antall fritidsboliger og tilvekst etter kommune. 2000 og 2014

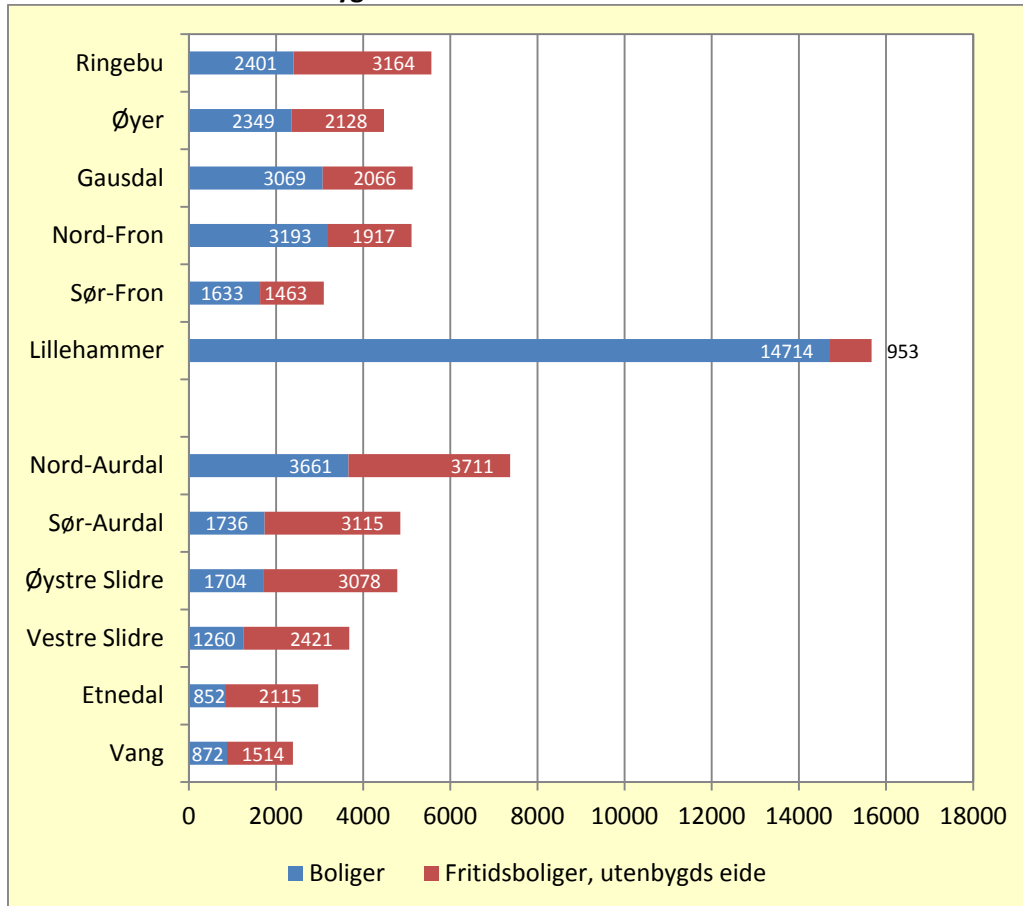
Kilde: SSB, bearbejdet av Østlandsforskning

Det er som regel bestanden, det totale antallet, som blir referert til i forbindelse med omtale av fritidsboliger, og det kan i enkelte sammenhenger være relevant størrelse. Når vi skal si noe om hvor mye fritidsboligene kan bety i form av tilskudd til næringsliv eller kommunal tjenesteproduksjon, er det imidlertid hvor mange av eierne (og deres penger) som tilføres utenfra som er avgjørende. Det er jo slik at også kommunens egne innbyggere eier fritidsbolig i sin bostedskommune, uten at dette da har vesentlig innvirkning verken på forbruk eller brukere. I denne sammenhengen er det derfor riktig kun å regne med fritidsboliger som har eiere bosatt i andre kommuner enn der fritidsboligen er lokalisert.

I Lillehammer kommune er om lag to tredjedeler av dagens hytter eid av personer med bostedsadresse utenfor kommunen. I de øvrige kommunene i Gudbrandsdalen ligger denne andelen mellom 80 og 90 prosent. For Valdreskommunene ligger andelen utenbygdsdeide hytter på rundt 90 prosent. Det blir altså noe mindre tall enn vi viste

innledningsvis, men det er likevel flere utenbygdseide fritidsboliger enn helårsboliger i alle kommunene i Valdres og i Ringebu kommune i Gudbrandsdalen.

Figur 6-3: Antall helårsboliger og antall utenbygdseide fritidsboliger etter kommune. Sortert etter antall utenbygds eide. 2014

Selv om fritidsboligene slik målt i antall bygninger kan være dominerende, representerer eierne av disse ikke tilsvarende størrelser i bosettingssammenheng. Bruken av fritidsboligene kan imidlertid omregnes til form for bosetting som skaper et marked for varer og tjenester i regionen, noe mange s.k. hytteundersøkelser dokumenterer. Fritidsboligbrukere har et etterspørselsmønster som er mer likt det man har som fastboende enn rent turistforbruk. Det kan derfor være av interesse hvor mye fritidsboligbruken utgjør omregnet til «fritidsboliginnbyggerekvivalenter» (se tekstboks 6.1.) for å ta hensyn til at både offentlig og privat sektor skal betjene flere personer enn kun de fastboende.

Tekstboks 6-1: Beregning av «årsinnbyggere» og «fritidsboliginbyggerekvivalenter»

I kommunenes rapportering til KOSTRA er begrepet årsinnbygger definert slik:

«Årsinnbygger er et konstruert begrep, og er en variabel som tar hensyn til at også feriebefolkningen beslaglegger planleggingskapasitet i kommunen. Inngår som nevner i en rekke nøkkeltall. Beregnes slik: Folkemengde i alt + antall fritidsboliger * 3.» (SSB: KOSTRA Arbeidsgrupperapporter 2011, Notater 24/2011:74)

Der det beregnes bruksomfang brukes gjennomsnittlig brukstid på 30 døgn, på denne måten:

- Antall årsinnbyggere = antall innbyggere + antall fritidsboliginbyggerekvivalenter
- Antall fritidsboliginbyggerekvivalenter = antall hytteabonnenter x 3 personer per hytte x 30 bruksdager i året/ 365 dager i året.

I Transportøkonomisk Institutt's nasjonale fritidsboligundersøkelse er det gjennomsnittlige antall gjestedøgn pr fritidsbolig og år i Oppland oppgitt til 76,1 gjestedøgn (Farstad & Dybedal, 2011:56).

En gjennomsnittlig utnyttelse for alle fritidsboliger på 90 gjestedøgn (Kostrå) virker umiddelbart svært høyt. Der vi har brukt kun ett uttrykk for fritidsinnbyggerekvivalenter har vi derfor brukt TØIs tall. Enkelte steder har vi likevel vist resultater med begge beregningsmetoder.

Vi har kun tatt utgangspunkt i fritidsboliger som har eiere bosatt i andre kommuner enn der fritidsboligen er lokalisert. Ved beregning av effekter for nye kommunekonstellasjoner er samme måte brukt, og det blir da følgelig færre utenbygds bosatte når kommuner slås sammen.

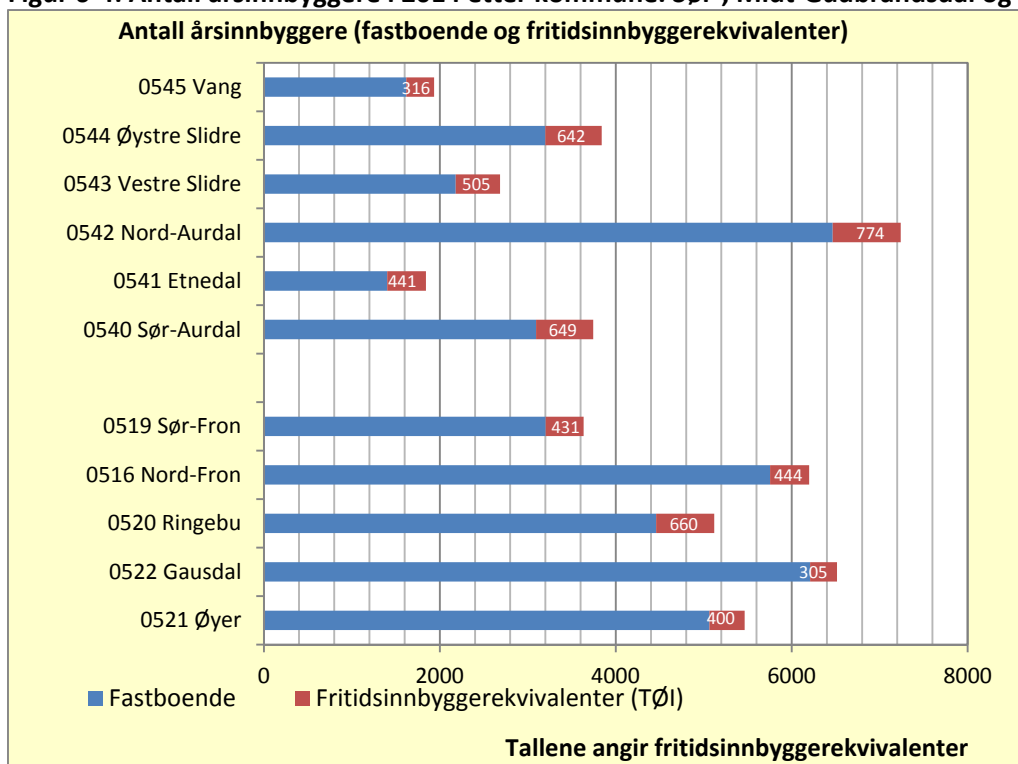
Figuren nedenfor viser antall årsinnbyggere delt på faste innbyggere og fritidsinnbyggerekvivalenter¹⁶. Selv omregnet til årsinnbyggere viser det seg at fritidsboligene gir et betydelig tilskudd til innbyggertallet. En befolkningsvekst på tilsvarende nivå ville nesten være oppsiktsvekkende i disse kommunene. Fritidsboligene representerer, beregnet på denne måten, et befolkningstall på mellom 300 (Vang) og 800 (Nord-Aurdal) fastboende. (Jfr. fig. 6.4).

Beregner vi dette som andeler av de fastboende representerer fritidsboligene store tilskudd til befolkning og næringsliv, særlig i de minste kommunene. I Etnedal utgjør fritidsinnbyggerekvivalentene ca en tredjedel av antallet fastboende. I Vestre og Øystre Slidre, Sør-Aurdal og Vang mellom 20 og 25 prosent. Selve i Nord-Aurdal med relativt mange fastboende utgjør fritidsbeboerne 12-14 prosent. (Jfr fig. 6.5.)

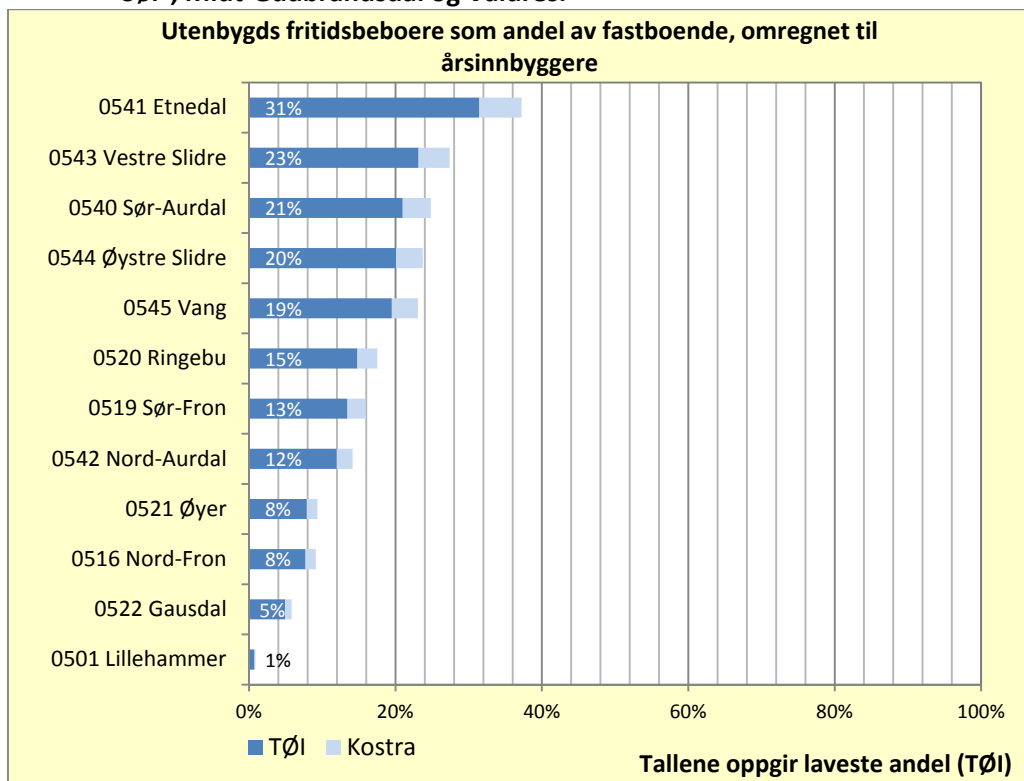
Hvor mye dette betyr for privat sektor er delvis avhengig av hvordan senterstrukturen lokalt og regionalt er. Innvirkningen på den kommunale økonomien er svært usikker. De seneste beregningene antyder at *«hyttebebyggelsen medfører større utgifter enn inntekter for kommunene.»* (Borge m.fl. 2015) Resultatene er basert på gjennomsnitts- og marginalbetraktninger, og datagrunnlaget er delvis svakt. Det vil være vanskelig å overføre direkte til enkeltkommuner.

¹⁶ Av framstillingsmessige årsaker har vi valgt å holde Lillehammer utenfor, men der utgjør fritidsinnbyggerekvivalentene kun 1 prosent av årsinnbyggerne.

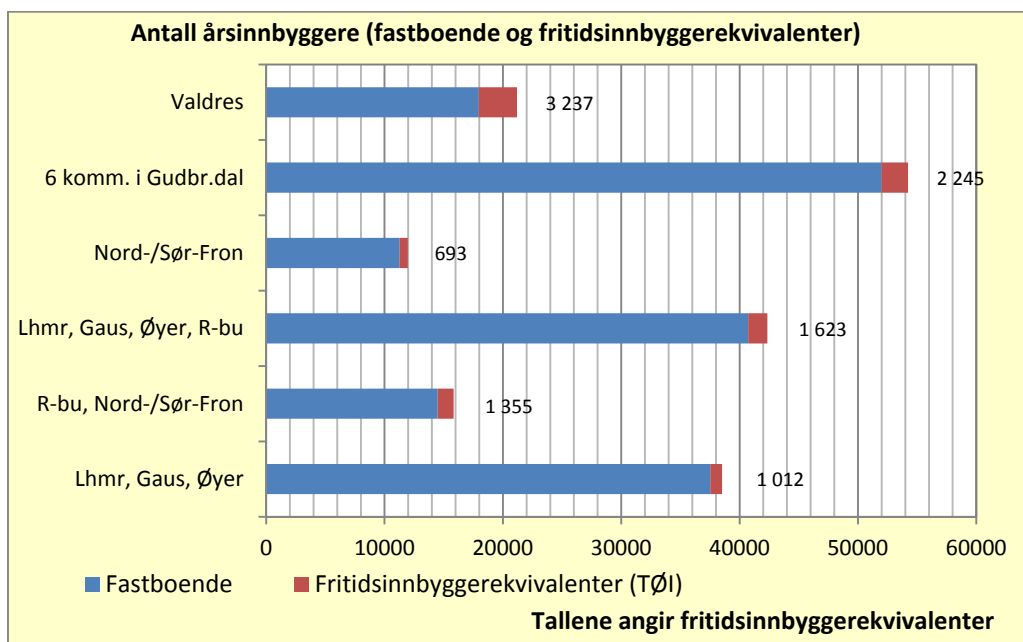
Figur 6-4: Antall årsinnbyggere i 2014 etter kommune. Sør-, Midt-Gudbrandsdal og Valdres.

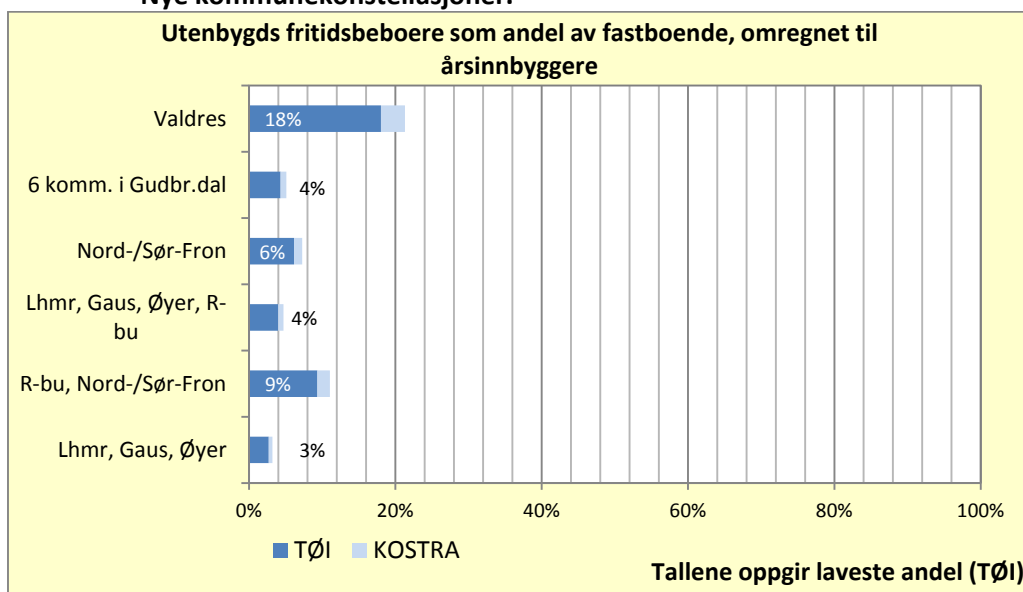
Figur 6-5: Fritidsbeboernes andel (årsinnbyggere) av fastboende befolkning etter kommune. Sør-, Midt-Gudbrandsdal og Valdres.

Figur 6-6: Antall årsinnbyggere i 2014 etter kommune. Nye kommunekonstellasjoner.

Figur 6-7: Fritidsbeboernes andel (årsinnbyggere) av fastboende befolkning etter kommune. Nye kommunekonstellasjoner.

7 ARBEIDSPLASSE OG NÆRINGSSTRUKTUR I DAGENS KOMMUNER

Dette kapitlet oppsummerer arbeidsmarkedsutvikling og næringsstruktur i de aktuelle kommunene. Arbeidsplasser og næringsstruktur er viktige forhold for å vurdere samhandling mellom steder.

7.1 Utviklingstrekk i arbeidsmarkedet

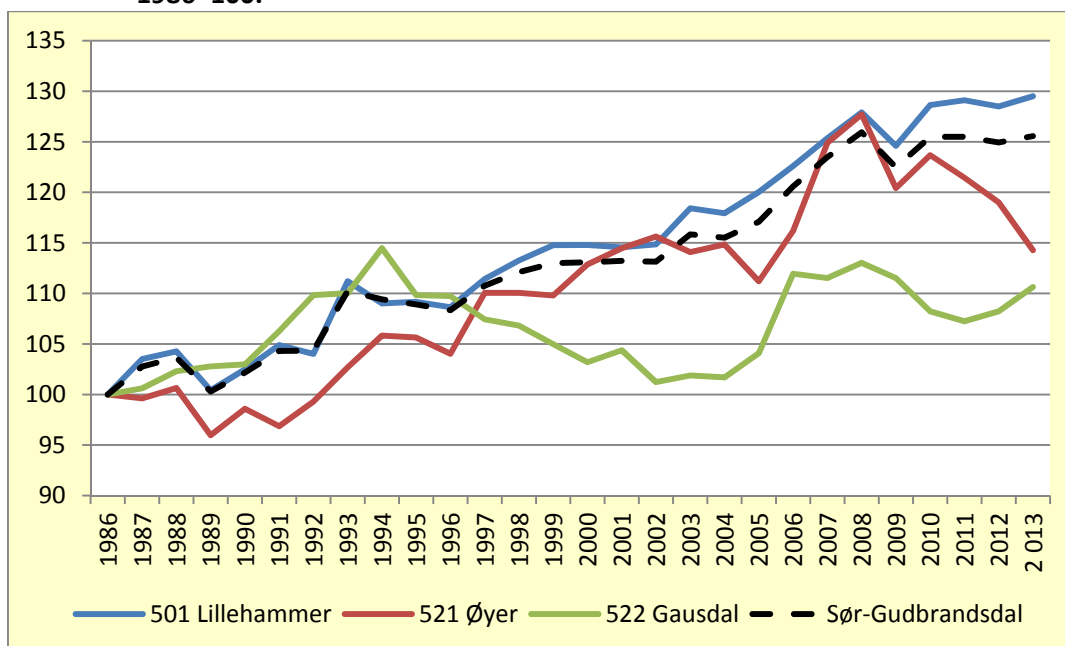
Tabellen og figurene nedenfor gir detaljert informasjon om struktur og utvikling for de enkelte regioner og kommuner, mens følgende punkter oppsummerer viktige trekk:

- Lillehammer har det største arbeidsmarkedet med en nettoinnpendling på 2 252 arbeidere, og har altså flere arbeidsplasser enn til sine egne innbyggere
- Midt-Gudbrandsdal har en egendekningsandel på 88 prosent, ca. 800 arbeidstakere pendler til andre kommuner
- Av disse er det Sør-Fron som har lavest egendekning og størst utpendling
- Valdres har en relativt høy egendekningsandel, 93 prosent
- Nord-Aurdal har som eneste kommunen i Valdres nettoinnpendling på over 500 arbeidsplasser.
- Sør-Gudbrandsdalen har de siste 25 åra hatt en relativt god sysselsettingsvekst på 20 %. Lillehammer har vært motoren i denne, mens både Øyer og Gausdal har hatt større svingninger
- Midt-Gudbrandsdalen under ett har hatt en tilsvarende vekst på 5-6% tilsvarende 300 arbeidsplasser. Utviklingen har vært mer turbulent, særlig i Sør-Fron, men dette skyldes også delvis at endringer får større utslag desto mindre tallene er.
- Utviklingen i Valdres har vært noe mer bekymringsfull, og selv om det i regionen under ett er registrert en arbeidsplassvekst på 5 %, er det alt vesentlige av dette kommet i Nord-Aurdal kommune, med 400 arbeidsplasser, men også i Vang er det de siste åra registrert vekst.
- Særlig bekymringsfullt er det i Etnedal, som har mistet 140 arbeidsplasser de siste 25 åra – en nedgang på over 20 %.

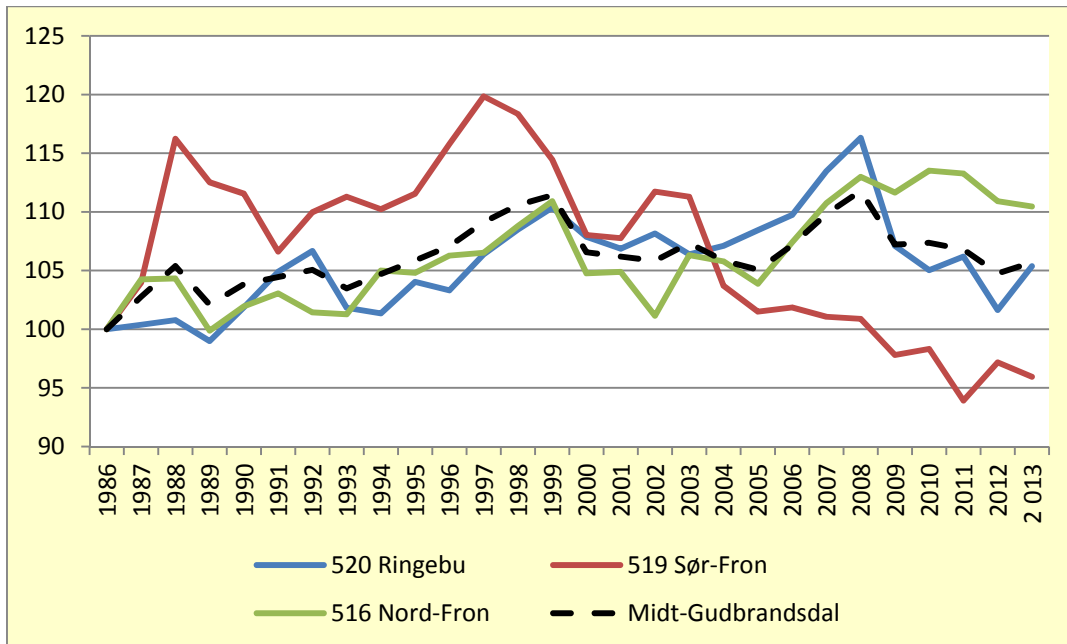
Tabell 7-1: Netto innpendling til kommunene i Sør-Gudbrandsdal, Midt-Gudbrandsdal og Valdres. 31.12.2013

	Sysselsatte etter bosted	Sysselsatte etter arbeidssted	Netto innpendling	Egendeckningsandel
0501 Lillehammer	13 972	16 224	2 252	116 %
0521 Øyer	2 676	1 785	-891	67 %
0522 Gausdal	3 271	2 352	-919	72 %
Sum Sør-Gudbrandsdal	19 919	20 361	442	102 %
0516 Nord-Fron	2 932	2 714	-218	93 %
0519 Sør-Fron	1 570	1 088	-482	69 %
0520 Ringebu	2 289	2 197	-92	96 %
Sum Midt-Gudbrandsdal	6 791	5 999	-792	88 %
0540 Sør-Aurdal	1 586	1 300	-286	82 %
0541 Etnedal	657	508	-149	77 %
0542 Nord-Aurdal	3 392	3 928	536	116 %
0543 Vestre Slidre	1 174	957	-217	82 %
0544 Øystre Slidre	1 821	1 380	-441	76 %
0545 Vang	883	778	-105	88 %
Sum Valdres	9 513	8 851	-662	93 %

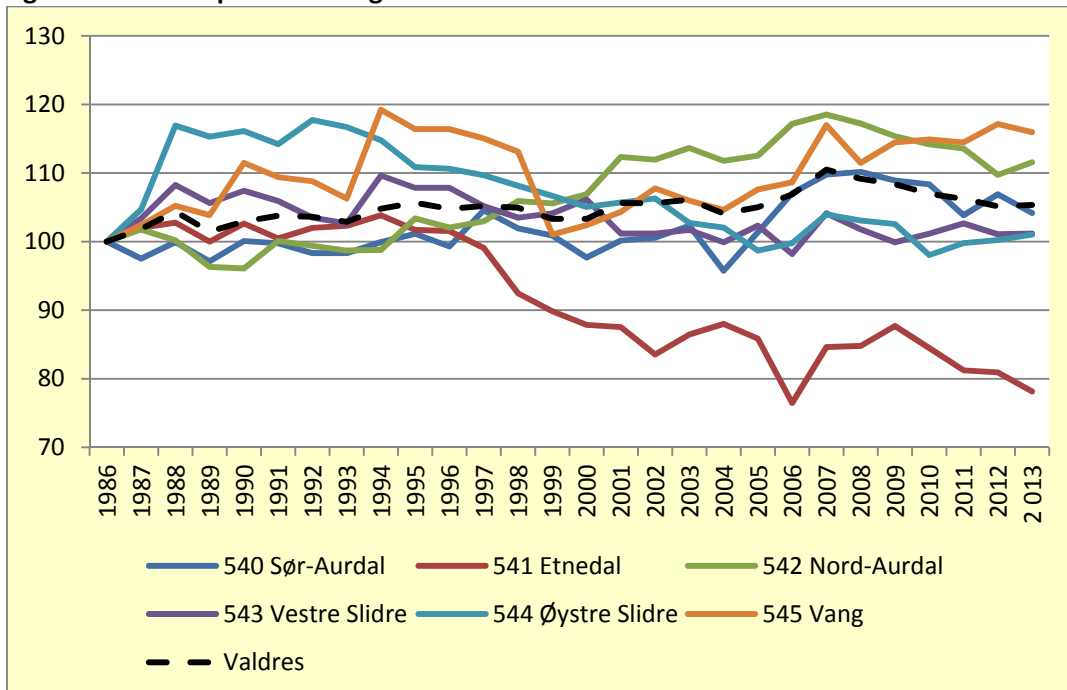
Figur 7-1. Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Sør-Gudbrandsdalen. Indeks: 1986=100.

Figur 7-2. Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Midt-Gudbrandsdalen. Indeks: 1986=100.

Figur 7-3. Arbeidsplassutvikling 1986-2013 etter kommune. Valdres. Indeks: 1986=100.

7.2 Næringsstruktur

7.2.1 Arbeidsplasser fordelt etter næringstilhørighet i kommunene

I alle de tre regionene utgjør tjenesteytende virksomhet de største sysselsettingstilbudene, med i ca 50% i Midt-Gudbrandsdal og Valdres til nær to tredjedeler i Sør-Gudbrandsdal. I Sør-Gudbrandsdalen er det særlig stort innslag av offentlig dominert tjenesteyting, med over 40%. Det skyldes først og fremst konsentrasjonen av offentlig administrasjon og tjenestetilbud utover det kommunale på Lillehammer, med sykehus, fylkeskommune, fylkesmann, vegvesen, osv.

Varehandelen sysselsetter også mange i alle tre regionene. Sysselsettingsmessig er det bra, men det bidrar ikke så mye til verdiskapingen som sysselsetting innenfor industri, bygg og anlegg, som er relativt store både i Midt-Gudbrandsdalen og Valdres.

Primærnæringene utgjør også en betydelig andel i Midt-Gudbrandsdal og Valdres, med henholdsvis 11% og 9% av arbeidsplassene.

Tabell 7-2. Arbeidsplasser etter næring og region. Antall 2013 og endring 2008-2013.

	Sør-Gudbrandsdal			Midt-Gudbrandsdal			Valdres		
	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013
Landbruk og fiske	633	3 %	-0,8 %	651	11 %	-1,4 %	807	9 %	-2,1 %
Industri og bergverk mv	1 320	6 %	-0,2 %	612	10 %	-2,2 %	687	8 %	-0,9 %
Bygg og anlegg	1 557	8 %	-0,4 %	852	14 %	1,8 %	1 008	11 %	-0,4 %
Varehandel	2 779	14 %	-0,5 %	782	13 %	-1,9 %	1 360	15 %	-0,4 %
Reiseliv	1 089	5 %	-0,1 %	344	6 %	-1,7 %	422	5 %	-0,4 %
Privatdominert tjenesteyting	4 246	21 %	-1,7 %	832	14 %	-0,7 %	1 487	17 %	-0,4 %
Offentlig dominert tjenesteyting	8 637	42 %	3,4 %	1 881	31 %	0,6 %	3 008	34 %	0,9 %
Totale arbeidsplasser	20 361	100 %	-0,3 %	5 999	100 %	-5,5 %	8 851	100 %	-3,5 %

Kommunene i Sør-Gudbrandsdalen

- Helse- og sosialtjenester er den største næringen i alle kommunene som i landet som helhet.
- Lillehammer har en stor andel sysselsatte innen offentlig administrasjon og tjenesteyting.
- Øyer og Gausdal har næringsstrukturer med mange likehetsstrekk, for eksempel har begge en betydelig andel i primærnæring, bygg og anlegg og industri.
- Øyer har imidlertid i tillegg en stor andel sysselsatte i overnattings- og serveringsvirksomhet.
- Varehandelssektoren er relativt stor i Lillehammer.

- I Lillehammer er også tjenestenæringen informasjon og kommunikasjon, som i seg selv ikke er en stor næring, betydelig større enn i de andre kommunene både relativt sett, i absolutte tall og sammenlignet med landsgjennomsnittet.

Tabell 7-3. Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Sør-Gudbrandsdalen.

	Lillehammer			Øyer			Gausdal		
	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013
Landbruk og fiske	187	1 %	-0,4 %	119	7 %	-0,6 %	327	14 %	-4,0 %
Industri og bergverk mv	865	5 %	-0,4 %	182	10 %	-1,8 %	273	12 %	2,3 %
Bygg og anlegg	971	6 %	-0,6 %	205	11 %	-4,1 %	381	16 %	3,7 %
Varehandel	2 429	15 %	0,0 %	169	9 %	-1,4 %	181	8 %	-3,5 %
Reiseliv	784	5 %	0,2 %	231	13 %	-1,9 %	74	3 %	-0,7 %
Privatdominert tjenesteyting	3 706	23 %	-1,6 %	276	15 %	-2,5 %	264	11 %	-1,4 %
Offentlig dominert tjenesteyting	7 211	44 %	3,9 %	590	33 %	1,8 %	836	36 %	1,2 %
Totale arbeidsplasser	16 224	100 %	1,2 %	1 785	100 %	-10,5 %	2 352	100 %	-2,1 %

Kommunene i Midt-Gudbrandsdalen

- Alle kommuner har flest sysselsatt innen helse- og sosialtjenester.
- Primærnæringen er viktig for samtlige kommuner i Midt-Gudbrandsdalen.
- Industrien er betydelig i Ringebu, men ikke i de andre kommunene.
- Bygg og anleggssektoren er viktig for alle kommunene.
- Varehandelen sysselsetter relativt mange i Ringebu og Nord-Fron.
- Antall sysselsatte er tilnærmet like mange innen overnattings- og serveringsvirksomhet i kommunene, men relativt sett er den viktigst i Sør-Fron.

Tabell 7-4. Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Midt-Gudbrandsdalen.

	Ringebu			Sør-Fron			Nord-Fron		
	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013
Landbruk og fiske	233	11 %	-2,1 %	166	15 %	-2,4 %	252	9 %	-0,4 %
Industri og bergverk mv	404	18 %	-2,1 %	40	4 %	0,3 %	168	6 %	-3,3 %
Bygg og anlegg	261	12 %	-1,2 %	155	14 %	1,8 %	436	16 %	4,3 %
Varehandel	289	13 %	-1,0 %	77	7 %	0,3 %	416	15 %	-3,7 %
Reiseliv	125	6 %	0,6 %	101	9 %	-7,5 %	118	4 %	-1,2 %
Privatdominert tjenesteyting	273	12 %	-0,1 %	140	13 %	0,3 %	419	15 %	-1,5 %
Offentlig dominert tjenesteyting	598	27 %	-3,4 %	401	37 %	1,9 %	882	32 %	3,5 %
Totale arbeidsplasser	2 197	100 %	-9,4 %	1 088	100 %	-4,9 %	2 714	100 %	-2,2 %

Kommunene i Valdres

- Det er store forskjeller i lokalisering av arbeidsplasser i Valdres. Nord-Aurdal har 8 ganger så mange arbeidsplasser som Etnedal. Utpendlingen er stor fra Etnedal.
- Primærnæringene er viktige i hele regionen men spesielt Etnedal, Vestre Slidre og Vang.
- Industrien betyr mye i Sør-Aurdal og Vestre Slidre.
- Bygg- og anleggssektoren er betydelig bortsett fra i Etnedal og Nord-Aurdal.
- Øystre Slidre har forholdsmessig stor andel sysselsatte innen overnattings- og serveringsvirksomhet også hvis vi sammenligner med landet for øvrig.
- I Nord-Aurdal arbeider 6 prosent av de sysselsatte innen forretningsmessig tjenesteyting, som er høyere enn landsgjennomsnittet.
- Som i de to Gudbrandsdalsregionene utgjør helse- og sosialsektoren det største sysselsettingstilbudet.

Tabell 7-5. Arbeidsplasser etter næring og kommune. Antall 2013 og endring 2008-2013. Valdres.

	Sør-Aurdal			Etnedal			Nord-Aurdal		
	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013
Landbruk og fiske	136	10 %	-3,4 %	78	15 %	-4,7 %	231	6 %	-0,6 %
Industri og bergverk mv	166	13 %	0,9 %	26	5 %	-1,3 %	224	6 %	-1,1 %
Bygg og anlegg	174	13 %	0,4 %	41	8 %	-2,2 %	369	9 %	-2,0 %
Varehandel	165	13 %	1,5 %	48	9 %	0,7 %	831	21 %	-2,0 %
Reiseliv	25	2 %	0,2 %	8	2 %	-0,4 %	214	5 %	-0,8 %
Privatdominert tjenesteyting	135	10 %	-2,3 %	80	16 %	-1,8 %	863	22 %	0,5 %
Offentlig dominert tjenesteyting	484	37 %	-3,1 %	224	44 %	1,6 %	1 178	30 %	1,1 %
Totalt antall arbeidsplasser	1 300	100 %	-5,5 %	508	100 %	-7,8 %	3 928	100 %	-4,8 %
	Vestre Slidre			Øystre Slidre			Vang		
	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013	Antall	Andel	Endr 2008-2013
Landbruk og fiske	147	15 %	-3,6 %	99	7 %	-2,2 %	116	15 %	-3,3 %
Industri og bergverk mv	140	15 %	-1,6 %	76	6 %	-1,5 %	55	7 %	-1,2 %
Bygg og anlegg	122	13 %	-0,3 %	192	14 %	1,6 %	110	14 %	3,7 %
Varehandel	86	9 %	1,8 %	163	12 %	0,3 %	67	9 %	0,8 %
Reiseliv	8	1 %	-0,6 %	138	10 %	-0,9 %	29	4 %	1,3 %
Privatdominert tjenesteyting	105	11 %	0,5 %	222	16 %	-1,5 %	82	11 %	0,4 %
Offentlig dominert tjenesteyting	331	35 %	2,1 %	482	35 %	2,6 %	309	40 %	2,0 %
Totalt antall arbeidsplasser	957	100 %	-0,6 %	1 380	100 %	-2,0 %	778	100 %	4,0 %

7.2.2 Næringenes betydning i de enkelte kommuner – lokalisingskvotienter (LQ)

Som vi nå har sett kan sysselsettingsandelene i ulike næringer brukes til å beskrive næringsstrukturen i et gitt område. Disse andelene sier imidlertid ikke noe om hvorvidt området skiller seg fra situasjonen mer generelt. For å få fram en regions eventuelle spesialisering brukes gjerne lokalisingskvotienter. Disse sier også noe om en regions avhengighet av særskilte næringer. Se tekstboks 7.1. for nærmere beskrivelse av metodikken.

I tabellen nedenfor har vi plukket ut de næringene som er særlig viktige i området, de som har en LQ på mer enn 2 i minst én av kommunene. Oppsummert ser vi følgende:

- I samtlige kommuner bortsett fra Lillehammer er primærnæringene svært overrepresentert. Det er fra tre til over seks ganger så store andeler av befolkningen sysselsatt i primærnæringene i de aktuelle kommunene som gjennomsnittlig i Norge.
- I vår del av Gudbrandsdalen er bygge- og anleggsvirksomhet særlig viktig i Gausdal og Nord-Fron, men også i de øvrige kommunene unntatt Lillehammer.
- Bygge- og anleggsvirksomhet er også viktig i Valdreskommunene Øystre Slidre og Vang.
- Overnattings- og serveringsvirksomhet betyr mest i Øyer, Øystre Slidre og Sør-Fron, men er også overrepresentert i Ringebu, Nord-Aurdal, Lillehammer, Nord-Fron og Vang.

Tabell 7-6. Lokalisingskvotienter etter næring og kommune. Selektert viktigste næringer (LQ > 2). 2013.

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Lillehammer Øyer Gausdal			Nord-Fron Sør-Fron Ringebu		
	01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	0,47	2,74	5,71	3,81	6,26
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	0,75	1,44	2,04	2,02	1,79	1,49
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	1,48	3,96	0,96	1,33	2,84	1,74
Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Sør-Aurdal Etnedal		Nord-Aurdal	Vestre Slidre	Øystre Slidre	Vang
	4,29	6,30	2,41	6,30	2,94	6,12
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1,56	1,22	2,02	4,98	0,64	2,61
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1,68	1,01	1,18	1,60	1,75	1,78
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	0,59	0,48	1,67	0,26	3,06	1,14

Tekstboks 7-1: Lokaliseringskoeffisienter

En regions næringsstruktur og spesialisering kan beskrives og analyseres med *lokaliseringskvotienter*. En lokaliseringkvotient (LQ) er et uttrykk for om en gitt næring er sterkere eller svakere representert i en kommune/region i forhold til en større referanseregion. Som referanseregion bruker vi Norge. LQ beregnes gjennom å dele en nærings andel av sysselsettingen i regionen som studeres med næringens andel av sysselsettingen i Norge (referanseregionen).

En lokaliseringkvotient på 1 vil da si at næringens andel av sysselsettingen er like stor i kommunen/regionen som studeres som på landsbasis. Er lokaliseringkvotienten lik 2, har kommunen/regionen relativt sett dobbelt så mange arbeidsplasser i næringen som på landsbasis. En lokaliseringkvotient under 1 tilsier at næringen ikke har så stor betydning som på landsbasis. En høy lokaliseringkvotient er en indikator på regionens spesialisering og at avhengigheten av næringen er stor.

7.2.3 Næringenes vekstkraft i kommunene – skift-andelsanalyse

I alle næringer vil en finne bedrifter som går bra, mens andre bedrifter går dårlig. Når en samler bedrifter i næringsgrupper, eller bransjer, og ser utviklingen over noen år, vil en likevel se at noen næringer er i framgang, mens andre er i tilbakegang. En vil også se at veksten, eller tilbakegangen, for eksempel målt med sysselsettingstall, varierer fra kommune til kommune. På lokalt nivå (region/kommune) vil noe av den samlede veksten skyldes en gunstig næringsstruktur, dvs. stort innslag av næringer som er i framgang nasjonalt, og kanskje internasjonalt. Tilsvarende vil en eventuell tilbakegang dels skyldes at kommunen har stort innslag av næringer som stagnerer eller går tilbake nasjonalt. Det er altså en nær sammenheng mellom næringsstruktur og vekst/tilbakegang i sysselsettingen i en kommune. Likevel er det selvsagt ikke slik at næringsstrukturen på et gitt tidspunkt er helt bestemmende for framtidig næringsutvikling i en kommune. Kommunen kan ha bedrifter som bidrar til at sysselsettingen i enkelte næringer har en utvikling som avviker fra den gjennomsnittlige, nasjonale endringen for denne næringen. Blant kommuner som i utgangspunktet har samme næringsstruktur, vil vi over noen år kunne finne enkelte "vinnerkommuner", mens andre taper terreng. Koplingen mellom næringsstruktur og sysselsettingsendringer blir ofte studert ved hjelp av skift-andelsanalyser. (Se tekstboks 7.2. neste side.)

Tekstboks 7-2: Skift-andelsanalyse

I skift-andelsanalyser blir lokale (kommunale/regionale) sysselsettingsendringene splittet opp i tre komponenter:

1. En komponent som kan sies å være kommunens andel av den samlede nasjonale endringen i sysselsettingen, summert over alle næringer.
  2. En "*strukturkomponent*" som sier noen om hvor stor del av sysselsettingsendringene som kan tilskrives kommunens næringsstruktur.
  3. En "*konkurransekomponent*" som sier noe om hvor stor del av endringene som kan tilskrives kommunens (næringslivets) gevinst/tap av "*markedsandeler*" (skift), sett i forhold til den nasjonale endringstakten.
- 1.

Hvordan næringslivet i en kommune kommer ut på struktur- og konkurransekomponentene kan være en indikasjon på kommunens vekstkraft. En kommune som kommer ut på plussida både på strukturkomponent og konkurransekomponent kan sies å ha en sterk vekstkraft. Kommer kommunen ut med minusverdier på begge, vil det, i alle fall på kort sikt, være vanskelig å snu dette til en positiv utvikling.

Ekstra utfordrende vil det være dersom næringslivet i en kommune er i pluss på strukturkomponenten, dvs. skulle få tilført vekstkraft bare i form av sin næringsstruktur, men likevel taper arbeidsplasser. Det indikerer at konkurranseevnen er svekket.

I våre skift-andelsanalyser bruker vi "*sysselsatte etter arbeidssted*" som indikator på vekst/tilbakegang i en kommune, og vi bruker den gjennomsnittlige nasjonale veksten i de enkelte næringer som referansebane. På kommunenivå vil etablering/nedlegging/sterk vekst eller tilbakegang i enkeltbedrifter kunne slå sterkt ut på sysselsettingen. Dette gjelder særlig når en ser på enkelt næringer.

For at analysen skal bli mer robust, bruker vi en grov næringsinndeling, med 16 næringer, i skift-andelsanalysene. I næringsstatistikken opereres det med en ufordeltpost, som utgjør om lag 1 prosent av samlet sysselsetting i de fleste regionene. Denne posten er ikke med i analysene. På kommunenivå vil etablering/nedlegging/sterk vekst eller tilbakegang i enkeltbedrifter kunne slå sterkt ut på sysselsettingen. Dette gjelder særlig når en ser på enkelt næringer. Analysene baserer seg på sysselsettingstall for årene 2008 og 2013. 2008 er valgt fordi det da ble gjort noen endringer i SSBs sysselsettingsstatistikk og/eller i SSBs Standard for næringsgruppering. Tidligere år er dermed ikke direkte sammenlignbare på næringsnivå med 2013. Analysen av endringer 2008-2013 er en ren "*regnskapsmessig*" oppsplitting eller dekomponering av sysselsettingsendringene på regionnivå. Avvik fra den gjennomsnittlige nasjonale vekstraten splittes i en andel eller strukturkomponent, og en skift- eller konkurransekomponent.

Hovedtrekkene i en slik analyse viser at:

- Samtlige kommuner har en ugunstig næringsstruktur med tanke på vekst bortsett fra Lillehammer og Øystre Slidre.
- Samtlige kommuner har et næringsliv som taper i markedsandeler i konkurransen med andre regioner unntatt Vang.
- Lillehammer er slik sett i den mest ugunstige posisjonen – næringsstrukturen tilsier at sysselsettingsveksten skulle vært på ytterligere ca 200 sysselsatte, mens det i stedet er en registrert et avvik på ca 400 sysselsatte som skyldes tap av markedsandeler til andre regioner.
- Også Øyer og Nord-Aurdal har store tap av arbeidsplasser som er mye større enn en ugunstig næringsstruktur alene skulle tilsi.

Tabellene under viser de detaljerte resultatene fra den samme type skift-andelsanalyse for kommunene i Sør- og Midt-Gudbrandsdal og Valdres. I Sør-Gudbrandsdal og Midt-Gudbrandsdalen er det kun Lillehammer som har sysselsettingsvekst i perioden 2008-2013. Lillehammer er også den eneste kommunen som har en gunstig næringsstruktur slik at en kunne forvente en større vekst i kommunen enn det en ser nasjonalt. Samtlige av kommunene har negativ konkurransekomponent som tilsier at de gjør det svakere enn det en kan forvente ut i fra næringsstrukturen.

Vi forklarer tabellene (tab. 7.7. og 7.8.) under med Lillehammer som eksempel:

- A. Faktisk sysselsettingsendring (Lillehammer 404) viser den faktiske veksten i antall arbeidsplasser fra 2008 til 2013.
- B. Forventet endring ut fra nasjonalt gjennomsnitt (Lillehammer 617) viser hva sysselsettingsveksten ville vært om regionen hadde hatt samme vekstrate som den gjennomsnittlige nasjonale vekstraten, summert over alle næringer.
- C. Forventet endring korrigert for kommunens nærings sammensetning (Lillehammer 817) er den veksten regionen ville hatt om alle næringer i regionen hadde fulgt den nasjonale vekstraten for de samme næringene.
- D. Avvik fra forventet nasjonal vekst (Lillehammer -213) viser avviket mellom den faktiske veksten i regionen 2008-2013 og den veksten regionen ville hatt om den hadde fulgt gjennomsnittlig nasjonal vekst. Gjennom skift-andelsanalysen splittes dette avviket i to komponenter; en strukturkomponent og en konkurransekomponent.
- E. Strukturkomponenten (Lillehammer 199) er den delen av det regionale avviket som kan forklares med regionens næringsstruktur. Har regionen stort innslag av næringer som er i nasjonal tilbakegang, vil denne komponenten være negativ. I dette tilfellet er det kun Lillehammer-regionen som har positiv strukturkomponent.

Det vil si at ut ifra regionens gitte næringsstruktur skulle veksten i Lillehammer-regionen vært høyere enn den nasjonale veksten, dvs. at regionen har sterkt innslag av næringer i framgang.

- F. Konkurransekomponenten (Lillehammer -413) er et uttrykk for hvor stor del av det regionale avviket som kan tilskrives regionenes gevinst/tap av "markedsandeler" (skift), sett i forhold til de nasjonale vekstratene, og korrigert for den næringsstrukturen regionen har. Her har kun Hamarregionen positivt tall. Det betyr at de øvrige regionene mister arbeidsplasser fordi de taper i forhold til andre regioner med samme næringsstruktur.

Tabell 7-7. Skift-andelsanalyse etter kommune. Sør- og Midt-Gudbrandsdalen. Periode 2008-2013.

		Lillehammer	Øyer	Gausdal	Nord-Fron	Ringebu	Sør-Fron
	Sysselsatte 2013	16 078	1 771	2 335	2 689	2 179	1 080
A	Faktisk sysselsetningsendring 2008-2013	404	-208	-56	-66	-227	-59
	Endring 2008-2013. Prosent	2,6 %	-10,5 %	-2,3 %	-2,4 %	-9,4 %	-5,2 %
B	Forventet endring ut fra nasjonalt gjennomsnitt	617	78	94	109	95	45
C	Forventet endring korrigert for regionens nærings sammensetning	817	73	17	75	20	26
D	Avvik fra forventet nasjonal vekst (A-B)	-213	-286	-150	-175	-322	-104
E	Strukturkomponent (C-B)	199	-5	-77	-34	-75	-19
F	Konkurransekomponentent (A-C)	-413	-281	-73	-141	-247	-85

Tabell 7-8. Skift-andelsanalyse etter kommune. Valdres. Periode 2008-2013.

		Sør-Aurdal	Etnedal	Nord-Aurdal	Vestre Slidre	Øystre Slidre	Vang
	Sysselsatte 2013	1 285	504	3 893	939	1 361	768
A	Faktisk sysselsetningsendring 2008-2013	-78	-45	-208	-15	-33	28
	Endring 2008-2013. Prosent	-5,7 %	-8,2 %	-5,1 %	-1,6 %	-2,4 %	3,8 %
B	Forventet endring ut fra nasjonalt gjennomsnitt	54	22	162	38	55	29
C	Forventet endring korrigert for regionens nærings sammensetning	23	5	121	8	61	12
D	Avvik fra forventet nasjonal vekst (A-B)	-132	-67	-370	-53	-88	-1
E	Strukturkomponent (C-B)	-30	-17	-41	-30	6	-18
F	Konkurransekomponentent (A-C)	-101	-50	-329	-23	-94	16

Er det spesielle næringer som påvirker resultatene i skift-andelsanalysen?

- Lillehammer kommune har i utgangspunktet en gunstig næringsstruktur (positiv strukturkomponent), men de gjør det gjør det likevel svakere enn i landet for øvrig (negativ konkurransekomponent).
- Lillehammer kommune har tilbakegang i bygg og anlegg og ulike tjenestenæringer som informasjon og kommunikasjon, forretningsmessig og personlig tjenesteyting, som ellers i landet har vekst. De næringene som vokser relativt mer i Lillehammer enn landet for øvrig er elektrisitet, vann og renovasjon, transport og lagring, teknisk tjenesteyting og offentlig renovasjon, men ikke nok til å kompensere for de næringene med tilbakegang.
- Sysselsettingsveksten i Lillehammer er først og fremst drevet av den offentlige sektoren, som undervisning og offentlig administrasjon.
- Innen overnatting og serveringsvirksomhet er det vekst nasjonalt, men kommuner som Øyer, Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron har tilbakegang.
- I en periode hvor sysselsettingen i industrien faller har Gausdal greid å ha sysselsettingsvekst. Innen bygg og anlegg har Lillehammer, Øyer og Ringebu sysselsettingsnedgang mens de andre kommunene har vekst.
- I motsetning til landet for øvrig er det sysselsettingsvekst i varehandelen i samtlige Valdres kommuner med unntak av Nord-Aurdal.
- I Sør-Aurdal er det sysselsettingsvekst i industrien, mens det ellers i landet og i de andre kommunene i Valdres er sysselsettingsnedgang.
- I Sør-Aurdal og Nord-Aurdal ser en at fremveksten av tjenester innen informasjon og kommunikasjon skjedde i løpet av 5-årsperioden fra 2008 og fram til i dag.

8 OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

Gjennomgangen viser at de aktuelle sammenslåingsalternativene i ulik grad kan betraktes som integrerte og funksjonelle. Lillehammer, Øyer og Gausdal er uten tvil de mest integrerte og fungerer allerede i dag mer eller mindre som en enhet. Bo- og arbeidsmarkedet strekker seg over dagens kommunegrenser, og arbeidsplassutviklingen i Lillehammer fører til økt bosetting i Øyer og Gausdal. De tre kommunene har også utstrakt interkommunalt samarbeid på flere områder, som næring, økonomi, skatt, ikt, revisjon, teknisk, osv.

Fronskommunene er også godt integrert på bo- og arbeidsmarkedet, men Sør-Fron har en sterkere kopling til Ringebu enn hva Nord-Fron har. Dette gjenspeiles i det interkommunale samarbeidet, der Ringebu og Sør-Fron har samarbeid på flere områder uten Nord-Fron. Det gjelder for eksempel industri, jord- og skogbruk, næringskonsulent og barnevern. Det er også samarbeid mellom alle de tre midtdalskommunene, for eksempel innenfor teknisk sektor (renovasjon, renseanlegg, brannvern) og på voksenopplæringsområdet.

Integrasjonen er dermed mer uklar i Midt-Gudbrandsdalen, der Ringebu har tilknytning til både midt- og sørdalens bo- og arbeidsmarked. Fra Ringebu er det like store andeler som pendler til Lillehammer/Øyer som til Fronskommunene. Vi har ikke tall for hvordan disse fordeler seg geografisk i Ringebu, men det kan være grunn til å anta at det er forskjeller mellom delområder nord og sør i Ringebu. Det er sterkere kopling mellom Ringebu og Sør-Fron enn Ringebu og Nord-Fron, mens sørfrøningene er sterkere koplet til arbeidsmarkedet i Nord-Fron enn i Ringebu.

I Valdres er store avstander mellom eksisterende sentra og stor utpendling et tegn på at Valdres ikke er en integrert funksjonell region på linje med for eksempel Lillehammer, Øyer og Gausdal. Nord-Aurdal og Vang er de kommunene som i dag har en stor andel av sysselsettingen i egen kommune. I Nord-Aurdal skyldes det blant annet at Fagernes er regionsenter og tettstedene på Leira og Aurdal vokser, og at det også derfor er stor innpendling til Nord-Aurdal. I Vang skyldes den høye egnesysselsettingsandelen at kommunen ikke er særlig integrert med noen andre områder, selv om man likevel har en noe større pendlingsandel til resten av Norge enn de øvrige Valdreskommunene. Stor er den likevel ikke.

Etnedal har også en todelt tilknytning. På arbeidsmarkedet er det bare ubetydelig flere som pendler til andre Valdreskommuner enn til resten av Oppland og Osloregionen. Når det

gjelder pendlingen til resten av Oppland, er det særlig nærheten og koplingen til Landkommunene som slår ut.

Det interkommunale samarbeidet i Valdres omfatter i de aller fleste tilfeller samtlige seks kommuner.

REFERANSELISTE

Andersen, T, Alnes, PK, Gløtvold-Solbu, K, Røhnebæk, M, Hagen, A (2014): *Gode i hop. Samspill og samarbeid mellom Lillehammer og omland*. ØF-rapport 10/2014. Østlandsforskning: Lillehammer.

Borge, LE, Ellingsen, W, Hjelseth, A, Leikvoll, GK, Løyland, K, Nyhus, OH (2015): *Inntekter og utgifter i hyttekommuner*, TF-rapport nr 349, Telemarksforskning, Agderforskning, SØF.

Farstad, E og Dybedal, P (2011): *Nasjonal fritidsboligundersøkelse 2008*, TourImpact rapport nr. 4., TØI-rapport 1155/2011, Transportøkonomisk institutt: Oslo

Engebretsen og Gjerdåker (2012). *Potensial for regionforstørring*. TØI rapport 1208/2012. Transportøkonomisk institutt: Oslo.

Statistisk sentralbyrå (2011): *KOSTRA Arbeidsgrupperapporter 2011*, Notater 24/2011, Oslo: Kongsvinger.

Lie, Kjetil og Mo, Willy (1998). *Interkommunalt samarbeid i Våle og Ramnes – status pr. mars 1998*. TF-arbeidsrapport 16/98. Telemarksforskning: Bø i Telemark.

Diverse statistisk materiale fra Statistikkbanken og Statistisk sentralbyrå.

9 VEDLEGG

9.1 Interkommunalt samarbeid i Sør- og Midt-Gudbrandsdal

	Beskrivelse	Samarbeidsform	Kommuner
Regionråd Lillehammer-regionen	Politisk og administrativt		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Regionråd Midt-Gudbrandsdal	Politisk og administrativt		Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
IKOMM AS	IT	AS	Lillehammer, Øyer og Gausdal
Felles økonomienhet	Regnskap, lønn og fakturering	Vertskommune	Lillehammer Øyer og Gausdal
Innlandet revisjon IKS	Revisjon	IKS	Lillehammer Øyer, Gausdal, Ringebu og Nord-Fron
Fellesenhet skatt og innfordring og arbeidsgiverkontroll	Skatt og innfordring	Vertskommune	Lillehammer, Øyer, Gausdal og Nord-Fron
Midt-Gudbrandsdal regnskap og skatteoppkreverkontor	Regnskap og skatt	Vertskommune (Ringebu)	Sør-Fron og Ringebu
Innkjøpsamarbeid, felles anbud	Innkjøp	Skriftlig avtale med Oppland FK	Alle
IT-tjenester	IT	Vertskommune	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Interkommunalt arkiv		Vertskommune	Lillehammer, Øyer og Gausdal
GIS-samarbeid	GIS		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Geodatasamarbeid i Midt-dalen	GIS	Vertskommune (Nord-Fron adm. Ansvar)	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Lillehammer kunnskapspark	Næring	AS	Lillehammer, Øyer og

			Gausdal
Regionalt næringsplan	Næring		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Felles næringskonsulent	Næring	Til sammen 50 %	Ringebu og Sør-Fron
Felles næringsenhet	Næring		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Midt-Gudbrandsdal Næringsforening	Næring		Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Frya Industrianlegg	Næring	Ringebu vertskommune	Ringebu og Sør-Fron
Felles landbrukskontor	Næring	Vertskommune	Lillehammer, Øyer og Gausdal
Midt-Gudbrandsdal landbrukskontor	Næring	Vertskommune	Ringebu, og Sør-Fron
Felles skogbrukssjef	Næring		Ringebu, og Sør-Fron
Visit Lillehammer	Reiseliv	AS	Alle
Kulturskoletjenester, spesielle behov. Skriftlig avtale	Kultur		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Fron kulturskole	Kultur	Vertskommune (Nord-Fron)	Sør-Fron og Nord-Fron
Felles brann og feiertjeneste	Tekniske tjenester - brann	Vertskommune	Lillehammer, Øyer og Gausdal
Midt-Gudbrandsdal Brann og feiertjeneste	Tekniske tjenester - brann	Vertskommune	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Renovasjonsselskapet Glør IKS	Tekniske tjenester – renovasjon	IKS	Lillehammer, Øyer og Gausdal
Frya Renseanlegg	Tekniske tjenester - renseanlegg	Vertskommune (Sør-Fron)	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Midt-Gudbrandsdal renovasjonsselskap	Tekniske tjenester – renovasjon	Vertskommune (Ringebu)	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron

Voksenopplæring, enkelt personer	Utdanning		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Midt-Gudbrandsdal PP-rådgivingstjeneste	Helse		Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
OPUS Midt-Gudbrandsdal	Utdanning	Vinstra	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
OPUS karrieresenter	Utdanning	Samarbeid	Lillehammer, Øyer og Gausdal
Karriereveiledning/YOU-koordinator	Utdanning		Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron
Introduksjonsprogrammet	Utdanning	Nord-Fron selger tjenester til Sør-Fron	Sør-Fron og Nord-Fron
Samfunnsmedisin og offentlig legesamarbeid	Helse	Vertskommune	Lillehammer, Gausdal og Ringebu
Miljørettet helsevern	Helse		Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu
Legevaktsamarbeid	Helse		Alle
Felles legevaktvarsling	Helse		Sør-Fron og Nord-Fron med Nord-Gudbrandsdals kommunene
Intermediære senger	Helse		Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu
Kreftkoordinator	Helse	prosjekt	Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu
Frisklivssentral	Helse		Lillehammer, Øyer og Gausdal
Samhandling og utviklingsenhet			Lillehammer, Øyer, Gausdal og Ringebu
Folkehelsekoordinator	Helse	Vertskommune	Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron

Gudbrandsdal krisesenter interkommunalt selskap	Helse	IKS	Alle og Nord-Gudbrandsdalen
Midt-Gudbrandsdal barnevernkontor	Helse - barnevern	Vertskommune (Ringebu)	Ringebu og Sør-Fon

Kilde: For komplett samarbeidsmatrise se ØF-rapport 10/2014

9.2 Interkommunalt samarbeid i Valdres

	Beskrivelse	Samarbeidsform	Kommuner
Valdres Natur- og kulturpark	Politisk og administrativt	Regionråd	Alle
IKT Valdres IKS	IT	IKS	Alle
Kommunerevisjon IKS	Revisjon	IKS	Alle + Hol, Nes, Gol, Ål, Flå og Hemsedal
Valdres kommunale renovasjon IKS	Tekniske tjenester - renovasjon	IKS	Alle
Valdres lokalmedisinske senter	Helse		Alle
Valdres lokalmedisinske senter - eiendom IKS	Eiendom	IKS	Alle
Valdres vaktsentral	Helse		Alle
PP-tjenesten i Valdres	Helse/Utdanning	Vertskommune (Nord-Aurdal)	Alle
Nord-Aurdal Barnevern	Barnevern	Vertskommune	Nord-Aurdal, kommunene Sør-Aurdal, Etnedal og Øystre Slidre.
Krisesenteret i Hønefoss	Helse	Vertskommune (Hønefoss)	Alle

Støttesenter for Incest og seksuelle overgrep: Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (Smiso)	Helse	Vertskommune (Gjøvik)	Valdresregionen, Land-kommunene, Toten-kommunene og Gjøvik
NAV Valdres	Nav	Vertskommune (Nord-Aurdal)	Alle
Innvandrertjenesten	Utdanning/Helse		Sør-Aurdal og Etnedal
Valdres opplæringscenter for framandspråklege	Utdanning		Alle
Valdres brannforebyggende avdeling.	Tekniske tjenester - brann	Vertskommune	Alle
Nord-Aurdal brannvesen	Tekniske tjenester - brann	Vertskommune	Nord-Aurdal, Øystre Slidre, Vestre Slidre og Etnedal.
Skatteoppkrevjaren i Valdres	Skatt	Vertskommune	Alle

9.3 Arbeidsplasser etter næring og kommune. 2013.

Gudbrandsdalen

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Lillehammer		Øyer		Gausdal	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	187	1 %	119	7 %	327	14 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	31	0 %	9	1 %	3	0 %
10-33 Industri	554	3 %	153	9 %	257	11 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	280	2 %	20	1 %	13	1 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	971	6 %	205	11 %	381	16 %
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	2 429	15 %	169	9 %	181	8 %
49-53 Transport og lagring	545	3 %	38	2 %	126	5 %
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	784	5 %	231	13 %	74	3 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	675	4 %	6	0 %	9	0 %
64-66 Finansiering og forsikring	145	1 %	0	0 %	2	0 %
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	922	6 %	53	3 %	53	2 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	632	4 %	79	4 %	42	2 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 855	11 %	107	6 %	132	6 %
85 Undervisning	1 424	9 %	163	9 %	214	9 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	3 932	24 %	320	18 %	490	21 %
90-99 Personlig tjenesteyting	787	5 %	100	6 %	32	1 %
00 Uoppgitt	71	0 %	13	1 %	16	1 %
Sum næringer	16 224	100 %	1 785	100 %	2 352	100 %
Fordelt på institusjonelle næringer						
Statlig forvaltning	3 380	21 %	48	3 %	144	6 %
Fylkeskommunal forvaltning	649	4 %	4	0 %	76	3 %
Kommunal forvaltning	2 724	17 %	492	28 %	623	26 %
Privat sektor og offentlige foretak	9 471	58 %	1 241	70 %	1 509	64 %

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Nord-Fron		Sør-Fron		Ringebu	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	252	9 %	166	15 %	233	11 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	9	0 %	0	0 %	23	1 %
10-33 Industri	65	2 %	31	3 %	360	16 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	94	3 %	9	1 %	21	1 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	436	16 %	155	14 %	261	12 %
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	416	15 %	77	7 %	289	13 %
49-53 Transport og lagring	116	4 %	44	4 %	69	3 %
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	118	4 %	101	9 %	125	6 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	45	2 %	3	0 %	2	0 %
64-66 Finansiering og forsikring	37	1 %	10	1 %	9	0 %
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	109	4 %	20	2 %	44	2 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	25	1 %	37	3 %	58	3 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	121	4 %	75	7 %	64	3 %
85 Undervisning	283	10 %	88	8 %	131	6 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	478	18 %	238	22 %	403	18 %
90-99 Personlig tjenesteyting	87	3 %	26	2 %	91	4 %
00 Uoppgitt	23	1 %	8	1 %	14	1 %
Sum næringer	2 714	100 %	1 088	100 %	2 197	100 %
Fordelt på institusjonelle næringer						
Statlig forvaltning	77	3 %	13	1 %	45	2 %
Fylkeskommunal forvaltning	124	5 %	3	0 %	15	1 %
Kommunal forvaltning	664	24 %	404	37 %	526	24 %
Privat sektor og offentlige foretak	1 849	68 %	668	61 %	1 611	73 %

Valdres

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Sør-Aurdal		Etnedal		Nord-Aurdal	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	136	10 %	78	15 %	231	6 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	1	0 %	0	0 %	16	0 %
10-33 Industri	142	11 %	19	4 %	118	3 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	23	2 %	7	1 %	90	2 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	174	13 %	41	8 %	369	9 %
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	165	13 %	48	9 %	831	21 %
49-53 Transport og lagring	36	3 %	33	6 %	234	6 %
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	25	2 %	8	2 %	214	5 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	9	1 %	1	0 %	51	1 %
64-66 Finansiering og forsikring	4	0 %	12	2 %	36	1 %
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	33	3 %	12	2 %	184	5 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	31	2 %	9	2 %	225	6 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	52	4 %	39	8 %	176	4 %
85 Undervisning	91	7 %	44	9 %	307	8 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	341	26 %	141	28 %	695	18 %
90-99 Personlig tjenesteyting	22	2 %	13	3 %	133	3 %
00 Uoppgitt	15	1 %	3	1 %	18	0 %
Sum næringer	1 300	100 %	508	100 %	3 928	100 %
Fordelt på institusjonelle næringer						
Statlig forvaltning	15	1 %	9	2 %	217	6 %
Fylkeskommunal forvaltning	4	0 %	0	0 %	152	4 %
Kommunal forvaltning	448	34 %	194	38 %	769	20 %
Privat sektor og offentlige foretak	833	64 %	305	60 %	2 790	71 %
Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Vestre Slidre		Øystre Slidre		Vang	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	147	15 %	99	7 %	116	15 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	2	0 %	22	2 %	0	0 %
10-33 Industri	84	9 %	44	3 %	32	4 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	54	6 %	10	1 %	23	3 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	122	13 %	192	14 %	110	14 %
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	86	9 %	163	12 %	67	9 %
49-53 Transport og lagring	14	1 %	29	2 %	15	2 %
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	8	1 %	138	10 %	29	4 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	6	1 %	2	0 %	2	0 %
64-66 Finansiering og forsikring	15	2 %	14	1 %	10	1 %
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	24	3 %	59	4 %	17	2 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	29	3 %	64	5 %	9	1 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	56	6 %	65	5 %	51	7 %
85 Undervisning	90	9 %	79	6 %	57	7 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	185	19 %	338	24 %	201	26 %
90-99 Personlig tjenesteyting	17	2 %	54	4 %	29	4 %
00 Uoppgitt	18	2 %	8	1 %	10	1 %
Sum næringer	957	100 %	1 380	100 %	778	100 %
Fordelt på institusjonelle næringer						
Statlig forvaltning	30	3 %	35	3 %	12	2 %
Fylkeskommunal forvaltning	1	0 %	2	0 %	2	0 %
Kommunal forvaltning	310	32 %	372	27 %	298	38 %
Privat sektor og offentlige foretak	616	64 %	971	70 %	466	60 %

9.4 Lokaliseringskvotienter etter næring og kommune. 2013.

Gudbrandsdalen

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Lillehammer	Øyer	Gausdal
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	0,47	2,74	5,71
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0,08	0,20	0,05
10-33 Industri	0,39	0,97	1,24
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1,52	0,99	0,49
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	0,75	1,44	2,04
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	1,08	0,68	0,55
49-53 Transport og lagring	0,62	0,39	0,99
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	1,48	3,96	0,96
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1,20	0,10	0,11
64-66 Finansiering og forsikring	0,48	0,00	0,05
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	0,91	0,47	0,36
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	0,77	0,88	0,35
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1,86	0,98	0,91
85 Undervisning	1,12	1,16	1,16
86-88 Helse- og sosialtjenester	1,23	0,91	1,05
90-99 Personlig tjenesteyting	1,31	1,52	0,37
00 Uoppgitt	0,86	1,42	1,33
Sum næringer			
Fordelt på institusjonelle næringer			
Statlig forvaltning	1,92	0,25	0,57
Fylkeskommunal forvaltning	2,29	0,13	1,85
Kommunal forvaltning	0,95	1,55	1,49
Privat sektor og offentlige foretak	0,84	1,00	0,92
Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer			
	Nord-Fron	Sør-Fron	Ringebu
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	3,81	6,26	4,35
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0,13	0,00	0,42
10-33 Industri	0,27	0,32	1,86
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	3,05	0,73	0,84
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	2,02	1,79	1,49
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	1,11	0,51	0,95
49-53 Transport og lagring	0,79	0,74	0,58
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	1,33	2,84	1,74
58-63 Informasjon og kommunikasjon	0,48	0,08	0,03
64-66 Finansiering og forsikring	0,74	0,50	0,22
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	0,64	0,29	0,32
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	0,18	0,67	0,52
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	0,73	1,12	0,47
85 Undervisning	1,33	1,03	0,76
86-88 Helse- og sosialtjenester	0,89	1,11	0,93
90-99 Personlig tjenesteyting	0,87	0,65	1,12
00 Uoppgitt	1,66	1,44	1,25
Sum næringer			
Fordelt på institusjonelle næringer			
Statlig forvaltning	0,26	0,11	0,19
Fylkeskommunal forvaltning	2,62	0,16	0,39
Kommunal forvaltning	1,38	2,09	1,35
Privat sektor og offentlige foretak	0,98	0,88	1,05

Valdres

Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer	Sør-Aurdal	Etnedal	Nord-Aurdal
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	4,29	6,30	2,41
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0,03	0,00	0,16
10-33 Industri	1,24	0,42	0,34
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1,56	1,22	2,02
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1,68	1,01	1,18
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	0,92	0,68	1,53
49-53 Transport og lagring	0,51	1,19	1,10
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	0,59	0,48	1,67
58-63 Informasjon og kommunikasjon	0,20	0,06	0,37
64-66 Finansiering og forsikring	0,17	1,28	0,50
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	0,40	0,38	0,75
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	0,47	0,35	1,13
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	0,65	1,25	0,73
85 Undervisning	0,89	1,10	0,99
86-88 Helse- og sosialtjenester	1,33	1,41	0,90
90-99 Personlig tjenesteyting	0,46	0,69	0,92
00 Uoppgitt	2,26	1,15	0,90
Sum næringer			
Fordelt på institusjonelle næringer			
Statlig forvaltning	0,11	0,16	0,51
Fylkeskommunal forvaltning	0,18	0,00	2,22
Kommunal forvaltning	1,94	2,15	1,10
Privat sektor og offentlige foretak	0,92	0,86	1,02
Arbeidsplasser 4.kvartal 2013 Fordelt på næringer		Øystre Slidre	Vang
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	6,30	2,94	6,12
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0,08	0,64	0,00
10-33 Industri	1,00	0,36	0,47
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	4,98	0,64	2,61
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1,60	1,75	1,78
45-47 Varehandel, rep. av motorvogner	0,65	0,85	0,62
49-53 Transport og lagring	0,27	0,39	0,35
55-56 Overnattings- og serv.virksomhet	0,26	3,06	1,14
58-63 Informasjon og kommunikasjon	0,18	0,04	0,07
64-66 Finansiering og forsikring	0,85	0,55	0,70
68-75 Teknisk tjen.yting, eiendomsdrift	0,40	0,68	0,35
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	0,60	0,92	0,23
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	0,95	0,77	1,07
85 Undervisning	1,20	0,73	0,93
86-88 Helse- og sosialtjenester	0,98	1,24	1,31
90-99 Personlig tjenesteyting	0,48	1,06	1,01
00 Uoppgitt	3,68	1,13	2,51
Sum næringer			
Fordelt på institusjonelle næringer			
Statlig forvaltning	0,29	0,23	0,14
Fylkeskommunal forvaltning	0,06	0,08	0,15
Kommunal forvaltning	1,82	1,52	2,16
Privat sektor og offentlige foretak	0,92	1,01	0,86

9.5 Skift-andelsanalyse etter næring og kommune. 2008-2013

Gudbrandsdalen

	Lillehammer		Øyer		Gausdal	
	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	-23 %	-16	-9 %	10	-23 %	-25
05-09 Bergverksdrift og utvinning	29 %	-5	50 %	0	50 %	0
10-33 Industri	-19 %	-64	-22 %	-23	26 %	73
35-39 Elektr., vann og renov.	23 %	18	25 %	2	18 %	0
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	-8 %	-184	-29 %	-108	30 %	63
45-47 Varehandel, rep. av motorv.	0 %	80	-14 %	-21	-31 %	-74
49-53 Transport og lagring	6 %	44	31 %	10	26 %	28
55-56 Overnatt.- og serv.virksomhet	5 %	-5	-14 %	-52	-20 %	-23
58-63 Informasjon og komm.	-7 %	-79	200 %	4	125 %	5
64-66 Finansiering og forsikring	-39 %	-80	-100 %	-2	-60 %	-3
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	13 %	15	-15 %	-16	-23 %	-23
77-82 Forret.messig tjenesteyting	-4 %	-70	3 %	-5	-16 %	-12
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	25 %	158	30 %	14	18 %	4
85 Undervisning	15 %	118	38 %	38	-6 %	-27
86-88 Helse- og sosialtjenester	2 %	-242	-10 %	-63	5 %	-15
90-99 Personlig tjenesteyting	-3 %	-101	-35 %	-69	-54 %	-45
Totalt	2,6 %	-413	-10,5 %	-281	-2,3 %	-73

	Nord-Fron		Ringebu		Sør-Fron	
	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	-4 %	33	-18 %	-4	-14 %	6
05-09 Bergverksdrift og utvinning	-73 %	-41	-21 %	-21		
10-33 Industri	-53 %	-60	-12 %	-10	0 %	3
35-39 Elektr., vann og renov.	8 %	-6	40 %	4	50 %	2
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	38 %	92	-10 %	-55	16 %	9
45-47 Varehandel, rep. av motorv.	-20 %	-86	-8 %	-14	5 %	6
49-53 Transport og lagring	2 %	5	-38 %	-40	16 %	7
55-56 Overnatt.- og serv.virksomhet	-22 %	-42	14 %	9	-46 %	-96
58-63 Informasjon og komm.	-45 %	-41	100 %	1	200 %	2
64-66 Finansiering og forsikring	-20 %	-7	29 %	2	100 %	5
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	10 %	-1	16 %	2	-17 %	-7
77-82 Forret.messig tjenesteyting	-21 %	-8	-11 %	-12	-18 %	-12
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	36 %	20	-26 %	-34	14 %	0
85 Undervisning	-2 %	-24	-4 %	-13	16 %	8
86-88 Helse- og sosialtjenester	18 %	39	-12 %	-94	0 %	-19
90-99 Personlig tjenesteyting	-5 %	-14	69 %	32	13 %	1
Totalt	-2,4 %	-141	-9,4 %	-247	-5,2 %	-85

Valdres

	Sør-Aurdal		Etnedal		Nord-Aurdal	
	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.	Endring 2008- 2013	Konkur.- komp.
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	-26 %	-16	-25 %	-8	-10 %	17
05-09 Bergverksdrift og utvinning		1		0	33 %	-2
10-33 Industri	8 %	23	-27 %	-4	-27 %	-27
35-39 Elektr., vann og renov.	10 %	-1	0 %	-1	-5 %	-19
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	3 %	-10	-23 %	-17	-18 %	-121
45-47 Varehandel, rep. av motorv.	14 %	25	9 %	5	-9 %	-54
49-53 Transport og lagring	-38 %	-21	-31 %	-14	-9 %	-18
55-56 Overnatt.- og serv.virksomhet	14 %	2	-20 %	-3	-14 %	-48
58-63 Informasjon og komm.	125 %	5	0 %	0	292 %	37
64-66 Finansiering og forsikring	-20 %	-1	0 %	1	-22 %	-8
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	-18 %	-11	0 %	-1	12 %	2
77-82 Forret.messig tjenesteyting	-18 %	-10	-20 %	-3	-2 %	-23
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	-2 %	-8	8 %	-2	13 %	-2
85 Undervisning	3 %	-2	16 %	4	-5 %	-34
86-88 Helse- og sosialtjenester	-11 %	-76	0 %	-12	6 %	-14
90-99 Personlig tjenesteyting	10 %	0	86 %	5	-1 %	-15
Totalt	-5,7 %	-101	-8,2 %	-50	-5,1 %	-329

	Vestre Slidre		Øystre Slidre		Vang	
	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.	Endring 2008- 2013	Konkur. -komp.
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	-19 %	-4	-24 %	-9	-18 %	-1
05-09 Bergverksdrift og utvinning		2	-4 %	-13		0
10-33 Industri	-22 %	-13	-32 %	-15	-24 %	-6
35-39 Elektr., vann og renov.	15 %	0	11 %	0	5 %	-2
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	-2 %	-14	14 %	8	34 %	21
45-47 Varehandel, rep. av motorv.	25 %	19	3 %	9	10 %	8
49-53 Transport og lagring	-26 %	-5	-9 %	-2	0 %	0
55-56 Overnatt.- og serv.virksomhet	-43 %	-7	-8 %	-20	53 %	9
58-63 Informasjon og komm.	50 %	2	0 %	0	100 %	1
64-66 Finansiering og forsikring	15 %	3	17 %	3	11 %	1
68-75 Teknisk tjen.yting, eiend.drift	0 %	-3	-22 %	-25	-11 %	-4
77-82 Forret.messig tjenesteyting	38 %	6	10 %	1	-44 %	-8
84 Off.adm., forsvar, sos.forsikring	-8 %	-14	-16 %	-23	16 %	1
85 Undervisning	3 %	-2	14 %	6	-8 %	-9
86-88 Helse- og sosialtjenester	13 %	8	13 %	13	7 %	-3
90-99 Personlig tjenesteyting	0 %	-2	-26 %	-26	53 %	8
Totalt	-1,6 %	-23	-2,4 %	-94	3,8 %	16

9.6 Befolkning etter tettsteder og delområder

Befolkning i Sør-Gudbrandsdalen etter tettsted. 2000 og 2013

	2000	2013	Utvikling 2000-2013		% -Andel 2013
			Endring	Endr. %	
1501 Lillehammer/Vingnes	18876	20980	2104	11	78
1504 Jørstadmoen/Fåberg	1303	1455	152	12	5
1505 Vingrom	276	490	214	78	2
Sum tettsted	20455	22925	2470	12	85
Utenfor tettsted	4269	3925	-344	-8	15
Sum Lillehammer kommune	24724	26850	2126	9	100
1611 Granrudmoen	1545	1899	354	23	37
1612 Tretten	849	868	19	2	17
Sum tettsted	2394	2767	373	16	54
Utenfor tettsted	2465	2335	-130	-5	46
Sum Øyer kommune	4859	5102	243	5	100
1621 Segalstad bru	786	894	108	14	15
1622 Follebu	842	1111	269	32	18
1623 Forset	600	618	18	3	10
Sum tettsted	2228	2623	395	18	43
Utenfor tettsted	3958	3518	-440	-11	57
Sum Gausdal kommune	6186	6141	-45	-1	100
Tettsted Sør-Gudbrandsdalen	25077	28315	3238	13	74
Utenfor tettsted Sør-Gudbrandsdalen	10692	9778	-914	-9	26
Sum Sør-Gudbrandsdalen	35769	38093	2324	6	100

Befolkning i Sør-Gudbrandsdalen etter delområde. 1.1. 2000 og 1.1.2014

			Endring	
	2000	2014	2000-2014	Endring %
Vingrom	1372	1332	-40	-3
Vingar	1837	1938	101	5
Fåberg	2812	3026	214	8
Sentrum øst	3001	3164	163	5
Nordre Ål	8212	9252	1040	13
Sentrum vest	1312	1726	414	32
Søre Ål	6129	6535	406	7
Uoppgitt	49	55	6	12
Sum Lillehammer kommune	24724	27028	2304	9
Øyer Sokn	2990	3313	323	11
Tretten Sokn	1853	1743	-110	-6
Uoppgitt	16	34	18	113
Sum Øyer kommune	4859	5090	231	5
Østre Gausdal	4035	4340	305	8
Vestre Gausdal sør	1271	1236	-35	-3
Vestre Gausdal nord	814	655	-159	-20
Uoppgitt	66	6	-60	-91
Sum Gausdal kommune	6186	6237	51	1
Sum Sør-Gudbrandsdal	35769	38355	2586	7

Befolkning i Midt-Gudbrandsdalen etter tettsted 2000 og 2013

	2000	2013	Utvikling 2000-2013		% -Andel 2013
			Endring	Endr. %	
1571 Vinstra	2455	2541	86	4	44
1572 Kvam	812	777	-35	-4	13
Sum tettsted	3267	3318	51	2	57
Utenfor tettsted	2686	2509	-177	-7	43
Sum N.Fron kommune	5953	5827	-126	-2	100
1591 Hundorp	590	615	25	4	19
1592 Harpefoss	422	340	-82	-19	11
1593 Lia	232	0	-232	-100	-
Sum tettsted	1244	955	-289	-23	30
Utenfor tettsted	2078	2238	160	8	70
Sum S.Fron kommune	3322	3193	-129	-4	100
1601 Ringebru	1276	1277	1	0	28
1602 Fåvang	698	642	-56	-8	14
Sum tettsted	1974	1919	-55	-3	43
Utenfor tettsted	2778	2577	-201	-7	57
Sum Ringebru kommune	4752	4496	-256	-5	100
Tettsted Midt-Gudbrandsdalen	6485	6192	-293	-5	46
Utenfor tettsted Midt-Gudbrandsdalen	7542	7324	-218	-3	54
Sum Midt-Gudbrandsdalen	14027	13516	-511	-4	100

Befolkning i Midt-Gudbrandsdalen etter delområde. 1.1. 2000 og 1.1.2014

	2000	2014	Endring	
			2000-2014	Endring %
Kvikne	793	683	-110	-14
Ruste	1825	1749	-76	-4
Sjørdorp	1899	1990	91	5
Kvam	1416	1341	-75	-5
Uoppgitt	20	2	-18	-90
Sum N. Fron kommune	5953	5765	-188	-3
Solsida	2024	1971	-53	-3
Baksida	1288	1215	-73	-6
Uoppgitt	10	5	-5	-50
Sum S. Fron kommune	3322	3191	-131	-4
Ringebru	2519	2377	-142	-6
Fåvang	2207	2096	-111	-5
Uoppgitt	26	22	-4	-15
Sum Ringebru kommune	4752	4495	-257	-5
Sum Midt-Gudbrandsdal	14027	13451	-576	-4

Befolkning i Valdres etter tettsted 2000 og 2013

	2000	2013	Utvikling 2000-2013		% -Andel 2013
			Endring	Endr. %	
1701 Bagn	605	681	76	13	22
Sum tettsted	605	681	76	13	22
Utenfor tettsted	2784	2466	-318	-11	78
Sum S.Aurdal kommune	3389	3147	-242	-7	100
1711 Fagernes	1788	1770	-18	-1	28
1712 Leira	831	856	25	3	13
1713 Aurdal	663	666	3	0	10
Sum tettsted	3282	3292	10	0	51
Utenfor tettsted	3278	3104	-174	-5	49
N.Aurdal	6560	6396	-164	-3	100
1721 Røn	290	307	17	6	14
1722 Slidre	331	338	7	2	15
Sum tettsted	621	645	24	4	29
Utenfor tettsted	1661	1574	-87	-5	71
Sum V. Slidre kommune	2282	2219	-63	-3	69
1731 Moane	413	263	-150	-36	8
1732 Beitostølen	0	342	342		11
1733 Heggenes	0	281	281		9
Sum tettsted	413	886	473	115	28
Utenfor tettsted	2647	2311	-336	-13	72
Sum Ø. Slidre kommune	3060	3197	137	4	100
1751 Bruflat	0	221	221		16
Sum tettsted	0	221	221		16
Utenfor tettsted	1401	1178	-223	-16	84
Sum Etnedal kommune	1401	1399	-2	-0	100
Vang utenfor tettsted	1675	1597	-78	-5	100
Sum Vang kommune	1675	1597	-78	-5	100
Tettsted Valdres	4921	5725	804	16	32
Utenfor tettsted Valdres	13446	12230	-1216	-9	68
Sum Valdres	18367	17955	-412	-2	100

Befolkning i Valdres etter delområde. 1.1. 2000 og 1.1.2014

			Endring	
	2000	2014	2000-2014	Endring %
Bagn og Reinli	1993	1898	-95	-5
Begnadalen	587	519	-68	-12
Hedalen	807	714	-93	-12
Uoppgitt	2	2	0	0
Sum S. Aurdal kommune	3389	3133	-256	-8
Skrautvål	3732	3649	-83	-2
Aurdal	1763	1708	-55	-3
Svennes	1002	1002	0	0
Uoppgitt	63	58	-5	-8
Sum N. Aurdal kommune	6560	6417	-143	-2
Røn	903	883	-20	-2
Slidre	961	923	-38	-4
Lomen	413	378	-35	-8
Uoppgitt	5	3	-2	-40
Sum V. Slidre kommune	2282	2187	-95	-4
Øystre Slidre nord	1339	1526	187	14
Øystre Slidre syd	1710	1675	-35	-2
Uoppgitt	11	5	-6	-55
Sum Ø. Slidre kommune	3060	3206	146	5
Etnedal	1389	1406	17	1
Uoppgitt	12	2	-10	-83
Sum Etnedal kommune	1401	1408	7	0
Vang	1671	1594	-77	-5
Uoppgitt	4	8	4	100
Sum Vang kommune	1675	1602	-73	-4
Sum Valdres	18367	17953	-414	-2

Funksjonelle samfunnsområder
Innspill til kommunereformarbeidet i Oppland

Rapporten går igjennom tilgjengelig statistikk for å belyse en del av de relevante konsekvensområdene i forbindelse med kommunereformen. Resultatene tar sikte på å ta fram et beslutningsgrunnlag for aktuelle nye kommunealternativer.

Rapporten belyser befolkningsstruktur og –utvikling, pendling og flytting, interkommunalt samarbeid, mm.. Næringsstruktur og næringsutvikling utgjør viktige forutsetninger for vekst, og analyseres særlig grundig.

Fritidsboliger omhandles særskilt. I ni av de 12 kommunene som behandles er det flere fritidsboliger enn helårsboliger, og disse genererer en stor andel av deltidsinnbyggere. Også omregnet til helårsekvivalenter utgjør disse et betydelig befolkningstilskudd.

Seks alternative kommunekonstellasjoner i Valdres, Sør- og Midt-Gudbrandsdalen beskrives, én i Valdres og fem i Gudbrandsdalen.

ØF-rapport 3/2015

ISBN nr: 978-82-7356-744-4